

TREBALL DE FI DE GRAU

*Com construeix el professorat la imatge
de l'alumna/e ideal en clau de gènere?*

**Universitat Autònoma
de Barcelona**

Elisa Casas Díaz (1491752)

Tutora: Aina Tarabini

Curs 2021-22

ÍNDEX

1. Introducció	2
2. Marc teòric	3
3. Metodologia	6
4. Mapa conceptual, hipòtesis i operativització	8
5. Resultats	13
6. Conclusions	20
7. Bibliografia	22
8. Annexos	23
7.1. Guió d'entrevista	23
7.2. Transcripció de les entrevistes	26
7.3. Codificació de les entrevistes	98

1. INTRODUCCIÓ

L'objectiu de la meua investigació és explorar com les expectatives i les creences del professorat modelen la imatge de l'alumna/e ideal, centrant l'atenció en el paper dels rols de gènere i, per tant, de la masculinitat i la feminitat, en aquesta construcció. L'estudi s'emmarca en el batxillerat d'un institut de caire públic del municipi Barberà del Vallès. Per referir-me al centre al llarg de l'estudi, utilitzaré el pseudònim *IBDV* –sigles de: Institut de Barberà Del Vallès–.

Actualment, l'IBDV ofereix tres itineraris de batxillerat: Ciències i Tecnologia, Humanitats i Ciències Socials i Arts Plàstiques i Disseny. L'itinerari científic-tecnològic es desglossa en dues modalitats, Ciència i Tecnologia, d'igual manera que l'itinerari humanístic-científic social, que es divideix en la modalitat d'Humanitats i en la de Ciències Socials. Altrament, l'itinerari d'Arts només consta d'una modalitat. La següent taula reflexa la quantitat d'alumnes que estan realitzant aquest curs els estudis de batxillerat a l'IBDV, així com la repartició de nois i noies a cadascun dels itineraris i modalitats:

ITINERARI	ALUMNAT		
	Noies	Nois	Total
Científic-tecnològic	45	38	83
Humanístic-científic social	58	23	81
Artístic	23	5	28
	126	66	192

Repartició de l'alumnat de batxillerat de l'IBDV en itineraris per gènere, curs 2021-22. Taula d'elaboració pròpia.

Segons les dades, és evident que als itineraris humanístic-científic social i artístic predomina la presència femenina. Mentre que al primer un 71'6% són noies –i, per tant, un 28'4% són nois–, al segon les noies representen un 82'1% de la presència a l'aula –això és, només un 17'9% són nois–. En canvi, l'itinerari científic-tecnològic presenta unes dades més paritàries, on un 54'2% de l'alumnat són noies i l'altre 45'8% són nois.

2. MARC TEÒRIC

L'escola, en tant que institució socialitzadora, és un camp fonamental de transmissió dels rols de gènere i, per tant, de configuració de les identitats de masculinitat i feminitat de l'alumnat. Lluny de ser neutra, reproduïx les desigualtats de gènere a través del coneixement i en els processos d'ensenyament-aprenentatge (Curran, 2017: 37).

Diversos estudis han indagat en aquesta qüestió. En l'àmbit català, Subirats i Brullet (1998, 2007) van realitzar una investigació a escoles del territori, recollida a la seva obra *Rosa y Azul*, on van posar de manifest la devaluació dels atributs tradicionalment associats a la feminitat per part del professorat. Estem parlant de la passivitat, la fragilitat i el sentimentalisme, entre altres; en contrast amb la força, la racionalitat i la competitivitat, atributs associats a la masculinitat. D'això també en parla Tarabini quan diu: *"... el professorat tendeix a atribuir i, sovint a naturalitzar, diferents trets de personalitat, habilitat i comportament entre nois i noies (...), a més, aquests trets no només es valoren de forma diferent, sinó de forma eminentment desigual. És a dir, lluny de situar-se en una escala purament descriptiva, es posicionen en una escala valorativa en què determinades maneres de fer i de ser es consideren millors que altres."* (2017: 88-89). Mentre que les noies es vinculen amb la passivitat i l'emoció, els nois es vinculen amb l'acció i la raó.

Quan parlem de l'alumna/e ideal, fem referència a una categoria socialment construïda, que reconeix com a bones i vàlides certes característiques concretes de l'estudiantat. Becker (1952) va ser qui va encunyar el terme, amb l'objectiu d'estudiar com varien les expectatives docents en funció del perfil socioeconòmic del seu alumnat. Va concloure que l'alumnat de classe mitjana és qui presenta les disposicions apropiades per a l'aprenentatge i qui marca la pauta de normalitat a la qual la resta d'alumnes ha d'adaptar-se. Anys més tard, Rosenthal i Jacobson (1969), a partir del desenvolupament de la teoria de l'efecte Pigmalión –també coneguda com “la profecia autocomplerta”–, van demostrar que les expectatives docents tenen la capacitat d'incidir en els resultats de l'alumnat, ja que es transmeten a través del tracte i repercuteixen sobre l'autoestima i la interacció. Poc després, als anys setanta, Rist va analitzar com es configuren les expectatives del professorat a partir de la teoria de l'etiquetatge i quins efectes tenen aquestes en els resultats acadèmics de l'alumnat. Segons l'autor, les etiquetes es configuren a través de determinades característiques com la classe social, el gènere o l'ètnia, i a partir d'informacions prèvies que rep el

professorat sobre el caràcter, el comportament i el rendiment del seu alumnat.

Reprement a Tarabini (2017), defèn que, en clau de comportament, sembla que les alumnes són aquelles qui s'acosten més al model de l'alumna/e ideal. Com bé explica, el professorat tendeix a valorar positivament i a fomentar les conductes "pròpies" de les noies, mentre que critica, qüestiona i castiga els trets conductuals "típicament masculins". Així doncs: *"Ser bon alumne en termes de comportament implica ser tranquil, ordenat, responsable i treballador, i sembla que aquests atributs tenen tots rostre femení."* (2017: 90). Malgrat això, en termes cognitius, de forma de ser i de personalitat, Tarabini manté que el professorat valora més positivament els trets associats a la masculinitat, com la racionalitat, la seguretat o la innocència, en contrast amb l'emocionalitat, la inestabilitat i la malícia, que suposadament caracteritzen a les noies. Davant d'aquesta adhesió simultània a dos sistemes oposats de valors, l'autora conclou que es produeix un efecte desigual en les oportunitats educatives dels nois i les noies, ja que si bé la conducta és més fàcilment modificable, la personalitat és més difícil de transformar.

Seguint aquesta mateixa línia, diversos estudis mostren la discordança entre la masculinitat hegemònica i el fet de ser "bon estudiant", ja que això és vist com quelcom femení pels trets conductuals que demana. Els nois, doncs, acostumen a presentar una actitud menys acadèmica que les noies: són més absentistes, tenen pitjors resultats acadèmics i comportaments més disruptius (Curran *et al.*). D'això en parla Mieke Van Houtte (2004) quan fa un repàs sobre les possibles explicacions del baix rendiment dels nois. D'una banda, l'explicació comú, de caràcter biopsicològic, diferencia les actituds escolars dels nois i les noies. Com bé comenta l'autora, diversos estudis han mostrat que els nois estan menys motivats amb l'escola que les noies: *"In general, it is recorded that girls spend more time doing homework, display less disturbing behaviour in the classroom and play truant less often. Girls have higher expectations of themselves and are more enthusiastic about continuing their studies. Boys take it easier, work less hard and are distracted more quickly. [...] By nature, girls would be more persevering, while boys would need more encouragement. Boys would be more inclined to risky behaviour, with as a consequence more whiz-kids but, equally, more failures."* (2004: 160) D'altra banda, com a explicació adscrita a la sociologia, Van Houtte argumenta l'existència de cultures juvenils específiques per gènere, posant el focus en les noies i els nois com a membres d'un grup i la raó en termes de popularitat. Aquí l'atenció es centra en l'efecte del grup al qual pertany l'individu, independentment de les seves

creences individuals. Segons aquest argument, els nois tendeixen més que les noies a no considerar l'èxit educatiu com a "cool". Un noi pot estar personalment convençut de la importància d'estudiar, però no actuar d'acord amb això per por a l'exclusió. Entrats els anys seixanta, James Coleman (1961) va demostrar que l'èxit educatiu no fa als i les adolescents més populars amb els seus companys i companyes. Això no vol dir que no el considerin important, però en comparació amb altres coses, com l'esport pels nois i l'aspecte físic per les noies, no és prioritari. Mentre l'èxit educatiu no encaixa del tot amb la imatge dels nois, les noies, en canvi, sembla que poden combinar les dues imatges: sempre que siguin "cool" fora de l'escola, és acceptable que s'esforcin en els estudis. Com destaca Van Houtte, sembla haver-hi una incongruència entre la manifestació del comportament masculí i l'esforç i l'èxit educatiu: *"Educational achievement or displaying other school attitudes is antiethical to typical masculine –that is, macho– behaviour, which is a condition of popularity for boys. Educational effort and achievement is typified as feminine behaviour."* (2004: 160) Així doncs, podem esperar que la cultura dels nois estigui menys orientada a estudiar que la cultura de les noies.

Jones y Myhill (2004), a la seva investigació sobre la construcció del baix rendiment de l'alumnat des del professorat, conclouen que els i les docents identifiquen els nois com *underachievers* perquè, malgrat que és vist en ells un major potencial que en les noies, aquest és desaprofitat a causa d'una desafecció als estudis, un mal comportament, una actitud antiescola i la identificació amb una identitat masculina negativa. El comportament de les noies, però, rarament és referit pel professorat com un problema: són percebudes com a més compromeses, més treballadores i amb un millor comportament. Altrament, en tant que l'habilitat dels nois és vista com un potencial intrínsec, l'habilitat de les noies és percebuda com el resultat de la diligència i el treball dur: *"Thus, when boys underachieve, it is inferred that they could, but do not. When girls underachieve, it is inferred that they lack confidence, that they dare not, or that they are the victim of circumstance."* (Jones i Myhill, 2004: 541). Així doncs, les investigadores plantegen que els nois són considerats *underachievers* pel desaprofitament del seu potencial intrínsec –*"podrien fer-ho, però no ho fan"*–, mentre que el baix rendiment de les noies s'explica per trets característics com la inseguretat, la inestabilitat i la incapacitat de gestionar certes situacions.

3. METODOLOGIA

El meu treball de recerca és un estudi de cas, definit per Durán (2012: 121) com: *“una forma de abordar un hecho, fenómeno, acontecimiento o situación particular de manera profunda y en su contexto, lo que permite una mayor comprensión de su complejidad y, por lo tanto, el mayor aprendizaje del caso en estudio”*. Un estudi de cas, tal com indica l'autora, es caracteritza per la singularitat, la complexitat, la disponibilitat i el potencial d'aprenentatge. La singularitat fa referència al que és distintiu i important que el diferencia d'altres casos; la complexitat, al joc d'interrelacions polítiques, econòmiques, socials, culturals, personals, històriques, temporals i espacials que ocorren dins del context; la disponibilitat, a la viabilitat en l'accés al camp d'estudi; i el potencial d'aprenentatge, a la possibilitat d'obtenir una comprensió profunda del fenomen en qüestió. Així doncs, un estudi de cas és una forma d'apropament a fenòmens complexos de la realitat.

El propòsit de la investigació és estudiar la construcció de la imatge de l'alumna/e ideal en clau de gènere des del professorat. En atenció a això, he construït la següent pregunta de recerca: ***Com construeix el professorat la imatge de l'alumna/e ideal en clau de gènere?*** D'aquí, se'n deriven diverses subpreguntes:

1. Quins trets característics assigna el professorat al **rendiment acadèmic** dels nois i les noies?
2. Quins trets característics assigna el professorat al **comportament** dels nois i les noies a l'aula?
3. Quins trets característics destaca el professorat del **caràcter personal** dels nois i les noies?
4. Quina explicació atribueix el professorat al biaix de gènere existent en la tria d'**itinerari** del batxillerat?

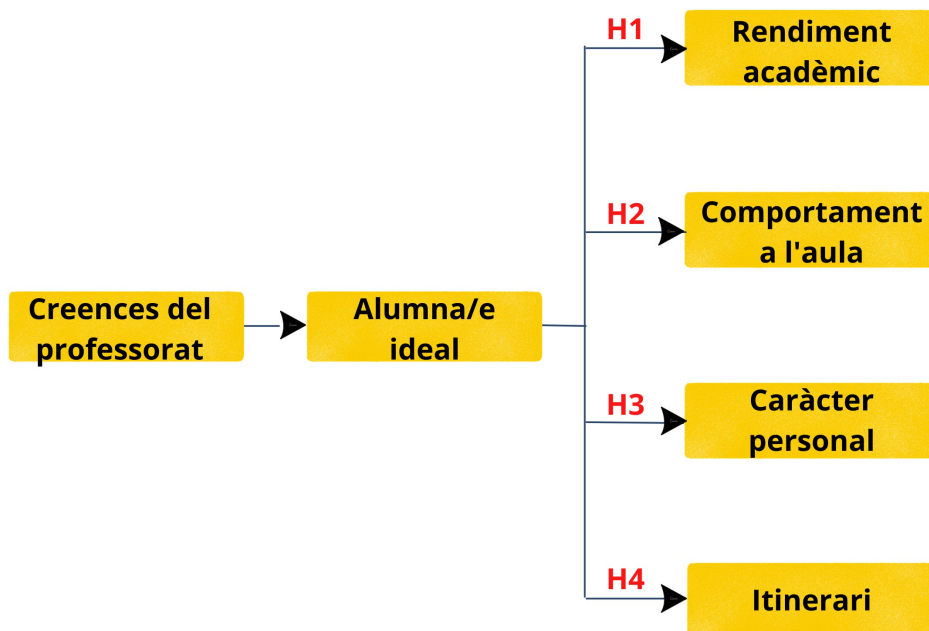
L'enfocament metodològic de la investigació serà qualitatiu. Aquest tipus d'enfocament té com a interès captar la realitat a través dels ulls dels subjectes d'investigació, més concretament, a través de la percepció del seu propi context, assumint que la realitat es construeix socialment, és històrica i canvia constantment. La metodologia qualitativa em permetrà adquirir informació detallada de les persones entrevistades, així com captar la seva dimensió subjectiva a través de l'anàlisi del seu discurs; això és, les estructures de sentit i significat amagades darrere les seves explicacions.

El mètode qualitatiu escollit són les entrevistes semiestructurades. En realitzaré un total de quatre, cadascuna associada a un perfil diferent: un professor de l'itinerari de ciències i tecnologia –concretament, de les assignatures de *Biologia* i *Ciències de la Terra* de segon de batxillerat, emmarcades en la modalitat de ciències–, un professor de l'itinerari d'arts plàstiques i disseny –en específic, de les assignatures de *Cultura audiovisual* de primer de batxillerat i de *Disseny, Dibuix artístic* i *Història i fonaments de l'art* de segon curs–, una professora de l'itinerari d'humanitats i ciències socials –en particular, de les assignatures de *Llatí i Grec* de primer i segon de batxillerat, emmarcades en la modalitat d'humanitats– i la coordinadora de quart d'ESO –que n'ha assumit el càrrec els darrers tres anys–. La decisió d'escollir aquests quatre perfils és explicada per la riquesa i diversitat que pot aportar el discurs de cadascun dels i les docents. D'una banda, el professorat de batxillerat esdevé una figura directa i en interacció quotidiana amb l'alumnat; analitzar el discurs d'un/a docent de cadascun dels tres itineraris oferts a l'institut pot atorgar-me diferents punts de vista quant a l'objecte d'estudi –la construcció de la imatge de l'alumna/e ideal–, en tant que cada itinerari demana unes aptituds específiques, interessants d'estudiar des del prisma del gènere. D'altra banda, la coordinadora de quart d'ESO desenvolupa la funció d'orientar el seu alumnat vers els estudis postobligatoris: analitzar el seu discurs suposa adquirir una visió representativa del centre.

L'accés al camp per a la concreció de les entrevistes amb els subjectes d'investigació ha sigut a través de contactes personals, donat que és una via de contacte més ràpida que a través de l'equip directiu del centre. Tanmateix, alguns dels subjectes entrevistats van demanar l'aprovació del centre per a la realització de l'entrevista; això no va suposar cap problema en cap moment. Les entrevistes han sigut realitzades al mateix institut en aules lliures i han tingut una duració aproximada d'una hora.

4. MAPA CONCEPTUAL, HIPÒTESIS I OPERATIVITZACIÓ

A continuació, el mapa conceptual de la investigació, on apareixen els conceptes més importants de la pregunta de recerca i les subpreguntes i les relacions establertes entre ells:

Arran del mapa, he construït les següent hipòtesis:

- H1: El professorat assigna l'alt rendiment de les noies a la diligència i el treball dur, mentre que, en el cas dels nois, l'associa al seu potencial intrínsec.
- H2: El professorat manté que les noies acostumen a tenir un millor comportament a l'aula que els nois.
- H3: Respecte del caràcter personal de l'alumnat, el professorat caracteritza a les noies com a treballadores, tranquil·les i inestables; d'altra banda, caracteritza als nois com a mandrosos, moguts i decidits.
- H4: L'explicació que atribueix el professorat al biaix de gènere en la tria d'itinerari del batxillerat es fonamenta en els trets característics que assignen a la feminitat i la masculinitat.

Altrament, com a eina d'anàlisi de les entrevistes, he construït una taula d'operativització amb els principals conceptes de la investigació, les seves dimensions i els indicadors d'aquestes:

CONCEPTES	DIMENSIONS	INDICADORS
RENDIMENT ACADÈMIC	Noies	- Prioritzen els estudis - Bons hàbits d'estudi - Aplicades - Treballadores - Responsables - Constants - "Formiguetes" - Perseverants - Bona presentació dels treballs - Noies que despuntaven a l'ESO, segueixen despuntant al batxillerat - Noies que no despuntaven a l'ESO, segueixen sense despuntar al batxillerat - Treball mecànic
	Nois	- No prioritzen els estudis - Menys treballadors que les noies - Madrosos - Irresponsables - Passius - Més facilitat per distreure's - Tendència a abandonar els estudis per incorporar-se al món laboral - Mala presentació dels treballs - Nois que no despuntaven a l'ESO, desputen al batxillerat - De vegades la mala presentació dels treballs amaga el seu potencial
COMPORTAMENT A L'AULA	Noies	- Submís - Pausat - Participació activa - Menys conflictives que els nois - Confrontació indirecta amb el professorat i els/les companys/es - Grup homogeni

	Nois	- Disruptiu - Qüestionadors - Rebels - Moguts - Nerviosos - Madrosos - Confrontació directa amb el professorat i els/les companys/es - Grup heterogeni
CARÀCTER PERSONAL	Noies	- Submises - Patidores: tendència a l'angoixa i l'estrès - Insegures i indecises - Emocionals - Exterioritzen els sentiments - Arraigació del sentiment del culpa - Intuïtives - Sensibles - Enamoradisses - Reposades - Tranquil·les - Reflexives - Organitzades - Polides - Competitives i despiadades entre elles - Metòdiques - Ordenades - Madures
	Nois	- Segurs i decidits - Racionals - Freds - Despreocupats - Anal·lítics - Reservats a l'hora d'exterioritzar els sentiments - Impulsius - Actius - Poc organitzats - Bruts - Indulgents - Directes
ITINERARI	Raons de la tria	- Accés a graus i cicles formatius

		- Prestigi - Referents - Influència dels mitjans de comunicació - “Sembla més fàcil” - Vocació - Pressió de la família - Prejudicis - Fugir de certs camps de coneixement (p.e., les matemàtiques) - Capacitats de l'alumna/e
	Aptituds que requereixen	- Pensament abstracte - Sentit crític - Flexibilitat, capacitat d'adaptació - Resolució de problemes, proactivitat - Inquietud - Ser bon lector - Curiositat - Voluntad - Constància - Creativitat - Habilitat comunicativa: parlada i escrita - Capacitat memorística
	Feminització	- Rol de cures - Demanen aptituds intuïtives - Demanen sensibilitat - Poc prestigi - Pensen que no s'ha d'estudiar tant
	Masculinització	- Demanen aptituds anal·lítiques - Prestigi - Esports - Enginyeries

La naturalesa de les dimensions dels tres primers conceptes és diferent de la naturalesa de les dimensions del darrer concepte. Això s'explica per com està plantejada l'entrevista: quan es pregunta per rendiment acadèmic, comportament a l'aula o caràcter personal de l'alumnat, les preguntes estan formulades de tal forma que s'incita als subjectes a establir distincions clares

entre noies i nois. En canvi, el bloc dedicat als itineraris no està plantejat des d'aquesta demanda explícita, sinó en clau d'atribuir explicacions a la feminització i la masculinització dels diferents itineraris. Així doncs, s'introdueixen aquestes dues noves dimensions, a més d'altres dues que busquen explorar les raons atribuïdes a la tria d'itinerari de l'alumnat i les aptituds que els subjectes consideren que requereix cada modalitat.

5. RESULTATS

Per tal de dur a terme l'anàlisi, cal reprendre les quatre hipòtesis plantejades prèviament. Per començar, es plantejava com a primera hipòtesi: *"El professorat assigna l'alt rendiment de les noies a la diligència i el treball dur, mentre que, en el cas dels nois, l'associa al seu potencial intrínsec"*. Arran de l'anàlisi dels discursos docents, he detectat una clara distinció entre els trets característics assignats a les noies i els trets associats als nois en referència al seu rendiment acadèmic. En el cas de les noies, la característica més repetida pel professorat és "treballadores". També es destaquen com a característiques femenines el fet de tenir, en general, uns millors hàbits d'estudi, ser més responsables, més constants, més perseverants i més centrades en els estudis que els seus companys, a més de lliurar una millor presentació dels treballs en comparació a ells. En el cas dels nois, s'accentua que, a diferències de les noies, no acostumen a prioritzar els estudis, sinó que donen prioritat a altres activitats com els videojocs o l'esport, i també presenten una major tendència a l'abandonament escolar.

Aquestes diferències en clau de gènere són atribuïdes pel professorat a una raó social, explicada a través de dos eixos: d'una banda, la posició de discriminació a la societat de les noies respecte dels nois, essent els estudis un ascensor social per a elles; d'altra banda, els models socials femenins, que transmeten la imatge de la dona com a persona endreçada i cuidadora, valors que fomenten que desenvolupin unes certes característiques –*treballadora, responsable, polida...*– que contribuïran al seu alt rendiment acadèmic.

En relació amb això, es ressalta un qualificatiu caracteritzat com a femení molt interessant; això és, "formigueta". Tal com expliquen dues professores:

"Hi ha noies que tu diries, al principi: 'Aquesta noia no pot fer batxillerat', per les seves capacitats, per les seves limitacions cognitives, bàsicament, perquè són gent que els hi costa entendre, sobretot. Les noies, a vegades, mitjançant el treball mecànic, aconsegueixen, com a mínim, aprovar el batxi. En canvi, els nois, aquest treball mecànic no el solen tenir, no és una de les habilitats que desenvolupen. Les noies poden fer un batxillerat i treure-se'l mitjançant això i, a vegades, no entenent el que estan fent; però són formiguetes, saps? Van a poquet a poquet. I els nois aquesta habilitat no la tenen."

“Les noies, [...] en general, poden ser més constants, més formiguetes. És més fàcil trobar una alumna formigueta noia, de les que els hi costa, aquelles noies que no són tan brillants o no tan ràpides.”

Així doncs, es destaca l'existència de les noies “formiguetes”, és a dir, noies que presenten dificultats d'aprenentatge o limitacions cognitives, però que assoleixen un rendiment més alt del que els hi permetria el seu potencial intrínsec gràcies a la diligència i el treball dur. Els nois, en canvi, no acostumen a presentar aquesta actitud, el que em porta a concloure que, si escau, l'alt rendiment sí que tendeix a ser explicat per un potencial intrínsec. Malgrat això, el professorat insisteix que aquest perfil de noies no és absolut: no obstant existeix la tendència en les noies a esdevenir “formiguetes” en els casos on tenen dificultats d'aprenentatge, també hi ha un grup de noies que disposa de potencial intrínsec. Per tant, es pot concloure que la hipòtesi es confirma parcialment: mentre el professorat assigna, generalment, l'alt rendiment dels nois al seu potencial intrínsec, en el cas de les noies no sempre s'associa a la diligència i el treball dur, sinó que, en alguns casos, també s'explica pel seu potencial intrínsec.

Pel que fa al comportament a l'aula de l'alumnat, el professorat caracteritza a les noies com a submises, pausades, reposades i quietes; els nois, d'altra banda, són definits com a qüestionadors, provocadors, reptadors, moguts i nerviosos. L'explicació atribuïda pel professorat a aquestes condicions és diversa: d'una banda, els i les docents coincideixen que és una qüestió sociocultural, conseqüència dels rols definits socialment com a masculí i femení, que promociónen les conductes submises de les noies i els comportaments dissidents dels nois. En relació amb això, una professora comenta que també és una qüestió de maduresa, donat que les noies, generalment, maduren abans que els nois. Una altra professora afegeix a l'explicació el component genètic, que determina biològicament que els nois siguin més moguts i les noies més quietes, en contrast amb l'opinió dels seus companys i companya, que defenen que l'explicació és essencialment de caràcter social. També destaca que el comportament disruptiu dels nois, molts cops, és causat per la voluntat d'abandonar els estudis i incorporar-se al món laboral, que no és permesa per les famílies.

Reprenent els trets característics assignats a l'alumnat, alguns docents fan al·lusió al tipus d'enfrontament amb el professorat i els companys i companyes, diferent en clau de gènere:

“Les noies [...] no tenen un enfrontament tan directe amb el profe, però això no vol dir que

tinguin un millor comportament. [...] Quan dic bon comportament és: 'No vull tenir conflictes, ni amb els companys, ni amb els profes'. La cosa és que els nois poden ser molt brutos, però els veus venir. En canvi, les noies, [...] sobretot quan tenen llios entre elles, són més com de tapadillo, però a vegades poden ser molt més cruels que els nois. Si un noi s'ha de barallar amb un altre igual li fot una hòstia aquí al pati, però les noies entren amb la cosa de la xarxa del bullying aquest que es queda com amagat, aquest bullying del telèfon, i poden fer més mal que la bufetada dels dos nois. O sigui, elles [...] no es mostren tant. [...] Jo, personalment, prefereixo, a vegades, aquests nois que et pot dir 'filla de puta', però que el veus venir. [...] A mi em preocupen molt més aquestes coses soterrades que, a més, no pots controlar, perquè tu no saps el que estan penjant a les xarxes socials."

Aquest apunt és summament important, ja que defineix dos camps en termes d'enfrontament: el visible i l'invisible. L'enfrontament dels nois se situa al camp visible: tendeix a ser directe i controlable; un exemple són les baralles físiques i els insults directes. En canvi, l'enfrontament de les noies s'ubica al camp invisible: resulta més difícil de detectar i frenar, perquè és soterrat i incontrolable, com el *bullying* a través de les xarxes socials.

Així doncs, davant d'aquesta caracterització, la segona hipòtesi –“*El professorat manté que les noies acostumen a tenir un millor comportament a l'aula que els nois*”– no pot ser del tot confirmada. És veritat que el professorat defineix, en termes generals, a les noies com aquelles qui presenten un millor comportament a l'aula, però no s'ha d'obviar el fet que, tal com assenyalen alguns docents, resulta més fàcil detectar un enfrontament per part d'un noi, ja que tendeixen a actuar de forma directa i visible, que el d'una noia, donat que solen utilitzar mecanismes i altres vies més difícils de detectar i controlar.

En referència al caràcter personal de l'alumnat, el professorat estableix diferències clares entre el perfil de les noies i el perfil dels nois: mentre les noies tendeixen a ser més tranquil·les, els nois acostumen a ser més actius; mentre les noies solen ser més organitzades, metòdiques, endreçades i polides, els nois tendeixen a ser menys organitzats, més mandrosos en els estudis i més bruts; mentre les noies acostumen a ser més patidores –sobretot pel que fa als comentaris sobre l'aspecte físic, com matisa una docent–, emocionals, sentimentals i a presentar amb més freqüència perfils d'angoixa i estrès, els nois solen ser més racionals, freds i reservats amb els seus sentiments. En relació amb això, un professor defèn:

“Emocionals ho són tots, però el que passa és que les noies expressen més els seus sentiments! Els nois són més reservats, però bueno, això també és una qüestió cultural, d'educació. Els nois els han educat perquè no expressin! Quan es relacionen entre ells hi ha molts temes que no parlen. [...] Però bueno, jo crec que això també ha anat canviant. [...] No és que no siguin emocionals, però, en tot cas, no analitzen els seus sentiments, no en parlen, no els expressen.”

El professorat coincideix que aquestes tendències s'expliquen pel context cultural, així com per l'educació rebuda a casa, que en molts casos reproduïx els rols masculí i femení definits socialment.

Altrament, hi ha una qüestió que ha generat controvèrsia; això és, que els nois són més segurs i decidits que les noies. Gran part del professorat defèn que aquesta afirmació és certa i defineix a les noies com a més insegures i *cagadubtes* que els nois. Segons comenta un docent, elles tenen més arrelat el sentiment de culpa i presenten una major tendència a sentir que estan cometent un error. En contrast amb això, la professora de l'itinerari humanístic-social explica:

“Les noies acostumen a ser més segures i decidides, sí, sí. [...] Saps què passa? Pel que jo crec que t'han contestat diferent [els altres professors]: perquè probablement ells tenen més nois que noies i tenen una tipologia de nois. [...] Jo crec que el PCT, com té molts més nois i són nois que volen ser allò, mentalitat de ciències... Els meus, potser, divaguen una mica més. Aleshores, primer aquesta, i segona... Jo tinc moltes més noies que nois. [...] Jo crec que sí [pot condicionar el fet de tenir més noies que nois a l'aula]. [...] En altres aspectes, [els nois] són més segurs i decidits: en l'esport, en fer determinades activitats fora del que són els estudis... [...] Pregunten més les noies, [...] i també els sap menys greu posar-se en evidència que no saben. [...] Jo crec que és una qüestió de feblesa [...]: no saber fer una pregunta demostra, bueno, que no saps, ignorància, poca aptitud, feblesa...”*

* PCT: Professor del científic-tecnològic

La professora en qüestió diferencia dos aspectes: l'àmbit dels estudis d'altres esferes. D'una banda, assigna a les noies la característica de ser més segures i decidides en els estudis, mentre que, de l'altra, associa als nois el tret de ser més segurs i decidits en altres àmbits com l'esport. Aquest contrast d'opinions em porta a pensar en dues possibles explicacions: en primer lloc, que aquesta qüestió podria variar, com bé comenta la docent, en funció de la quantitat de nois i noies a l'aula,

però sabent que l'itinerari artístic també compta amb una presència majoritàriament femenina, aquesta suposició queda descartada. En segon lloc, la seguretat i la decisió enteses en el context acadèmic podrien dependre de l'itinerari: potser en alguns itineraris les noies tendeixen a ser més segures i decidides que els nois i, en altres, la situació es reverteix. Tanmateix, cal tenir en consideració que la mida de la mostra és reduïda; si aquesta s'ampliés, es podrien treure conclusions més clares i representatives.

Reprement la tercera hipòtesi –*“Respecte del caràcter personal de l'alumnat, el professorat caracteritza a les noies com a treballadores, tranquil·les i inestables; d'altra banda, caracteritza als nois com a mandrosos, moguts i decidits”*–, es pot concloure que queda parcialment confirmada: és veritat que el professorat tendeix a caracteritzar a les noies com a treballadores, tranquil·les i inestables i als nois com a mandrosos i moguts, però en la qüestió de qui és més decidit o decidida no hi ha un discurs unànim.

Finalment, en relació amb el biaix de gènere en la tria d'itinerari al batxillerat, el professorat exposa quina és la situació de cada modalitat: mentre el científic i el social són grups força homogenis en clau de gènere, el tecnològic pràcticament només compta amb presència masculina a l'aula, en contrast amb l'humanístic i l'artístic, dues modalitats molt feminitzades. A l'hora d'atorgar una explicació a aquest fenomen, el professorat coincideix que els rols tradicionals masculí i femení incideixen en la tria d'itinerari. Això queda reflectit al següent apunt:

“Els estudis relacionats amb el científic i les feines que es poden fer després són feines més de nois: les enginyeries, les matemàtiques, les ciències en general. No és que no hi puguin haver noies! Sí, hi poden haver noies, però bueno; els nois es considera que tenen una mentalitat més analítica, no? I que les dones són més intuïtives. [...] Per tant, si decidim que les humanitats és una modalitat menys analítica, més globalitzadora, més intuïtiva, més sensible, i les arts ja és el que ve a la cua, doncs és normal que un noi tingui més reticències a fer [...] l'artístic.”

Així mateix, el docent justifica el biaix de gènere en la tria d'itinerari a través de les característiques assignades a la feminitat i la masculinitat: les noies, en tendir a ser més intuïtives i sensibles, acostumen a decantar-se per uns estudis on aquests trets són més afins, com l'humanístic i l'artístic. Els nois, en canvi, en presentar una major tendència a la mentalitat analítica, acostumen a decantar-se pels estudis científics-tecnològics.

Altrament, entre el professorat també es parla del prestigi social com a explicació davant d'aquest biaix de gènere. De forma unànime, estableixen una jerarquització en termes de prestigi de les diferents modalitats: a l'esglaió més alt, s'ubiquen tant el científic com el tecnològic; a continuació, es situa el social, que malgrat compartir assignatures amb l'humanístic conserva part de les matemàtiques que caracteritzen al científic-tecnològic; en següent lloc, l'humanístic i, darrerament, l'artístic. Segons explica la professora de l'itinerari humanístic-social:

“El meu itinerari està feminitzat perquè no està ben vist, [...] no té un valor social. El que val se n'ha d'anar a ciències i el que no, mira, bueno, a lletres. [...] Però que és per això, és una qüestió de prestigi social.”

D'aquesta manera, el professorat explica la masculinització de l'itinerari científic-tecnològic pel prestigi social que té aquest, així com la feminització de les modalitats humanística i artística per la manca d'aquest. Tanmateix, recordem que el científic es defineix com un grup força homogeni en clau de gènere. En relació amb això, es destaca que la majoria de les noies que estudien aquesta modalitat ho fan amb la pretensió d'estudiar, posteriorment, uns graus pertanyents a la branca sanitària, associada al rol de cures que caracteritza a la feminitat; això és, psicologia, medicina i infermeria, entre altres.

Addicionalment, el professorat comenta tres vies de reproducció dels rols tradicionals que incideixen en el biaix de gènere en la tria d'itinerari al batxillerat. D'una banda, s'esmenten els referents de l'alumnat i els mitjans de comunicació. Així ho expressa un docent:

“Jo crec que som un reflex de la societat. O sigui, què és el que veus per la tele? Enginyers. Enginyeres, poques. I què veus? Infermeres. Infermers, pocs. Quan vas a l'hospital, qui atén al teu avi? Una infermera. Els nois no es veuen com a infermers, les noies no es veuen com a enginyeres. [...] Jo crec que això és un reflex del que els nanos perceben durant tota la seva vida fins a aquest moment, [...] tota la informació que els hi arriba o directament o a través dels mitjans de comunicació. [...] Tu t'identifiques, potser, amb un model, però dels que t'arriben per la via que sigui, [...] tant a nivell personal com [...] per una altra via, no? De la sèrie de torn, per exemple.”

Els referents, és a dir, les persones amb qui entra en contacte l'alumnat al llarg de la seva vida, configuren una pauta que determina “quines feines són per a noies” i “quines feines són per a

nois”. Els mitjans de comunicació –les xarxes socials, el món audiovisual...– reforcen aquesta pauta, en tant que reproduïxen el biaix de gènere en les ocupacions laborals.

D'altra banda, el professorat també destaca com a mecanisme de reproducció del biaix de gènere en la tria d'itinerari la influència de les famílies. Això queda clar quan una professora explica:

“Que una noia vulgui fer el batxillerat lingüístic ningú s'ho planteja, que un noi vulgui fer el batxillerat lingüístic sí que s'ho plantegen a casa, sobre todo 'si sóc un noi brillant igual el batxillerat lingüístic no és el que hauria de fer', i pressionen molt perquè faci el científic.”

Des de l'entorn familiar es mantenen unes expectatives acadèmiques diferents en clau de gènere, que sostenen que hi ha uns estudis *“més adequats per a nois”* i d'altres *“més adequats per a noies”*, reprenent altre cop la qüestió dels diferents graus de prestigi assignats a cada modalitat i la degradació de la feminitat en contrast amb la masculinitat.

Així doncs, davant de l'evidència exposada, es pot concloure que la darrera hipòtesi –*“L'explicació que atribueix el professorat al biaix de gènere en la tria d'itinerari del batxillerat es fonamenta en els trets característics que assignen a la feminitat i la masculinitat”*– queda confirmada.

6. CONCLUSIONS

Hi ha evidència que demostra que el professorat estableix unes diferències clares entre noies i nois en el marc del context acadèmic: mentre que les noies són definides com a treballadores, perseverants, metòdiques, submises, tranquil·les i emocionals; els nois són referits com a qüestionadors, reptadors, nerviosos, mandrosos i reservats amb els seus sentiments. Tal com defèn el professorat, la construcció de feminitat i la masculinitat juga un paper essencial en aquesta caracterització: els models socials femení i masculí reproduïen i imposen una imatge de la feminitat i la masculinitat a la qual tendeixen a adscriure's les noies i els nois, respectivament. Aquesta imatge, per consegüent, promou el desenvolupament d'uns trets característics personals que es reflecteixen en el camp acadèmic. Això explica no només les diferències entre elles i ells, sinó també el biaix de gènere en la tria d'itinerari al batxillerat: les noies són més presents en aquells itineraris que permeten l'accés a estudis superiors on es desenvolupa una tasca de cura –medicina, infermeria, psicologia, magisteri...–, així com en els itineraris que compten amb un menor prestigi social, a conseqüència de la degradació de la feminitat en relació amb la masculinitat. Altrament, hi ha més presència masculina en aquells itineraris que demanen capacitats com la mentalitat analítica i la racionalitat, trets afins al perfil masculí, que són reconeguts amb un major prestigi social.

La pregunta que emergeix ara és: *"Quin és el perfil de l'alumna/e ideal en clau de gènere?"*. En termes de rendiment acadèmic, un bon alumne és definit pel professorat com una persona amb bons hàbits d'estudi, treballadora, responsable, organitzada i sense mandra d'aprendre. Es pot concloure, doncs, que aquestes característiques tendeixen a tenir rostre femení. En referència al comportament a l'aula, el professorat coincideix que un bon alumne ha de ser tranquil, amb el matís que una tranquil·litat excessiva provoca que les classes siguin avorrides. A més, afegeix que també ha de ser una persona inquieta, però concentrada; amb ganes i interès per aprendre, però sense ser excessivament moguda. La tranquil·litat i la concentració, altre cop, acostumen a presentar rostre femení. En relació amb el caràcter personal, el professorat es refereix a un bon alumne com aquell qui és més racional que emocional –malgrat que es manté que l'emocionalitat, així com la passió, també són elements importants–, analític, actiu i sense por a cometre errors; això és, segur i decidit. En aquest cas, hi ha una coincidència gairebé total en considerar que tots aquests trets tenen rostre masculí.

A tall de conclusió, sembla que, en clau de rendiment acadèmic i comportament a l'aula, les noies són aquelles qui s'acosten més a la imatge de l'alumna/e ideal. En termes de caràcter personal, però, sembla que són els nois aquells qui s'adscriuen més a la pauta del professorat.

BIBLIOGRAFIA

CURRAN, M. 2017. *¿Qué lleva a los jóvenes a dejar los estudios? Explorando los procesos de (des)vinculación escolar desde una perspectiva de clase y género.* Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona.

DURAN, M. M. 2012. *El estudio de caso en la investigación cualitativa.* Revista Nacional de Administración, Vol. 3, num. 1, pp. 121-134.

JONES, S. & MYHILL, D. 2004. *Seeing things differently: teachers' construction of underachievement.* Gender and Education, Vol. 16, num. 4, pp. 531-546.

TARABINI, A. 2017. *L'escola no és per a tu: el rol dels centres educatius en l'abandonament escolar.* Barcelona: Fundació Jaume Bofill.

VAN HOUTTE, M. 2004. *Why boys achieve less at school than girls: the difference between boys' and girls' academic culture.* Educational Studies, Vol. 30, num. 2, pp. 159-173.

GUIÓ ENTREVISTA

De quina manera el gènere condiciona les relacions i actituds educatives de l'alumnat?

Aquesta entrevista formarà part del treball de camp del meu Treball de Fi de Grau, emmarcat en el Grau en Sociologia a la Universitat Autònoma de Barcelona. La meua intenció és donar resposta a la següent pregunta: “*De quina manera el gènere condiciona les relacions i actituds educatives de l'alumnat?*”. La participació és voluntària i anònima. La informació recollida serà confidencial i no s'utilitzarà per cap altre propòsit fora d'aquesta investigació i el producte final de la presentació del treball.

BLOC 0. INTRODUCCIÓ

Aquest bloc és per saber una mica més de tu abans d'endinsar-nos en les preguntes de recerca.

- Parla'm una mica de tu: quina edat tens, quina és la teva formació acadèmica, quin és el teu recorregut laboral...
- Quin ha sigut el teu recorregut com a docent fins el dia d'avui?
- Quants anys portes a l'Institut Can Planas?
- Quina assignatura imparteixes actualment? Des de quan?

BLOC 1. RENDIMENT ACADÈMIC, COMPORTAMENT A L'AULA I CARÀCTER PERSONAL DE L'ALUMNAT

En aquest bloc pretenc comprendre el biaix de gènere en el rendiment acadèmic, el comportament a l'aula i el caràcter personal de l'alumnat.

- Observes alguna relació entre gènere i rendiment acadèmic? Quina? Per què creus que això és així?
- Qui creus que acostuma a tenir un millor comportament a l'aula, els nois o les noies? Per què creus que això és així?
- Penses que les noies acostumen a tenir un caràcter similar, diferenciat del dels nois? Com és aquest caràcter? I el dels nois?
- Creus que el comportament a l'aula i el caràcter personal influeixen en el rendiment acadèmic? Com?

- Pel que tinc entès, d'un curs acadèmic al següent es fa un traspàs d'expedient de l'alumnat. És a dir, més enllà del butlletí de notes, entre docents es comenten les fortaleeses i debilitats de l'alumnat. És això cert? Què s'acostuma a comentar?
- Diries que hi ha comentaris que tendeixen a fer-se més cap a les noies que els nois? Per exemple, que són més o menys treballadores o que tenen una millor o pitjor actitud a classe. I comentaris més comuns cap als nois que a les noies?
- Aquests comentaris que reps sobre l'alumnat, penses acostumen a encertar?

BLOC 2. ITINERARIS

En aquest bloc pretenc estudiar el biaix de gènere existent en els estudis post-obligatoris, concretament en la tria d'itinerari al batxillerat.

- En quin itinerari s'emmarca la teva assignatura?
- Per què creus que l'alumnat decideix escollir aquest itinerari?
- Quines aptituds penses que hauria de tenir l'alumnat que esculli aquest itinerari?
- Penses que aquest itinerari està masculinitzat o feminitzat? Per què creus que això és així?
- Quins són els altres itineraris que s'ofereixen al teu institut? Penses que també/tampoc estan masculinitzats o feminitzats? Per què creus que això és així?

PER LA TUTORA DE 4rt:

- Penses que la tria dels estudis post-obligatoris està condicionada pel gènere? Per què creus que això és així?
- Què creus que motiva a l'alumnat a escollir un itinerari o un altre de cara a estudiar batxillerat?
- Quines aptituds penses que demana cada itinerari?
- Penses que hi ha itineraris que estan masculinitzats? I d'altres que estan feminitzats? Per què creus que això és així?
- Quin paper creus que té l'orientació del centre en la tria de l'itinerari de l'alumnat?
- Penses que des de l'orientació es pot treballar el biaix de gènere existent en la tria d'itinerari? Com?

BLOC 3. ALUMNE/A IDEAL

En aquest bloc pretenc descobrir quines són els trets característiques i les pràctiques que defineixen a un bon alumne.

- Ara et llegiré unes frases; m'agradaria que diguessis si hi estàs d'acord. Si vols, pots acompanyar la teva resposta d'una explicació.
 1. Un bon alumne ha de ser tranquil. Que sigui mogut és un impediment per impartir les classes.
 2. En els estudis, és més útil ser racional que emocional.
 3. Un bon alumne ha de ser treballador i responsable.
 4. Les noies acostumen a ser més segures i decidides que els nois.
 5. Les noies acostumen a ser més tranquil·les, treballadores i responsables que els nois. Pel contrari, els nois són més moguts, madrosos i rebels.
 6. Els nois acostumen a ser més emocionals que les noies. En canvi, les noies acostumen a ser més racionals que els nois.
 7. A la meua assignatura, les noies acostumen a ser millors alumnes que els nois.
- Com a professor/a de [assignatura que imparteixi l'entrevistat/da], recordes aquells o aquelles millors alumnes que has tingut? Per què els o les consideres destacables per sobre dels altres?
- Quins trets característics creus que ha de tindre un bon alumne? Et pregunto sobre el caràcter, el comportament, l'actitud, les aptituds...
- Quins creus que són els principals factors que expliquen el biaix de gènere en els estudis? Quin creus que és el rol del centre i del professorat en l'actuació vers aquestes desigualtats?

BLOC 4. CONCLUSIU

Ja arribem al final. Per acabar...

- Com creus que s'hauria d'intervenir en aquesta qüestió des de l'educació?

ENTREVISTA PROFESSOR ARTÍSTIC (PA)

[Introducció]

64 anys. Va estudiar Arts Aplicades, carrera de Belles Arts amb especialitat en Imatge (fotografia i cinema). Ha treballat molts anys com a autònom de diferents coses, però totes dins del camp de l'art: professional en pintura, gestió cultural, dissenyador gràfic, a un estudi fotogràfic, assessor de la implantació de l'art visual i plàstic a les escoles... Fa 15 anys va aprovar les opcions de docent i va començar a treballar directament com a professor. En el seu primer any com a professor va exercir a un altre institut, el segon any ja va entrar a l'IBDV com a professor de dibuix. Des de que va entrar a l'institut ha impartit classe al batxillerat. Imparteix les assignatures de Cultura audiovisual, Disseny, Dibuix artístic i Fonaments de l'art. També ha donat classe a l'ESO de Visual i plàstica, però ara només porta batxillerat.

I: El primer bloc és sobre rendiment acadèmic, comportament a l'aula i caràcter personal de l'alumnat. En aquest bloc, el que pretenc és comprendre el biaix de gènere que existeix en el rendiment acadèmic, el comportament a l'aula i el caràcter personal de l'alumnat. Llavors, tu, com a professor de batxillerat d'art, observes alguna relació entre gènere i rendiment acadèmic?

E: Entre gènere i rendiment? Home, es que és molt difícil treure conclusions d'això. Jo diria que depèn bastant de l'alumne. També es que pensa que aquí no tenim cap mena de problema de comportament. També són grups reduïts, clar, tenim uns 18 alumnes o 20 per grup, diguéssim, [no s'entén], perquè som mig grup. Som pocs alumnes perquè tampoc no tenim capacitat per acollir més i, llavors, tenim mig grup assignat. Per tant, mig grup són 18 alumnes o 20, 18-20. Però no hi ha problemes de comportament. Una altra cosa és la passivitat, no? O la falta d'implicació. Però problemes de comportament en el sentit de males conductes, pues la veritat és que no.

I: Vale. O sigui, llavors diries que tema de comportament més o menys igual en clau de gènere?

E: Es que jo no he posat mai cap falta. Home, em consta que als altres batxillerats sí que se'n posen algunes per alguns tipus de comportament i tal, però es que aquí... Una mica també som una família. Som poquets. Però... Parlaves d'això en relació amb el rendiment, no?

I: Sí, clar. Bueno, la següent pregunta, de fet, era sobre comportament, així que queda resposta.

E: Bueno, però comportament és lo que et dic: no puc dir que hi hagi problemes de comportament. Hi ha problemes de falta d'implicació, de falta de rendiment, però que tenen més a veure a lo millor amb problemes personals.

I: O sigui, amb comportament tampoc em referia exactament a disruptiu, sinó també de passivitat.

E: Sí, sí, bueno, per això et dic, que comportament en el sentit de conflicte, d'haver-hi [no s'entén], no. Però que sí que, a nivell de lo que és el rendiment personal, sí que hi ha problemes. Hi ha alumnes que estan molt tocats; vull dir, que tenen problemes de salut mental... A veure, tampoc vull exagerar, però bueno, sí. Hi ha un cert... Sobre tot des de fa... El tema de la pandèmia jo crec que ha sigut brutal, en aquest sentit. Llavors, estan desorientats, estan confosos, s'estressen molt, no sé, es desanimen, eh? Això sí que hi és. Però, en aquest sentit, tampoc hi ha una diferència de gènere, això pot passar tant a nois com a noies.

I: Sí, sí! Clar, jo no vull dir que, per exemple, només les noies es porten fatal, sinó que potser veus algun patró... O sigui, has vist en la teva experiència com a docent algun patró que diguis: "Pues potser, els nois tendeixen a ser més passius, o les noies a ser més passives o més estudioses".

E: Es que hi ha de tot, jo crec que hi ha de tot. També s'ha de dir que tenim molts menys nois que noies, a la modalitat. Però això des de sempre. Potser últimament n'hi ha més, i també depèn de les promocions. Jo he tingut una promoció que eren quasi bé tot nois, però això és una cosa una mica extra. Lo habitual és que tinguem més noies.

I: De això et preguntaré més endavant, sobre el tema de quantitat de nois i noies.

E: Però a nivell de rendiment? Es que depèn molt de la persona. Es que jo no et puc dir... Sí, en principi potser... Ara, per exemple, que tinc un grup de primer que són quasi bé tot noies, pues són més treballadores. Potser els nois no són tant treballadors, no? Saps? Però es que tampoc puc generalitzar, perquè hi ha noies que són molt passives.

I: Bueno, es que, de fet, el fet de que hi hagi un patró tampoc implica que sempre es compleixi, sinó...

E: No, però es que és molt difícil.

I: Bueno, i també imagino que sent poca gent l'ambient tampoc és com que es destaca molt noies, i més si són gran quantitat respecte els nois, o sigui que... Vale, vale.

E: Generalitzar no puc fer-ho, perquè es que depèn molt de les promocions, depèn molt de les dinàmiques de grup...

I: Ok, vale. Vale, pues, m'has parlat ara de rendiment i de comportament. I sobre el caràcter, de nois i noies? Observes algunes diferència?

E: De caràcter? Bueno, sí, són diferents, és clar. Però tampoc, no ho sé, també hi ha moltes individualitat, no? Vull dir, que cada persona també és un món. Elles potser tendeixen més a estressar-se més, a passar-s'ho més malament. En general, no? Són més patidores, potser. I ells són una mica més tranquils, en aquest sentit. Però tampoc no és general, o sigui, també pot passar al revés, no? També hi ha algun nano que es preocupa extremadament. Ara recordo dos que són súper patidors, per exemple.

I: I per què creus que...? O sigui, entenc el que em dius que no sempre s'ha de complir, però per què creus que les noies són més patidores o s'estressen més, que els nois?

E: A veure, però això ja no té que veure amb l'educació, això [no s'entén] de l'escola, eh? Bueno, ja et dic que tampoc ho puc [no s'entén] tant, però bueno. O potser ho exterioritzen més, també, [no s'entén], saps? Potser també que els nois tampoc exterioritzen tant els sentiments. Però, en tot cas, jo crec que, si anem a suposar que pateixen més, és també per una qüestió més general, no? Que no ve de que d'estar aquí en el centre, sinó que ja és general. Que clar, jo això no puc tampoc valorar-ho, però jo fora d'aquí tampoc no puc treure conclusions.

I: O sigui, realment, m'interessa la perspectiva del professorat pel tema de que sou els que esteu en contacte amb els alumnes, però el fet de que siguin més passives, més estudioses, més patidores, no vol dir que vingui del centre, sinó que potser és per qüestions característiques. I a mi, realment, el que m'interessa veure és si, des del professorat, es veu que pot tenir a veure amb el tema del gènere, de que les dones

tendeixen més a unes coses que els homes... O sigui, realment, la meva forma d'accedir a la pregunta és a través del professorat, així que qualsevol observació o intuïció que tinguis ja m'està bé.

E: Sí, ja, ja, però, vull dir, que la percepció que jo pugui tenir, més enllà de que pugui estar més en contacte, és una mica la general, no? Vull dir, que sí que, potser, doncs, no ho sé, tenen més... No ho sé, tenen més arraigat el sentit de culpa, o el sentit de que no estan fent lo que han de fer... No?

I: Sí, sí, perfecte. Molt bé. I, creus que el comportament a l'aula i el caràcter personal influeixen en el rendiment acadèmic?

E: Home, el caràcter personal és clar que afecta al rendiment acadèmic. Vull dir... Clar, hi ha caràcters, vull dir... Hi ha alumnes que a lo millor treballen molt i no se'n surten i hi ha alumnes que tenen molta més facilitat. Vull dir, clar, hi ha alumnes que pateixen més, n'hi ha que pateixen menys... Clar, això... El caràcter personal és evident que afecta. El comportament a l'aula? Bueno, doncs també, també. És lo que deia abans, vull dir, s'estableixen unes dinàmiques: depèn de que si tu estàs en un grup que aquest grup tira molt, segurament això et facilitarà molt, doncs, que tu també estigui més motivat o et facilitarà l'aprenentatge o, fins i tot, clar, ells treballen també entre ells, no? Vull dir, que també la interacció que tinguin entre ells és molt important. Si hi ha bona relació, doncs tot això afavoreix, no, al rendiment? Claríssimament, clar que sí.

E: Vale, perfecte. I, després... Bueno, això és pel que jo tinc entès, eh? T'ho pregunto perquè no tinc ni idea. Jo tinc entès que d'un curs acadèmic al següent es fa un traspàs d'expedient de l'alumnat; és a dir, que entre professors es comenten debilitats i fortaleces de l'alumnat que li tocarà al següent professor. Llavors, t'anava a preguntar si això realment és cert i quines característiques s'acostumen a comentar de l'alumnat.

I: Home, aquestes valoracions no es fan només al canvi de curs. Vull dir, a cada avaluació es fa una valoració de les dificultats o de les, diguéssim, sí, de les potencialitats que té l'alumne, no? I què em preguntaves, exactament?

E: Bueno, era això, que si és cert el tema del traspàs d'informació i que què s'acostuma a comentar.

I: Home, és clar que és cert, el traspàs d'informació hi és! Ara, el que s'acostuma a comentar a vegades són

coses més atinades o menys. Això no vol dir, saps?, que a vegades es diuen coses o es poden tenir percepcions que no... Però bueno, normalment, com que es contrasta aquesta informació són diferent gent, un nivell doncs hi ha 10 o 12 professors, i si hi ha algunes característiques que més o menys es van repetint, que és lo que acostuma a passar, doncs clar, és fàcil més o menys detectar les dificultats que pugui tenir, etcètera, no? I què més em deies?

E: Bueno, era això: que què s'acostuma a comentar i també...

I: Què s'acostuma a comentar? Home, doncs, s'acostuma a comentar doncs això, si treballa, no treballa, si té capacitat o no té capacitat, no ho sé, si hi ha altres problemes externs o relacionats amb el rendiment... Normalment, es parla de rendiment, no, de l'alumne? I en aquest sentit jo no penso que hi hagi cap mena de discriminació present. Home, sí, clar, depèn: hi ha molts professors i depèn del tarannà del professor, no? Potser ser que sí que discriminin més, però en principi lo que s'intenta és una visió objectiva. Vull dir, té més que veure amb el rendiment, no? Si és capaç, no és capaç, quines dificultats té, quin és el seu comportament, com reacciona, si... Això, no? Si s'estressa, si s'ho pren tot amb excessiva tranquil·litat, si té ambicions, si no en té... Però, en aquest sentit, jo no crec que es facin diferències. Clar, sí que pot haver-hi algú que les fa, no ho sé, saps? [no s'entén]

I: Bueno, sí, que depèn del professor, imagino. Clar, pensa que jo aquí realment no t'estic parlant de discriminació de gènere. O sigui, sí que més endavant te'n parlaré, però no serà de l'institut, sinó la visió que tu tens com més general de l'educació. O sigui, més que es faci discriminació des del professorat, si s'observa algun patró. T'ho dic perquè no sé si estàs entenent gaire bé la pregunta que tenia en ment. O sigui, jo el que vull veure no és si hi ha una discriminació de gènere des del professorat, sinó...

E: No, no, jo ja t'entenc. Tu el que vols dir és que si hi ha un patró que fa que, d'alguna manera, es situï... eh? O provoqui unes diferències. Jo es que no ho tinc tant clar. Evidentment que hi ha un context social que, bueno, que se segueix etiquetant, no? A les persones per gènere. Però que això, dintre d'aquí, del context [no s'entén], no?, més petit, jo crec que no... Vaja, no és que no, que et digui que no, però que es difícil de treure conclusions, de dir: "És així perquè tal i qual, no?". No, no ho veig tant clar.

I: Vale. Ok, ok. Bueno, la següent pregunta no sé si més o menys ja me l'has contestat, però bueno, igualment t'ho dic. Dels comentaris aquests que em comentes, tu diries que, potser, hi ha alguns que tendeixen a fer-se més cap als nois que cap a les noies? Per exemple, que les noies acostumen a ser més

disidents o més resistents a aprendre, o els nois que són més treballadors.

E: Sí que pot ser que es facin comentaris. És el que et deia abans: es poden fer comentaris. De fet, les persones són diferents: hi ha persones doncs que tenen més arrelat una sèrie de prejudicis i... Sí, igual que en la societat es dona, doncs aquí també es dona, no? Que es pot donar que es facin comentaris i que, no sé, s'etiquetin una mica les persones en funció d'això. Però, en principi, no es va per aquí. O sigui, en principi lo que es mira és els resultats acadèmics d'aquella persona i quines són les causes de que vagi més bé o menys bé, no? D'una manera més o menys objectiva, no sempre en temes d'aquests, de perquè és noia, de perquè és noi... No. Normalment es mira igual; és a dir, quan tu mires el rendiment mires el rendiment, no et fixes si és un noi o una noia.

I: Vale. No sé si vols afegir alguna cosa més d'aquest bloc.

E: No, per mi ja està.

I: Vale, perfecte. Pues passem al següent bloc, que és sobre itineraris, on pretenc estudiar el biaix de gènere que existeix en els estudis post-obligatoris, concretament en la tria d'itinerari al batxillerat. Llavors, la teva assignatura s'emmarca en l'itiner de l'artístic, oi?

E: Sí, sí, ja t'ho he dit abans.

I: I per què creus que l'alumnat decideix escollir aquest itinerari?

E: Bueno, aquí sí que hi ha molts prejudicis, però que no són exactament de gènere, sinó que són per la ignorància que es té respecte que són els estudis artístics, no? Normalment s'entén pels [no s'entén] és pintar i ser artista, eh? I, per tant, doncs, bueno, és una modalitat, diguéssim, per gent que no és massa intel·ligent, vale? Per dir-ho clar. I llavors, és clar, en aquest sentit sí que això afecta, vale? O sigui, així com lo altre jo et dic que poso en quarantena lo que [no s'entén], en aquets bloc sí que puc dir-ho clarament: els nois, per descomptat, han de fer el científic. Però això és una qüestió ja de context social, eh?

I: I per què creus, això? O sigui, per què creus que hi ha com aquesta idea arrelada?

E: Bueno, perquè és una cosa que és evident. Perquè és una cosa que es comenta, perquè és una cosa que les mateixes famílies ho potencien, no? De que, bueno, és una feina més de... O sigui, els estudis relacionats amb el científic i les feines que es poden fer després són feines més de nois: les enginyeries, les matemàtiques, eh?, les ciències, en general. No es que no hi puguin haver noies! Sí, poden haver noies, però bueno; els nois es considera que tenen una mentalitat més analítica, no? I que les dones són més intuïtives. Llavors, en aquest sentit, sí: l'inconscient col·lectiu això ho té molt arrelat, no? Llavors, per tant, si decidim que les humanitats és una modalitat menys analítica, més globalitzadora, més intuïtiva, més sensible, tal, i les arts ja és lo que ve a la cua. Doncs és normal que, bueno, doncs que un noi tingui més reticències a fer... L'humanístic no, bastant, eh? Però l'artístic és... Ja et dic, la tendència... No és que sempre hagi sigut així, però hi ha una tendència a que hi hagi més noies. Normalment sempre hi ha més noies. I també és per aquest concepte, també, que és un prejudici, eh? És un doble prejudici, perquè aquí, a més a més, hi ha el prejudici de que aquí venim a fer l'artista, no? I, a més a més, hi ha professorat que es pensa que això és una modalitat de formació d'artistes, i no és veritat. O sigui, aquí lo que es ve, sobre tot les sortides laborals de l'artístic són le sortides d'imatge, eh?, imatge i so, i disseny. El 99% dels alumnes faran algun estudi posterior o treballaran en aquests àmbits; i un 1% doncs a lo millor fan Belles Arts, eh? Que tampoc és res menys preable! Però, em refereixo que hi ha un desconeixement i un prejudici molt gran, en aquest sentit, i llavors, per tant, no serveix per res, val? Jo et diria que no és que sigui menyspreable ser artista, però, realment, és difícil guanyar-se la vida, en aquest sentit, no? I llavors, és clar, també, des del punt de vista dels pares és normal que si entenen que aquí es ve a fer l'artista doncs això no té sortida, eh? I això és un prejudici intencionat, que, a més a més, s'ha vengut la moto de que és així, interessa de que sigui així i continua sent així, no? Llavors, això sí que aquí hi ha una gran discriminació, però no només per [no s'entén] per gènere; és una discriminació per capacitat intel·lectual també, fins i tot, eh? T'ho dic perquè aquí venen alumnes de reforç que no haurien de fer batxillerat. Però bueno, com que l'artístic és un batxillerat considerat menor, no? Doncs aquí, quan un alumne és de reforç, moltes vegades ve aquí. I no et diré que algun alumne de reforç pugui després brillar, que això ha passat! Però lo que és molt curiós és que passi d'una manera freqüent i que, després, també, el nombre d'alumnes que trien la modalitat, en proporció al tant per cent de feines que podran fer relacionades amb aquest àmbit, no té res que veure. O sigui, són molt pocs. Evident que hi ha d'haver menys alumnes d'artístic que d'altres modalitats, però tant pocs no. Però això també és el context cultural de l'alumne, eh? Tu te'n vas a Barcelona i és diferent. En aquest cas, l'entorn no afavoreix gens. O te'n vas a Sabadell. I a més et diré una altra cosa: [no s'entén] el tant per cent d'alumes que venen fora és el 90%. Venen d'altres pobles: venen de Cerdanyola o venen de Terrassa, o venen de Ripollet... Bueno, venen d'altres llocs que no són d'aquí, precisament. Clar, lo lògic seria, també, que vinguessin alumnes que ja estan estudiant aquí, eh? I n'hi ha molts pocs, molt pocs, que acabin triant la modalitat. Vull dir, que en aquí sí que hi ha uns clars prejudicis i que també es tradueixen també en el nombre de noies. Aquí, sí, però clar.

I: I quines aptituds penses que hauria de tenir l'alumnat que esculli el teu itinerari?

E: Ui, això ho tinc escrit, eh? Bueno, clar, ha de ser... D'entrada, que estigui interessat en lo que és tot el món de la imatge, bueno, de la imatge i del disseny, en general; vull dir, si les sortides són imatge i disseny, doncs que això, que els hi agradi tot lo relacionat amb el món de la imatge, no? Bàsicament. I llavors, bueno, sentit... Clar, per exemple, hi ha una cosa que no es considera que formi part, però s'ha de tenir un sentit crític, no? S'ha de tenir un sentit crític, autocrític, s'ha de ser flexible, s'ha de tenir capacitat d'adaptació a diferents situacions... Perquè són professions que són molt... És a dir, que tu t'has d'adaptar a diferents situacions, perquè són professions que requereixen molta flexibilitat, perquè tu començaràs fent... És lo que et deia abans, no? Jo, per exemple, pues vaig començar pintant, després vaig acabar fent fotografia, he fet disseny... Saps? Tot lo que són les professions d'aquest àmbit són intercanviables, no? I, a més a més, hi ha molta movilitat; vull dir, que tu pots passar d'una feina a l'altra d'una manera com molt... No és allò que diguis: "Bueno, faig aquesta feina, [no s'entén] especialitzat en aquest tema". Suposo que això passa en general en aquest moment, eh? Que la capacita d'adaptació és una cosa important. Però, en aquest àmbit, concretament, és molt exagerat, no?

I: Vale, ok. Vale, llavors, la capacitat d'adaptació, m'has dit?

E: La capacitat d'adaptació, el sentit crític, el saber resoldre problemes sense prejudicis, per exemple, no? No partir de premisses preestablertes, perquè és un tipus de feina que sempre has d'anar qüestionant tot el que fas, no? Jo crec que això són valors generals, eh? El que passa és que les professions relacionades amb el món aquest de la imatge i que hi ha un cert grau de creativitat, impliquen això, no? Impliquen una actitud com molt proactiva, molt de no quedar-te amb la primera solució que trobes, no? No tenir mandra, no sé, d'enfrontar-te a situacions diferents...

I: Vale, perfecte. Bueno, de fet, la següent ja me l'has respost, però per si vols afegir alguna cosa més: si penses que el teu itinerari està masculinitzat o feminitzat, que ja m'has dit que sí, que està molt feminitzat.

E: Està feminitzat el batxillerat, eh? Després, en el món laboral, no és així. En el món laboral hi ha tants dissenyadors com dissenyadores o tants realitzadors com realitzadores. Si tu et mires el món del cinema, per exemple, ves-te'n a les sèries, ves-te'n a Netflix, veuràs que, precisament, és un àmbit que, tot i que continuaran havent-hi molt... Aviam, també s'ha de dir que les feines igual estan repartides de maneres

diferents, eh? Però ara centrant-nos, per exemple, en el món del cinema, no? Hi ha moltíssimes realitzadores, eh? Evidentment, continuant havent-hi més realitzadors que tenen productes, o sigui, que els contracten, però hi ha moltes realitzadores, moltes, i cada vegada més, eh? Si te'n vas, no sé, a l'Escac, veuràs que hi ha tant nois com noies. Jo per això et dic, aquí també és una qüestió també de context cultural [no s'entén], eh? El que passa, i potser sí que passa en general amb el tema dels batxillerats, però es que en lo que és l'educació secundària està molt desconnectada de la comunitat. És lo que et deia abans, en relació amb quantitat de feines que genera el món de la imatge, aquí hi ha poquíssima gent estudiant. No té sentit, perquè les sortides són brutals. També la societat va molt endarrere, perquè l'explosió de les tecnologies digitals les capacitats i les possibilitats de feina s'han no triplicat, es que s'han multiplicat d'una manera exponencial, no? Però si tu vas a veure... Això, no? Una mica... Jo penso realment... Perquè jo tinc molta obsessió amb que això tingui connexió amb el món laboral, no? Perquè és un sentit perquè, bueno, tu estàs formant gent, però jo, sobre tot, lo que penso que has de formar és professionals que després puguin accedir al món laboral i disfrutar de la seva feina, eh? I això sí que és formar a una persona. Vull dir, que... tants valors i tanta història... Tenim molta ideologia darrere, eh? Vull dir, que la meua orientació és ideologia pura. Però que després lo que es tracta és de que les persones puguin, gràcies al bagatge que puguin anar tenint, no?, doncs puguin desenvolupar-se com a persones. I ja ho faran, no?

I: Sí. I, una pregunta: m'ha semblat com curiós el fet de que, en general... Clar, també m'has dit que depèn del context, però que, en general, el batxillerat estigui feminitzat, però que després al món laboral no hi hagi tanta diferència.

E: Bueno, però tu també saps que la universitat té moltes més noies que nois.

I: Bueno, també depèn de la carrera.

E: Però bueno, però si comptem globalment, hi ha moltes, moltíssimes noies i no tants nois, eh? O potser estan més concentrats, no ho sé. El món laboral jo crec que funciona diferent i també depèn de l'àmbit. Concretament, és lo que t'estic dient: concretament, en l'àmbit del disseny, en l'àmbit del cinema, en l'àmbit aquest com més... [no s'entén] l'àmbit de l'animació, fins i tot, hi ha tantes noies com nois. O sigui, que normalment sempre són... O sigui, lo que dèiem abans, hi ha moltes noies estudiants però, en aquest àmbit, jo diria que hi ha més o menys, no?

I: Clar, però igualment és com que m'ha semblat curiós, el fet de que... O sigui, com que es concentrin

tantes noies al batxillerat i després... O sigui, jo recordo que jo al batxillerat vaig fer el social i més o menys era meitat i meitat, però després carreres de ciències socials... La meua, com a mínim, que és Sociologia, un 80% eren noies. I és com curiós la diferència que hi ha.

E: Sí, sí. Bueno, perquè... Jo crec que és això, que hi han molts prejudicis. Llavors, hi ha prejudicis en aquest sentit, hi ha carreres que són com més... No? Que sembla que siguin més de noies, no? Però que això després no es tradueix en una realitat, no? A lo millor també pensa que hi ha molts alumnes que a lo millor fan el científic i després fan disseny! De fet, jo tinc alumnes que estan fent el científic que fan l'optativa de disseny, per exemple.

I: Clar. Bueno, es que disseny també té com la part més científica, oi?

E: Bueno, sí, clar, però és que, a més a més, per exemple, jo tinc alumnes que volen fer arquitectura, i llavors fan l'optativa de disseny.

I: Vale. Vale, vale. Bueno, clar, és que, al final, cada carrera no és essencialment pura, sinó que també conté matèria d'altres...

E: Bueno, nosaltres, per exemple, el dibuix tècnic, doncs, és clar, a dibuix tècnic tenim alumnes del tecnològic. Vull dir, que el prejudici és molt gran, no? Perquè ja veus que tenim alumnes del tecnològic o tenim alumnes del científic que fan optatives amb nosaltres, però, en canvi, se segueix veient el batxillerat artístic com que [no s'entén]. Encara t'ho diran els professors, et diuen: "Visual i plàstica", i dic: "Perdona, no; Visual i plàstica no, és batxillerat artístic, no és Visual i plàstica". Però es que el nom de batxillerat artístic ja porta confusió. En realitat, el nostre batxillerat d'Arts plàstiques i Disseny.

I: Ah sí? Ai, pues jo pensava que era "artístic", el nom literal.

E: Ah, tothom s'ho pensa, això!

I: D'Arts plàstiques i disseny?

E: Sí, perquè hi ha dos tipus de batxillerats artístics: hi ha el d'Arts escèniques i el d'Arts plàstiques i Disseny. Nosaltres només tenim el d'Arts Plàstiques i Disseny, no tenim el d'Arts escèniques, però hi ha centres que tenen els dos tipus de batxillerats artístics.

I: Ah, pues mira, és curiós, no tenia ni idea, la veritat. Vale, pues perfecte. No sé si vols afegir alguna cosa més.

E: No, ja està.

I: Ok, vale. Pues ara ve l'últim bloc. En aquest bloc pretenc descobrir quins són els trets característics i les pràctiques que defineixen a un bon alumne. Ara et llegiré unes frases i m'agradaria que em diguessis si hi estàs d'acord, i si vols pots argumentar la teva resposta. Un bon alumne ha de ser tranquil, que sigui mogut és un impediment per impartir les classes. Què en penses?

E: Ja, però es que jo en el meu cas tampoc ho puc aplicar, perquè aquí no... És clar, això és com més de secundària, no? Mogut o tranquil o tal... Aquí, a veure, no ho sé, [no s'entén], vull dir... Clar que s'ha d'estar mínimament tranquil, però si són excessivament tranquils és un avorriment! Per exemple, tinc un grup que no parlen; o sigui, tu vens aquí, vens a la meua classe i fliparies: silenci absolut. Tu els hi dius: "Heu de fer això", pum, es posen a fer-ho, però silenci absolut. I, en canvi, tinc un grup, el grup de primer, es que és molt contrastat, que tot són noies, precisament, que parlen molt, són bua!, i en canvi són molt treballadores. I aquests callen molt i no diuen res, però són molt passius.

I: O sigui, potser no són tant treballadors com l'altre grup?

E: No, no. No és una qüestió de treballador. Una cosa és passiu i l'altre és ser poc treballador, eh? Ser passiu vol dir que no aporten, que no s'impliquen, que no són propositius. Que no t'aporten, no? Que no tenen una opinió personal. Llavors, tu els hi dius: "Feu això" i ho fan, però la seva actitud és molt passiva. [no s'entén] els hi falta sang a les venes, no? I, en canvi, doncs hi ha gent que és molt activa, que és molt tal... I parlo a nivell de batxillerat, eh? Perquè pot ser una persona molt hiperactiva i tal, però, en canvi, molt treballadora. Jo no veig aquí una... Home, clar! És més agradable que algú sigui tranquil, no? Si algú és molt mogut pues et posa nerviós i tal, però no vol dir que no rendeixi, no? En aquest cas, eh? A l'ESO és diferent. A l'ESO és evident que sí que afecta.

I: Vale, pues perfecte. Llavors, una altra frase és: en els estudis, és més útil ser racional que emocional.

E: Això és una absurditat. Les dues coses són importants, igualment importants.

I: En quin sentit?

E: Home, en el sentit de que un ha de ser anal·lític i ha de ser reflexiu. Ha de ser crític, però hi ha una part que també un ha de ser sensible i [no s'entén]... No sé, no pot ser excessivament fred, no? Bueno, vull dir, que cadascú és com és, però que dir que una cosa és millor que l'altra és una tonteria, les dues parts són importants.

I: No més important; més útil, eh? Que jo crec que és diferent.

E: No, igualment. Igualment, igualment. Jo crec que un ha de funcionar amb tots els atributs. I pots tenir una part racional o una part emocional, i es tracta de saber-ho portar, no? De saber-ho combinar. Però que no, jo no crec que una cosa sigui més útil que una altra, és absurd.

I: Sí, sí, perfecte. Vale, molt bé. Un bon alumne ha de ser treballador i responsable.

E: Sí, clar. Sí, però això no vol dir que no es pugui deixar anar, eh? Però ha de controlar, ha de tenir un objectiu clar d'on vol arribar. Ha de ser treballador, perquè, de vegades, és més important ser treballador que no pas tenir molta capacitat. Hi ha gent que té molta capacitat però que no fa res. Hi ha gent que és més justa, però que penca molt i penca molt. Llavors, bueno, treballar és essencial, o sigui, s'ha de treballar per pebrots. I ser responsable també és important, perquè clar, si tu no ets capaç de marcar-te uns objectius i no prioritzar, doncs el teu rendiment, evidentment, no serà el mateix. Però això és com de sentit comú, no?

I: Sí, sí, sí! [...] Vale, doncs la següent és: les noies acostumen a ser més segures i decidides que els nois en l'àmbit acadèmic.

E: No. Jo crec que no, jo crec que hi ha de tot.

I: No perquè són més insegures? O no perquè hi ha de tot?

E: No, no són més insegures, però els nois tampoc són més insegurs. Hi ha de tot: hi ha nois molt insegurs, noies molt insegures, però jo no crec que sigui una característica de gènere.

I: Vale, ok. Les noies acostumen a ser més tranquil·les, treballadores i responsables que els nois; pel contrari, els nois són més moguts, mandrosos i rebels.

E: Sí, això és una mica un prejudici. Potser sí que hi ha una tendència a ser una mica més... Les noies són com més responsables, més treballadores. És una generalitat, però bueno, podem dir que sí, però això també és per una qüestió social. És a dir, se les ha educat perquè es portin bé, no? I els nois, doncs, se'ls hi permet doncs que clar, bueno, com que són moguts, com que són tal, doncs se'ls hi deixa fer. Però jo no crec que sigui una qüestió genètica, sinó que és una qüestió cultural. [...] A veure, jo crec que sí, que el patró hi és, en aquest sentit. Però bueno, en aquí tampoc ho veig... Saps? Això jo penso que es veu més a l'ESO. A batxillerat hi ha un cert grau de maduresa, també, no? Llavors, vull dir... Sí, hi ha una mica de tot, però... Bueno, no és tant exagerat.

I: Vale, ok. Els nois acostumen a ser més emocionals que les noies; en canvi, les noies, acostumen a ser més racionals que els nois.

E: Però es que això no és veritat! No, no, no ho penso en absolut. Emocionals ho són tots, però lo que passa és que les noies expressen més els seus sentiments! Però els nois són més reservats, però bueno, això també és una qüestió cultural, d'educació. Els noi els han educat perquè no expressin! I les nois quan es relacionen entre ells hi ha molts temes que no es parlen, no? Segons quines coses. Però bueno, jo crec que això també ha anat canviant. Però bueno, sí que és veritat, però que les noies són més racionals que els nois? No, què dius! No. I els nois més emocionals, menys, menys encara, per això que et deia, perquè... No és que no siguin emocionals, però, en tot cas, no anailtzen els seus sentiments, no en parlen, no els expressen.

I: Vale, molt bé. I la darrera pregunta és: a la meva assignatura, les noies acostumen a ser millors alumnes

que els nois. Què diries?

E: Jo et diria... Es que ara estic pensant una mica, eh? No, es que... No, no, no. És diferent. Jo he tingut alumnes nois molt bons i noies molt bones. No té que veure amb el gènere, té que veure amb una capacitat innata, és algo que els hi surt de dintre, eh? Pensa que aquí hi ha molts alumnes que no tenen el perfil d'artístic, que no tenen aquestes qualitats que dèiem d'això de buscar sempre solucions que no siguin convencionals, no? No, hi ha molts que no haurien d'estar aquí. Llavors hi ha alguns que, bueno, que poden estar aquí però anar fent i, llavors, hi ha els casos de gent molt bona, que jo he tingut gent boníssima. Molt poca, però en cada promoció sempre hi ha algú que és... Hi ha algunes promocions que [no s'entén] n'hi ha més, no? Però poqueta. No hi ha diferència de gènere en absolut. Bueno, es que les capacitats són les mateixes, vull dir, no...

I: Vale, molt bé. I, com a professor de les assignatures que fas ara, recordes aquells millors, bueno, nois o noies, alumnes que has tingut? Bueno, ja m'has parlat d'alguns destacables i tal de cada generació, però per què els consideres destacables per sobre dels altres? És a dir, què tenien que els feia millors? Bueno, que tu consideresis que eren millors que els altres.

E: Bueno, és una barreja de capacitat anal·lítica i de sensibilitat. Clar, es que és lo que et deia abans, es que crec que és més útil... No, no, es que les dues coses són exactament igual d'útils, no? I llavors, vull dir, la combianció és la millor, no? Per això et deia també, no? El tema de que aquest prejudici de pensar que la gent que ve aquí... O que, no sé, d'entrada que ve la gent aquí a dibuixar i a pintar, no? Com si, a més a més, dibuixar i pintar fos una cosa pejorativa, no? El dibuix és un instrument, és una eina de previsualització. És com la llengua, eh? És una eina estructural que serveix per tot, no? Tu vols fer un croquis, vols fer un projecte, vols fer una previsualització de, jo què sé, d'una màquina, i primer l'has de dibuixar, no? Per tant, el dibuix és això, no? Llavors, això implica que el perfil ideal és una persona que sigui molt sensible, perquè és un món en que la intuïció, la creativitat, és un element fonamental; però, per altra banda, és importantíssim que sigui una persona anal·lítica. Una persona que no sigui anal·lítica no pot ser bona en disseny, ni en cinema, ni en imatge, ni en res. Pot ser un tècnic, eh? Però llavors que se'n vagi a un cicle, no sé com dir-ho. Per alguna cosa això és batxillerat, perquè estem parlant de que son estudis preuniversitaris, eh? Una altra cosa és anar-te'n a fer un cicle que t'ensenyin a fer funcionar una màquina, però si tu lo que vols fer és crear algun tipus de producte, això requereix una capacitat anal·lítica.

I: Vale. Bueno, es que, de fet, amb això ja m'has respost a la següent pregunta que t'anava a fer, de quins trets característics creus que ha de tenir un bon alumne. Que, bueno, era com la balança entre la racionalitat i emocionalitat que em deies; també lo de ser proactiu, de ser flexible...

E: Bueno, i també ha de tenir com una sensibilitat una mica... A veure, tot s'aprèn, eh? A veure, clar, un bon alumne no cal que sigui un geni, no? Vull dir, que sigui un cas especial. Pot ser molt bon treballador, però ha de tenir aquestes capacitats, no? Ha de tenir sensibilitat, ha de ser proactiu, ha de tenir una visió analítica de les coses, ha de ser reflexiu, ha de ser autocrític, ha de ser crític.

I: Barreja entre caràcter i també capacitats, potser?

E: Bueno, ha de tenir una certa predisposició al que et deia: una predisposició, una sensibilitat pel món de la imatge, no? I llavors hi ha els extraordinaris, que aquests, és clar, ja tenen unes capacitats súperlatives en aquest sentit, no? Però, bueno, no cal tampoc... Vull dir, aquí tampoc cal que tots siguem número 1, saps? Aquí es pot ser un bon professional i ser súper correcte i fer un treball que estigui súper bé. No tothom té per què ser número 1, que aquesta és una de les altres històries que ens maxaquen, no? Que sembla que tothom hagi d'aspirar a ser el millor del món. No! Vull dir, tu pots ser una persona correcte que fas molt bé la teva feina, que et guanyes molt bé la vida i que ets feliç. No cal, lo altre és una [no s'entén], no, també?

I: Sí, sí. I, bueno, clar, ara m'has dit com més de caràcter, capacitats, aptituds; però, encara que ja m'ho hagi comentat abans, tema d'actitud i comportament? Què en diries? O sigui, per exemple, em deies abans el tema de que si són extremadament tranquils que es fa molt més pesat; en canvi, si tenen com més predisposició a parlar, a raonar més, com que dona més joc a fer la classe. Llavors, en tema de comportament i d'actitud, més o menys com ho definires?

E: Bueno, doncs això, doncs que... No sé. Aviam, comportament és que siguin persones que siguin una mica inquietes, i quan em deies calmat o tranquil o tal... La paraula és inquiet. Una persona inquieta no implica que sigui una persona extremadament moguda. Inquieta és una inquietud de dintre, de que té ganes d'aprendre, de que li interessin les coses, que li interessin moltes coses i, per tant, pregunta i fa i busca.

I: Vale. Ok, vale, perfecte. No sé si tens classe, ara?

E: Sí, ara tinc classe.

I: Vale, pues, et puc fer una última pregunta? I la del bloc conclusiu, si et sembla, t'ho puc passar per correu.

E: Vale.

I: També ho hem parlat una mica abans, però quins creus que són els principals factors que expliquen el biaix de gènere en els estudis? O sigui, tot le que hem parlat abans de que potser hi ha àmbit que estan més

feminitzats que d'altres. En els estudis, eh? No en el món laboral.

E: Sí, però això ja t'ho he explicat, de fet.

I: Sí, sí, però era per si volies concretar alguna cosa més.

E: No, perquè ja t'he contestat. Em sembla que m'he allargat molt.

I: Vale. I creus que el centre i el professorat juguen algun rol envers l'actuació davant d'aquestes desigualtats, que es puguin donar?

E: Positivament o negativament?

I: Com tu creguis.

E: Jo crec que sí. Jo crec que sí, jo crec que més aviat el professorat desconeix molt. Però ens desconeixem molt mútuament, eh? Vull dir, jo no sé ben bé què fan la científic, els del científic no saben què faig jo, per descomptat el professorat que està a l'ESO no en té ni idea de lo que es fa a cap de les modalitats... I llavors, és clar, el seu enfoc, la seva visió, afecta moltíssim. Vull dir, hi ha molts nanos: "Es que a mí me habían dicho que esto no servía para nada". I el que et deia, no? "Bueno, aquest, com que és tontet, que se'n vagi a l'artístic", o tonteta.

I: Sí. Bueno, clar, imagino que des del centre també com que es fa una mica de joc estratègic de que: "Bueno, potser cap a l'artístic millor que cap al científic, perquè no...".

E: No, des del punt de vista del centre no, perquè un dels plantejaments del centre es centra... En el Pla de Centre està previst això, potenciar precisament el batxillerat artístic. Vull dir, no és una cosa que vingui del centre. Però clar, aquí passa molt professorat, i el professorat és molt divers. I el professorat, a vegades amb bona fe, però té molt desconeixement, saps? I aquest és un dels problemes. Hi ha problema social, de context social, que els pares potencien moltíssim aquest biaix que tu dius; i, l'altra, també, que els mateixos professors, com a productes, també, d'una societat determinada, també tenen una visió també esbiaixada, no?

I: Bueno, clar, que no només des del professorat i les famílies, sinó que també poden haver-hi altres coses, com potser mitjans de comunicació, idees preconcebudes, prejudicis...

E: Bueno, perquè també hi ha aquesta idea potser de que l'art és un àmbit de genialitats. És aquesta idea romàntica de l'art. Hi ha molts professors que són professors d'artístic que es pensen això, no? Que aquí tots som artistes. Una mica, també, perquè socialment aquesta idea de que tots som artistes i tots som número uns, i Got Talent, i aquí es tracta de buscar estrelles i genialitats, no? És lo que et deia abans: no, no, no, no va per aquí, la cosa. Es tracta de donar un futur a la gent i de que siguin grans professionals i que puguin amb el que els hi agrada. Deixa't estar de números uns i d'històries, perquè és mentira.

I: Sí. Sí, sí. I una mini pregunta: quins diries que són els factors principals que incideixen en el fet de, jo què sé, per exemple, que l'artístic estigui molt feminitzat com a batxillerat. O sigui, m'has dit la família, m'has dit el professorat, potser...

E: Bueno, però el professorat és més aviat el fet de que relaciona el batxillerat amb un tipus d'estudis determinat que no és i que, llavors, és clar, aquí no té tanta capacitat, doncs, [no s'entén], eh? És més discriminació per capacitat intel·lectual que no pas de gènere, no? Però, clar, també hi ha subjacent una mica de que els nois són més anal·lòtics, són més racionals, eh? I serveixen més per un tipus d'estudis més científics. Encara que, a la pràctica, doncs sembla que no i tal, no? Però sí que hi ha aquesta idea [no s'entén].

I: Vale. Vale, vale. Pues perfecte, ja està.

[aquí acaba l'entrevista. La següent pregunta me la va respondre per mail]

I: Com creus que s'hauria d'intervenir en aquesta qüestió (el biaix de gènere en els estudis de batxillerat, com a la tria d'itinerari) des de l'educació?

E: El que falta és poder oferir una informació veraç sobre els itineraris, tant a les famílies com al conjunt del professorat de secundària, sigui quina sigui la seva especialitat, de manera que els alumnes puguin triar amb coneixement de causa i sense prejudicis. També cal establir uns criteris clars des dels departaments d'orientació per tal que els tutors, degudament informats i atenent les aptituds i perfil dels alumnes, puguin recomanar atinadament una modalitat o una altra. Si considerem que les aptituds i afinitats no depenen del gènere, amb una bona informació i orientació oferirem a l'estudiant la possibilitat d'escollir itinerari seguint unes pautes menys superficials i esbiaixades (no només des del punt de vista del gènere, sinó també d'altres aspectes, com la capacitat intel·lectual o la qüestionable habilitat innata). Però la influència o el poder de convicció de l'educació en realitat és bastant limitada i en la tria dels estudis tant el context social general com l'entorn sociocultural més particulari són determinants.

ENTREVISTA PROFESSOR CIENTÍFIC-TECNOLÒGIC (PCT)

[Introducció]

54 anys. Llicenciatura en Biologia i doctorat en Ecologia. Recorregut laboral: investigació vinculada a la continuació de la tesi doctoral, docent des de fa 24 anys (des dels 30 anys). Porta 18 anys a l'IBDV; abans va estar 3 anys com a substitut a diversos instituts, després un any a un altre institut, un altre any a un altre institut i un altre any a una escola d'adults. Assignatures: ????. Porta 8 anys donant classe a batxillerat. Ha sigut durant 6 anys coordinador de batxillerat (ara no ho és).

I: Molt bé, doncs passem al bloc 1, que és sobre rendiment acadèmic, comportament a l'aula i caràcter personal de l'alumnat. Llavors: observes alguna **relació entre gènere i rendiment acadèmic**?

E: Sí, una certa relació... favorable a les noies. És a dir: en general, les noies tendeixen a ser més treballadores, tendeixen a interessar-se més pels estudis, acostumen a tenir més hàbits d'estudi. Parlo en general, perquè hi ha casos i casos. Aquest any, per exemple, el número u de la promoció és un noi. Però, els nois tendeixen a ser... No sé com dir-ho, però a no posar com a prioritat els estudis, mentre que les noies sí. Diguem que ho resumiria així. Tendeixen a això. I, en canvi, en els nois, abunda un perfil molt de jugar a videojocs o l'esport com a prioritats, i no tant el estudi.

I: I per què creus que això és així?

E: Uf... [riu] Això és el que... Bueno, és l'àmbit de la sociologia que no és el meu. No sé, jo he sentit dir en algun cas que les noies, des de la seva posició de discriminació a la societat, doncs veuen els estudis, doncs, com un ascensor social, no? És a dir, que les ajuda, diguem, no? Sobre tot tenint en compte que les noies sempre hauran de lliurar amb la dificultat que els hi s'oposarà la maternitat; i que, per tant, doncs, els estudis, doncs això, no? És un bon coixí, diguem, de cara a una bona feina. En canvi, en els nois, d'alguna manera, sembla que col·lectivament, no nosaltres aquí, sinó col·lectivament la societat els eduquem per ser una mica uns bandarres, una mica irresponsables, etcètera, no? O sigui, jo crec que la pauta és molt clara; les causes no m'atreveiria a mullar-me tant, eh? O sigui, evidentment, és molt ample que pròpiament l'àmbit escolar.

I: Clar. Bueno, igualment tu no et preocupis per dir coses políticament correctes, perquè al final és la causa que tu atribueixes a aquestes situacions. Però, igualment, això ho comentava també amb el [nom del professor de l'artístic] que, al final, són causes que s'escapen de l'àmbit acadèmic. Vull dir, que no [no s'entén] aquí, sinó que és més social.

E: És evident. Jo sí, jo també coincideixo completament amb això.

I: Molt bé. I... bueno, m'has dit una mica però igualment, per concretar més, qui creus que acostuma a tenir un **millor comportament a l'aula**, els nois o les noies?

E: **Com a comportament? Les noies.** Estem parlant de batxillerat, eh?

I: Sí, sí, de batxillerat.

E: No hi ha color. O sigui, **a veure, tots es comporten més o menys bé; però si hi ha algun comportament una mica... allò... fora del que hauria de ser, 90% són nois.** **En general, les noies, potser alguna... No sé, no treballa el que hauria de treballar, etcètera, però donar problemes no et donarà mai problemes.** En general, no acostumen a ser... En fi, molt decantat cap a les noies millor comportament, vale? Ara estic autorevisant-me, eh? I sí que hi ha casos, eh?, de noies... Però no té res a veure. O sigui, **molt més nois que noies, com a problemàtics.**

I: I, bueno, igual que t'he preguntat abans, per què creus que això és així? Penses que potser una qüestió de caràcter?

E: Podria ser. Sí, podria ser que... Bueno, més que caràcter... **Els rols masculí i femení que desgraciadament puguin quedar en la societat, no? Els nois com a una mica més gallitos, com una mica més... Bueno, no ho sé, no? Més qüestionadors, no? I les noies una mica més submises, no? Podria ser que alguna noia ho veiés igualment de malament, estigués igual de'n contra que un noi de les normes, diguem, però en canvi no s'atreveixi a posar-ho de manifest, no? Potser les noies són més submises, en general.**

I: Vale. I, en relació amb això, o sigui, veus un patró, vull dir, creus que les noies acostumen a tenir un caràcter similar, que és diferenciat del dels nois? Que entenc que sí pel que m'has dit, però com definiries el **caràcter de les noies i el caràcter dels nois**, més concretament?

E: Home, amb això no m'atreveria a ser... És a dir, jo crec que hi ha una pauta... O sigui, **si em dius els nois que causen problemes, sí que puc definir doncs, això, aquest perfil, no? No gaire treballador, volguer arribar a un objectiu però sense posar l'esforç que cal.** Ara, **amb les noies, jo diria que en general solen ser treballadores**, etcètera, etcètera, però... Clar, ara ho estem comparant amb un sector dels nois, perquè **hi ha un altre sector de nois que sí que fan el que toca fer. Llavors, el grup dels nois potser el veig una mica més heterogeni i més difícil de definir com a ens.** **En canvi, a les noies, potser que m'atreveria a fer una definició**

així, global.

I: I com la faries? O sigui, quins trets característics diries més concretament?

E: De les noies, no?

I: Sí, de les noies.

E: Em... Més o menys aplicades, amb certs hàbits d'estudi, submises... Més o menys ho portaria per aquí. Una altra cosa, després, són els resultats acadèmics.

I: Vale. Doncs mira, de fet era la següent pregunta que t'anava a fer. Creus que el comportament a l'aula i el caràcter personal influeixen en el rendiment acadèmic? A veure si m'he explicat bé.

E: Sí. Sí que influeixen, sí. Però clar, llavors ara estem parlant ja a nivell individual, no a nivell... com a col·lectiu noies-nois, no?

I: Sí. I com creus que influeixen?

E: O sigui, a veure, sempre el resultat, que és la nota, sempre, per mi, té dos components molt clars: són les capacitats que puguem tenir i després els hàbits d'estudi. Doncs, evidentment, si la component hàbits d'estudi funciona, doncs... Bueno, ja tens una part del que és la nota ja assegurada, per dir-ho així. Després estan les capacitats. O sigui, jo tinc ara com a tutor de segon de batxillerat, jo tinc noies amb molts bons hàbits d'estudi, amb moltes ganes de fer, o sigui, molt pencaires i demés, però de capacitats no van sobrades, i llavors, doncs, van trampejant. S'acabaran treient el batxillerat, però no tindran uns grans resultats. En el altre cantó de la moneda, tinc nois, i fixa't, noies-nois, eh? Tinc nois que d'hàbits d'estudi [no s'entén], bastant malament, però que com a capacitat no estan malalment. Llavors, aquests, doncs també trampegen la situació. I depenent d'aquestes proporcions a vegades millors que aquest perfil de noies que et deia. I després tinc els súpers súpers, tant nois com noies, que tenen les dues coses, capacitats i hàbits, i aquests són els que treuen 9s i 10s.

I: Vale, perfecte. I... Llavors, et comento, eh? Que això també ho vaig parlar amb el [nom del professor de l'artístic] i m'ho va confirmar com si fos aquí la veritat absoluta, però jo no ho tenia tant clar. Jo, pel que tinc entès, d'un curs acadèmic al següent es fa traspàs de l'expedient de l'alumnat. És a dir, més enllà del butlletí de notes, també es comenta entre docents les debilitats i les fortaleces dels alumnes. Llavors, això és cert? Que imagino que serà a totes les assignatures. I què s'acostuma a comentar?

E: És a dir... En altres centres suposo que també, però en aquest centre, com diu ell, una veritat absoluta, diguem. Vull dir, que clar, sí. No assignatura per assignatura, sinó que es fa un traspàs d'informació d'això, de fortaleces i de debilitats de l'alumne, si té circumstàncies familiars rellevants... Una mica el perfil de l'alumne, no? A banda d'això, també altres informacions, no?, però bàsicament, a nivell acadèmic, no?, doncs... Bueno, en fi, no? Que quin és el seu perfil, no? No sé quins altres detalls vols.

I: Sí, això és el que t'anava a preguntar ara. Diries que hi ha comentaris que tendeixen a fer-se més cap a nois que cap a noies?

E: No.

I: És bastant homogeni?

E: Sí. O sigui, diguem que se centren en els punts forts, els punts febles, en què cal fixar-se d'un any per l'altre, circumstàncies rellevants, diguem, excepcionals, no? Que, jo què sé, no? Diguem, perfils d'angoixa... Aquest tipus de coses, no? Una altra cosa és, per exemple, ara això que acabo de dir, **perfils d'angoixa potser és més freqüent en les noies**, però això ja estem parlant d'un altre tema. O que **el perfil pseudoludopatia, diguem, no?, o de massa jocs en línia, predomini en els nois**. Però això és diferent. Però, en principi, es fa un anàlisi d'aquest tipus...

I: Vale. Més homogeni.

E: Sí, tant per uns com pels altres.

I: Vale. Clar, jo aquí em referia també, que no sé si s'ha entès en aquest sentit, en el tema de patrons, perquè igual que tu deies que potser les noies tendeixen a ser més treballadores que els nois i, en canvi, els nois no tant, potser sí que veies algun patró en els comentaris que t'han pogut fer o que tu has pogut fer a altres professors.

E: Jo no he identificat cap patró, d'aquests. O sigui, jo quan llegeixo l'anàlisi que va fer el tutor personal anterior... Bueno, no sé si ho saps, que en aquest centre, a diferència d'altres, a banda del tutor de grup hi ha la figura del tutor personal.

I: Ah! Doncs no, no ho sabia.

E: Diguem que, per nosaltres... Jo, i crec que és compartit, és un dels punts forts del nostre institut. Tant si és l'ESO com si és el batxillerat, cada alumne té un tutor personal, que potser és diferent del tutor de grup-classe. I això és un avantatge, perquè el tutor de grup-classe ja no té si és l'ESO els 25 o 26 alumnes com a tutor, o sigui, no s'ha d'entrevistar amb 25 o 26 famílies i els nanos, sinó que té menys, perquè la resta de professors també tenen tutors personals; i, en aquest sentit, es pot afinar més, no? Hi ha més temps per dedicar-li a cada nano, no? Des del punt de vista de la tutoria.

I: Ai, pues... És molt guai, la veritat. O sigui, veig que es pot incidir més en qualsevol problema personal que hi hagi.

E: Això una, i també millora per l'altra banda. Parlem en la implicació del professorat, perquè no és lo mateix estar en una reunió i mirar-t'ho des de la barrera i de "el tutor ja s'espavilarà amb tota aquella tropa", que tu també tenir uns tutorants personals i, per tant, en aquella reunió estàs també més al cas. O sigui, millora en les dues direccions. Llavors, amb això que et deia: jo quan em lleigeixo que m'ha posat el tutor personal anterior d'un alumne concret, jo no he identificat cap pauta noi-noia concreta, més enllà del guió que tenim que va en aquest anàlisi que et comentava.

I: Vale, clar. Bueno, igualment, jo ho matiso, però no em referia a una discriminació possible per part del professorat, sinó que... Bueno, el que t'he dit abans, realment, que potser s'acostuma a dir que les noies són més treballadores. Vull dir, que no és qüestió d'una assignatura d'una classe del batxillerat, sinó que és...

E: Sí, sí, ja ho he entés. No, no, no. No... O sigui, jo, per exemple, ara quan acabi final de curs... Bueno, joestic a segon de batxillerat com a tutor de grup i personal. Clar, jo quan faci el comentari dels alumnes que repetiran, perquè els altres ja se'n van i, per tant, no caldrà, clar, jo què diré? Doncs, li costa el pensament abstracte, té problemes amb les matemàtiques; necessitaria repàs, probablement... És molt treballadora, té molts bons hàbits, etcètera, etcètera, vale? Clar, què passa? Si em trobo amb un noi amb un perfil similar diré més o menys el mateix, però, realment, el que acostuma a passar és que amb els nois diré: "compte amb els jocs en línia, tal i qual, no es motiva gaire". Però no per un estereotip o un... diguem, no? Un biaix personal, sinó perquè la realitat és que és una mica diferent. Noies amb problemes amb jocs en línia diria que no n'he conegut, i nois la tira. Hi ha nois que sí que són treballadors, això sí, no?

I: Sí. Vale. Doncs... Perfecte, ja està d'aquest bloc. No sé si vols afegir alguna cosa més.

E: No ho sé... Jo em deixo portar.

I: Vale, no, no, molt bé. Doncs, el segon bloc és sobre itineraris, on pretenc estudiar el biaix de gènere en els estudis post-obligatoris, concretament en la tria d'itinerari al batxillerat. Llavors, en quin itinerari s'emmarca la teva assignatura? Imagino que en el científic-tecnològic, potser?

E: Sí. Sí, sí, tal qual.

I: Vale. I, per què creus que l'alumnat decideix escollir aquest itinerari?

E: Jo crec que hi ha una raó objectiva... Bueno, una raó objectiva i potser altres subjectives. Hi ha una raó objectiva i és que els itineraris científics sempre tenen més possibilitats de cicles formatius i de graus possibles als quals accedir després. Tal com està muntat el currículum del batxillerat, un alumne del científic després pot estudiar gairebé tot. Potser els graus molt lingüístics no, però la resta, pràcticament pot anar a fer el que vulgui. Econòmiques, per exemple. En canvi, un alumne de l'itinerari humanístic o artístic ho tindrà molt difícil per anar a graus de ciències, enginyeries, etcètera. Llavors, hi ha una raó objectiva, no? Hi ha un ventall. I, a més a més, ara ve la part subjectiva, o de les percepcions o els estereotips de la societat: els graus científics acostumen a tenir com un prestigi social. Sigui les enginyeries, tot i que aquí les noies no hi entren gaire, per no dir casi zero, desgraciadament. Sigui, per exemple, doncs, tot el que és medicina i tot l'àmbit sanitari, no? Infermeria, medicina. Bueno, llavors hi ha d'altres... Tot el que sigui graus relacionats amb la ciència en general, no? Per després ser professor o professora, no? Que també n'hi han, val? El tema de, per exemple, educació primària, infantil i primària, aquest jo crec que no està tant decantat. Hi ha molts alumnes de l'humanístic... Bueno, més o menys semblant que els puguin anar des del científic.

I: Vale. I, més concretament, quines aptituds penses que hauria de tenir l'alumnat que esculli aquest itinerari? El científic-tecnològic.

E: Bueno, jo crec que han de tenir unes certes capacitats de pensament abstracte.

I: I què vol dir, el pensament abstracte?

E: Clarament, o sigui... Has de saber veure més enllà d'exemples concrets de la realitat, i saber, diguem, moure't a un nivell conceptual. Anant a lo pràctic: en matemàtiques, un alumne sense pensament abstracte tindrà molts problemes, molts problemes.

I: És potser com extrapolar el coneixement i veure-ho des d'una vista d'àguila?

E: Sí. Sí, sí, sí. Veure-ho des d'una perspectiva no tant lligada a la realitat i, bueno, això, abstreure, diguem.

Treure-ho d'aquest context concret per poder-ho aplicar a molts contextos diferents, no? Veus? En ciències, en general, això és molt important. És veritat que aquí ja entrem en tot un terreny de, fins a quin punt, per exemple, les matemàtiques, han de ser una comuna; bueno, tot un terreny, no? Tinc companys que dirien: "No, no! Les mates han de ser... Algú que esculli un itinerari científic ha d'anar molt bé de mates!". Bueno, jo no ho tinc tant clar. Sobre tot tal com està l'estructura ara mateix, que, per exemple, jo m'imagino una infermera o un infermer, no ha de fer per força les mateixes matemàtiques que un enginyer, que és evident que aquest sí que les necessita. Però bueno, aquí ja seria un altre terreny. Ara, capacitat d'abstracció l'ha de tenir, algú que estudiï ciències.

I: I diries alguna aptitud més? O és com la que potser consideres més important?

E: A partir d'aquí, la resta... Clar, jo m'ho miro molt des de les meves matèries, vale? Biologia i Ciències de la Terra. Crec que no és necessari una altra capacitat... Bueno, que t'agradi la ciència, evidentment, que potser no és una tonteria, perquè hi ha alumnes que estan en el científic senzillament perquè voldrien treballar d'això, o perquè el prestigi a la societat està allà, però no ben bé perquè els hi agradi les ciències. Això ja no és ben bé una capacitat, sinó...

I: Un interès.

E: Sí, exacte, no? Una qüestió de motivació.

I: Vale. I penses que l'itinerari del científic-tecnològic està masculinitzat o feminitzat? O és més o menys homogeni en quant a gènere?

E: O sigui, si ho poses tot en el mateix paquet és homogeni. Si ara ens fixem en la part tecnològica i en la part científica, és totalment heterogeni. Els alumnes que volen fer enginyeria o que volen fer... Bueno, sí, enginyeria en general, o els cicles de grau superior relacionats amb això, és a dir, per dir-ho d'alguna manera, els tecnològics, sexe masculí 100%, tot ple de cromosomes X, vull dir... Total. [no s'entén] noies... alguna... algun any, vale? I no tots. Ara, i si pensem, per exemple, en el científic, més pensant, per exemple, en la branca sanitària, més noies, molts més noies, vale? En canvi, si pensem en el perfil més graus universitaris més científics, però no tant lligats a un rol en la societat, no?, sinó més lligats a la investigació, no? Tot el que són les biociències, per exemple, o estudiar física o estudiar matemàtiques. Aquí no hi ha una definició cap a un sexe o cap a l'altre. Aquí hi ha de tot.

I: I relacionat amb això... Podries concretar més? O sigui, per què creus que hi ha aquest biaix de gènere en el tema del tecnològic, el científic i les diferents branques del científic?

E: Bueno, jo crec que som un reflexe de la societat. O sigui, què és el que veus per la tele? Enginyers. Enginyeres, poques, no? I què veus? Infermeres. Infermers, pocs. Quan vas a l'hospital, qui atèn al teu avi? Una infermera. Els nois no es veuen com a infermers, les noies no es veuen com a enginyeres. En canvi, com a metges: tu et pots veure com a metge o com a metgesa. Aquest, per exemple, no està tant definit. Com a investigador, tu et pots veure com a investigador o com a investigadora, no està tant definir. Jo crec que això és un reflexe del que els nanos perceben durant tota la seva vida fins a aquest moment.

I: Els mitjans de comunicació, potser.

E: Sí. Però també la seva experiència personal.

I: En quin sentit?

E: Home... La meva neboda, ara ja és més gran, però quan era més jove, deia: "Jo vull ser o caixera de súper mercat o metgesa". Per què? Perquè tenia una metgesa i quan anava al súper veia a una caixera de súper mercat. És a dir, diguem que tota la informació que els hi arriba, o directament o a través dels mitjans de comunicació. Una altra neboda, per exemple, va escollir estudiar el grau de matemàtiques: per què? Perquè la meva dona, que realment és la seva tieta, doncs és professora de matemàtiques. Llavors... Tot això, tot això que arriba... Bueno, tu t'identifiques potser amb un model, però dels que t'arriben per la via que sigui.

I: Clar. Bueno, potser de les persones que tens com a referents, no?

E: Sí, però tant a nivell personal com a nivell... O sigui, dic per una altra via, no? De la sèrie de torn, per exemple.

I: Vale. I quins són els altres itineraris que s'ofereixen al Can Planas?

E: Tenim el científic i tecnològic, no?, com en dues variants; tenim l'humanístic, en el qual hi ha la variant social i la lingüística; i, per altra banda, tenim l'artístic.

I: Vale. I penses que també són itineraris que estan masculinitzats o feminitzats?

E: No. O no ho tinc tant clar, però diria que no. Ja t'he dit abans que he estat coordinador, i la meva... O sigui, que tinc una visió un putn més àmplia que la pròpia de la meva matèria, no? I, a l'artístic hi ha nois i noies, a l'humanístic-lingüístic també hi ha nois i noies, a l'humanístic-social també... Vull dir, que no diria

que hi ha un... Però bueno, això ja t'ho dirà la [nom de la professora de l'humanístic], per exemple, en el lingüístic.

I: Bueno, es que, de fet, això m'ho va dir el [nom del professor de l'artístic], que ell sí que veia com que, normalment, a la classe acostuma a tenir pràcticament tot noies i un parell de nois.

E: Sí, tens raó. Sobre tot els últims anys. Això és veritat, ara amb aquesta puntualització estic d'acord.

I: Sí? I això dels últims anys? No tenia ni idea. Això m'ho va comentar, crec.

E: Bueno, ara, eh?, pensant-hi, eh? Però ara que ho dius, és veritat: pocs nois... Però diria que abans potser no era tant així, però això t'ho hauria de dir ell. Ell segur que ho té més al cap.

I: Per què creus que, per exemple, al lingüístic no hi ha tant... O sigui, és com més homogeni en clau de gènere i, en canvi, a l'artístic potser està més feminitzat?

E: Uf, no t'ho sabia dir. Clar, ho desconec més, no? A veure, el que sí que és veritat, independentment del gènere, és que hi ha molts alumnes que trien alguns d'aquests itineraris... Per desgràcia, eh? Però el trien no per voluntat pròpia, diguem, no per vocació, sinó perquè el consideren més fàcil. Després serà veritat o serà mentida, eh? Llavors aquí, diguem, si el teu objectiu és anar a Lourdes, perquè ens entenguem, tant és que siguis noia o noi, eh? Clar, llavors, d'aquí hauríem de separar: de tots els que té el [nom del professor de l'artístic] o dels que té la [nom de la professora de l'humanístic], hauríem de separar els que realment estan allà per vocació, i llavors aquí, això sí que et serviria pel teu anàlisi, no?, dels altres, dels que estan perquè pensen que, sinó, no es treuran un altre batxillerat.

I: Clar. Bueno, però, realment, m'interessa com tot el conjunt, també, eh? No només els que sí que estudien per vocació, sinó... Al final, la meua pregunta engloba a tots els estudiants, o sigui, estudia les relacions educatives i les actituds educatives. O sigui, que tant uns com els altres m'interessen.

E: Sí, bueno, jo el que vull dir-te és que si... Bueno, no ho sé, que potser amb aquests... Et camuflaran la pauta que hi pugui haver en quant a la vocació, val?

I: Clar, però potser també... O sigui, jo ho penso, que no ho sé, eh?, perquè encara haig de fer el treball i tal, però penso que potser, fins i tot, la gent que no estudia per vocació em pot donar un patró fins i tot més clar, perquè potser hi ha un patró de: "No sé què fer, vaig a l'artístic". Hi ha més noies a l'artístic, potser hi ha més gent que no sap què vol fer. Bueno, com a idea, eh? Així molt general.

E: Sí, sí.

I: Però bueno, sí, sí. Vale, pues perfecte. Vols afegir alguna cosa més d'aquest bloc?

E: No.

I: Vale, ok. Doncs, el darrer bloc, abans del conclusiu, és sobre els trets i les característiques i les pràctiques que defineixen, segons tu, a un bon alumne. Com la idea de l'alumne ideal segons la teva subjectivitat. Llavors, ara et llegiré unes frases i m'agradaria que em diguessis si hi estàs d'acord. I, si vols, pots acompanyar la resposta d'una explicació. Llavors: un bon alumne ha de ser tranquil, que sigui mogut és un impediment per impartir les classes.

E: D'entrada sí, estaria d'acord.

I: I penses que potser hi ha algun matís, que no sigui exactament...?

E: Clar, hi ha variabilitat individual. Llavors, hi ha alumnes... Ho estic pensant, no? Per exemple, l'any passat tenia un alumne que era relativament inquiet i una mica pesat, fins i tot, però, en canvi, estava concentrat en la classe i, des d'aquest punt de vista, per ell era profitós. És a dir, per mi potser em posava un plus de dificultat en la classe, perquè de vegades preguntava tant que interrompia el discurs, etcètera; però, si ens centrem en ell, no era una dificultat perquè estava concretat, que això és fonamental. El problema és quan estàs inquiet i no et centres.

I: Vale, ok. Doncs, la segona frase és: en els estudis, és més útil ser racional que ser emocional.

E: A nivell de batxillerat, sí, i a l'ESO possiblement també. Diria que sí.

I: Vale. Un bon alumne ha de ser treballador i responsable.

E: Sí.

I: Sense dubte, no? Vale. Les noies acostumen a ser més segures i decidides que els nois.

E: No necessàriament. Una altra cosa és que es portin bé, que siguin treballadores, etcètera, però segures i decidides... Més aviat diria lo contrari, eh?

I: Els nois.

E: És a dir... Sí. O sigui, a veure: les noies moltes vegades són més cagadubtes, així dient-ho vulgarment, malgrat que siguin treballadores i bones alumnes, eh? Però, en quan a segures i decidides, potser tendeixen a ser-ho menys. Llavors, en els nois tens una mica de tot. Però si dius: "Quines són les persones més segures i decidides de la promoció?", moltes vegades anirem a nois. No sempre, evidentment, però moltes vegades anirem a nois, en la meva experiència.

I: Vale, ok. Les noies acostumen a ser més tranquil·les, treballadores i responsables que els nois; pel contrari, els nois són més moguts, mandrosos i rebels.

E: Clar, com a generalització estadística estaria d'acord. O sigui, amb lo de les noies estic d'acord. La immensa majoria és així. Amb els nois, n'hi ha tota una colla que és així, però n'hi ha que no, que responen al patró aquell: responsable, treballador, etcètera.

I: Vale. Llavors, la sisena: els nois acostumen a ser més emocionals que les noies; en canvi, les noies acostumen a ser més racionals que els nois.

E: No, no m'atreviria a fer aquesta generalització. O sigui, ni a favor ni en contra, diguem. Vull dir, que hi ha noies i nois dels dos perfils, per dir-ho així.

I: Es que, de fet, aquesta frase m'ha recordat... Em sembla que m'ho has dit, eh? Corregeix-me si m'equivoco. Però, el que m'havies comentat abans, que era com anar-se'n una mica del tema, però el tema de l'angoixa, que deies que normalment les noies acostumaven a ser com més engoixoses. Que això, de fet, també m'ho va dir el [professor de l'artístic]. Bueno, que clar, generalitzar pues és molt fàcil, però que, realment, com que veia que les noies acostumaven a engoixar-se més, a estressar-se més; llavors, això les feia tirar cap a un factor més emocional, que, en canvi, els nois, això potser no és que no siguin així, sinó que simplement no ho exterioritzen.

I: Però, llavors, és al contrari del que has dit.

E: Clar. Era contraintuïtiva, aquesta frase.

I: Exacte. Si m'ho dius al revés... Potser sí que t'ho acceptaria amb el cantó de les noies, eh? En el cas dels nois... Depèn, sí. Hi ha tot un sector que, sobre tot els bons alumnes noi, que sí que serien més racionals.

E: Vale. I diries que les bones alumnes noies també són racionals?

I: Sí.

E: O potser no tant com els bons alumnes nois?

I: No, sí. N'hi ha que sí que ho són, eh? Però... No sé què dir-te. O sigui, ara jo no sé si és un estereotip o què, eh? Però potser sí que les noies tendeixen a moure's també més... En general, eh? En la seva vida i, per tant, també en els estudis, des del punt de vista dels sentiments i les emocions. I, en canvi, els nois, en aquest sentit són més freds, etcètera. Llavors, des d'aquest punt de vista, una noia bona, evident, de 10s, per entendre'ns, potser no serà tant racional com un noi. Podria ser. Però aquí ja arribem a unes comparacions que són molt... Vale? Diria que... Em tingut noies molt racionals, igual que tenim nois molt racionals.

I: Vale, molt bé. I l'última pregunta seria: a la meua assignatura, les noies acostumen a ser millors alumnes que els nois.

E: Com a estadística, sí.

I: Vale. Però tant de comportament com de rendiment?

E: Aquí ja no m'atreveixo tant, perquè és veritat que el noi que és bo, moltes vegades és molt bo. O sigui, el noi que realment té aquesta combinació capacitats i hàbits, aquest noi és molt bo. I aquesta combinació en noies també, clar, també dona molt bons resultats. I, bueno, aquest any tenim que el primer de la promoció és un noi, però és que fa tres anys les quatre matrícules d'honor que vam donar eren noies, així de clar, i la número 1 era mitjana de batxillerat 10. Que va ser fàcil, [no s'entén]. No sé.

I: Vale. Vale, vale. Molt bé. Doncs ja està, de les preguntes. Llavors, com a professor de les dues assignatures que imparteixes al batxillerat, recordes aquells o aquelles millors alumnes que has tingut? O sigui, persones que recordis com exactament l'alumne que era.

E: Sí, sí. El que passa és que, com que hi han moltes... Sí, sí que recordo. Hi ha un bon grupet, sí.

I: I per què els consideres destacables per sobre dels altres?

E: Diguem que veuen més enllà de la pantalla, diguem, no? De la teva projecció, de les teves explicacions, no? Són capaços d'abstreure i, fins i tot, plantejar-te, no? Altres situacions o casos, d'acord amb la generalització que tu expliques, no? Fonamentalment això, no? Que van una mica més enllà de purament el que s'explica, no? I et preguntes, i... Bueno, en fi. De fet, una de les coses que he dit moltes vegades que els identifica és que et plantegen preguntes que en aquell moment no les saps, perquè això, van més enllà de la teva explicació, no? La posen en qüestió, relacionen unes parts amb unes altres, no?, dels coneixements d'un curs i d'un altre, etcètera, no?

I: Potser diries que, dels alumnes que recordes ara mateix, així en fred, hi havien més nois o més noies?

E: Més noies. Més noies, ara mateix, sí. Bueno, estic ara recordant, també hi ha nois. Però sí, ara més noies.

I: Vale. Vale, vale, molt bé. I quins trets característics ha de tindre un bon alumne? És a dir, sobre caràcter, comportament, actitud, aptituds, també...

E: Bueno, el caràcter tranquil ajuda, el ser més o menys racional, sense excloure la part emotiva, també; la capacitat d'abstracció, els hàbits d'estudi... I després també ajuda un altre factor que no n'hem parlat que és l'atrevir-se a fer preguntes, és a dir, preguntar, diguem, no sé, no fer-te por el ridícul, per dir-ho d'alguna manera. Perquè jo he tingut alumnes molt bons, molt bons, molt bons, o molt bones, molt bones, molt bones, però... Clar, no van més enllà d'on podrien anar perquè no s'atreveixen a preguntar. Bueno, recordo una alumna... Tampoc era de les millors, eh? Però que aquella preguntava autèntiques tonteries, que deia: "Mare meva, aquesta... Pf, aquesta suspensrà". Doncs no, et treia 8s i 9s! Perquè era una nena que s'atrevia a preguntar qualsevol dubte per tonto que pogués semblar. Bueno, doncs això a vegades falta. És una component que és important.

I: I creus que això també podria entrar dintre del fet de ser com més decidit o com més segur [no s'entén]?

E: Sí, home, clar. Has de tenir una certa seguretat perquè no et faci por fer el ridícul. Quan ets insegur o insegura...

I: És més difícil.

E: Sí, no? Clar. Davant de l'escenari, diguem, doncs et cohibeixes, no?

I: I, a classe, qui diries que et pregunta més: els nois o les noies?

E: A veure... Clar, tinc... El grup que més pregunta són el grup dels que són una mica bons. I tinc, diguem, dos nois preguntons o tres, i el mateix número de noies.

I: Vale, més o menys lo mateix, no?

E: Sí, sí.

I: Vale. Vale, vale. Molt bé. I quins creus que són els principals factors que expliquen el biaix de gènere en els estudis?

E: El biaix de gènere... A què et refereixes?

I: Bueno, una mica el que hem parlat. O sigui, tant de, potser que hi hagi un biaix en el caràcter personal, també que això pugui influir en el rendiment acadèmic, tot el que parlàvem tant de la tria d'itinerari com de ser més estudiós, més treballador, més tranquil...

E: Bueno, jo crec que una mica és el que hem dit abans, no? D'una banda, les noies tendeixen a ser més estudioses, per dir-ho en una paraula, perquè, d'alguna manera, les eduquem així, i potser amb la percepció que tenen elles i les famílies, bueno, de que això per elles serà molt important, no? Això que dèiem una mica l'ascensor social, no? Però, d'altra banda, a l'hora de triar un itinerari o un camí, hi ha molt amb que t'identifiquem del que t'arriba a tu. Un cas molt típic: noi o noia que demana per ser psicòleg o psicòloga, molt sovint és que ha vistat el psicòleg o psicòloga. Ara n'hi ha així [referint-se a que n'hi ha molts/es]. Bueno, clar, és això que diem, no? El que jo et deia, no? Si tu tens contacte amb un determinat perfil de professional, o a través de la tele, també pot ser, dius: "Ah, jo m'hi veig", no? I t'identifiques amb aquell rol i, bueno, vas cap allà, no? O intentes anar cap allà.

I: Vale, molt bé. Pues perfecte. I ja, com a darrera pregunta del bloc, quin creus que és el rol del centre i del professorat en l'actuació vers aquestes desigualtats?

E: És a dir, intentar revertir aquesta situació. [I'l aclara la pregunta] Per començar, jo diria que un centre educatiu té una capacitat d'influència que pot ser important, però limitada, perquè la família, els mitjans de comunicació, etcètera, tenen una capacitat d'influència superior. Ara, això no vol dir que el centre hagi de renunciar o que no hagués de prendre això com a prioritari. Llavors, actualment, si a mi em preguntes: "És això un element prioritari en la nostra tasca, diguem, educativa?"; crec que no ben bé. Sí que és prioritari tot el que té a veure amb la igualtat de sexes, etcètera, però no ben bé aquest aspecte. També per una qüestió de capacitat operativa; vull dir que, aquí hem de sensibilitzar en favor del medi ambient, de la

igualtat, amb la solidaritat, amb la no violència... Moltes, cada vegada més, els hàbits més bàsics, sobre tot a l'ESO profunda, diguem, no? Clar, llavors, el que vol dir és que no podem fer tampoc tanta incidència com potser voldríem, no? Però sí que ho parlem, no? Sobre tot a nivell de tutoria personal, doncs també, home. Vull dir: "No t'agradaria fer això o allò?", no? Però, un cop també ells trien l'itinerari, en el qual les famílies també tenen molt a dir, home, tu els acompanyes, no?, i els intentes orientar de la millor manera possible. Però que no tens una... Bueno, això, no és una prioritat, diguem.

I: Vale. Vale, vale, perfecte. Doncs, ja per acabar, última pregunta, que també té molt a veure amb el que m'has dit ara, però encara més general: com creus que s'hauria d'intervenir en aquesta qüestió des de l'educació? O sigui, ja no només des del centre i el professorat específic d'aquí o de qualsevol altre institut, sinó des de l'àmbit de l'educació, com a concepte general.

E: Clar, si entenem com a educació totes les influències que rep la persona, tant els nois com les noies, clar, potser hauríem de començar amb educar a les famílies. Però, pel que jo sé, totes les experiències que s'han fet, fins i tot en aquest institut, d'allò de taller per famílies, curs per famílies, educació per famílies, acostumen a haver-hi les famílies que no necessitarien massa educació de famílies, no? I, justament, la gran majoria que haurien de fer com un canvi de xip, no et vindran. I, a més a més, la societat potser no ajuda, en el sentit de que, bueno, la conciliació de la vida laboral amb la possibilitat de venir aquí al centre en un determinat horari tampoc no és tant fàcil. Això per una banda: l'àmbit familiar jo crec que és vital. En l'àmbit de tot el que són les altres fonts d'informació, xarxes socials, televisió i altres mitjans de comunicació... [bufa] Aquí és un cavall totalment fora de control. I això, no sé, vull dir, el que s'atreveixi a dir que els continguts dels mitjans de comunicació s'han de sotmetre a un cert control, perquè molt sovint són perniciosos, no? Sobre tot en aquest sentit de la igualtat. Doncs en aquest no sé què li diran, però el veig en el paredó o crucificat en algun lloc. I, per tant, què queda? Doncs que l'escola ho faci. Llavors, l'escola sí que té una capacitat, però limitada, crec, en comparació amb tota la resta que ens envolta. [...] Nosaltres aquí podem fer marevelles, però tot el bagatge [cultural] que portin de casa és fonamental. [...] Els nens amb bon rendiment acostumen a ser també fills o filles de famílies amb més o menys un cert bagatge cultural. I és així, desgraciadament. L'escola o l'institut d'alguna manera pal·liem, fins a cert punt, però amb aquesta capacitat limitada que diem, el que ens ve de fora.

[li pregunto si vol afegir alguna cosa més i d'entrada diu que no, però després afegeix:]

E: Bueno, només dir que, bueno, ja saps que ara tot això està en qüestió, hi ha vagues i demés, perquè creiem que tota aquesta... O sigui, si fins ara la nostra capacitat era limitada, doncs ara pràcticament... Diguem que un alumne de classe humil, doncs pràcticament aspirarà doncs a treballar a una empresa, no? No com fins ara, que, bueno, que podia tenir un títol universitari i arribar, doncs, jo què sé, no? A fer una

altra cosa, no? Sempre era difícil, però és que ara serà impossible. O sigui, ara un nen de barri anirà doncs a una feina a la indústria, punto.

ENTREVISTA PROFESSORA HUMANÍSTIC-SOCIAL (PHS)

[Introducció]

56 anys. Va estudiar Filologia clàssica. Just després d'acabar el grau, va començar a treballar a un centre de repàs privat de Sabadell. Poc després, va començar a fer classes d'institut. Porta 33 anys com a docent i 23-24 anys a l'IBDV (abans va a estar a un parell d'instituts més). Va començar la plaça de Clàssiques (Llatí i Grec) de l'institut, que es dona a batxillerat i a 4rt d'ESO com a optativa (Llatí).

I: Molt bé, doncs entrem al primer bloc, que es sobre rendiment acadèmic, comportament a l'aula i caràcter personal de l'alumnat. Llavors, observes alguna relació entre gènere i rendiment acadèmic? O sigui, en base a la teva experiència com a professora de Llatí i Grec al batxillerat.

E: Aviam... D'entrada, diria que, amb tota la meva experiència professional, podria dir que... Jo he tingut, i tinc, alumnes igual de bons nois que noies. Bueno, tot i que ara lo de nois i noies ho tenim una mica complicat, però bueno... Saps? Però, tot i així, continuarem parlant d'una manera clàssica, eh? Nois i noies. Perquè ara, avui dia, ens estem trobant molt...

I: Sí, ara ens escapem del binarisme.

E: Vale? Llavors, ens quedarem amb la forma clàssica, vale? Tot i que sóc de clàssiques, però no vull ser clàssica. Però, bueno, parlarem de nois i noies a la forma clàssica. Bueno, aleshores, jo he tingut nois, i tinc, nois i noies amb les mateixes capacitats, amb la mateixa forma de treball... O sigui, que poden rendir igual, treballen igual, eh? Tants uns com altres. Però sí que és veritat que... Aviam, les noies potser, el que sí que trobo, que, en general, poden ser més constants, més formiguetes, no? És més fàcil trobar una alumna formigueta noia, de les que els costa, aquelles noies que no són tant brillants o no tant ràpides, no? Que jo ja tinc... Amb ells els hi dic moltes vegades: no arriba més lluny qui més pot, sinó el que més vol. Jo he tingut davant meu alumnes... noies, eh?, amb unes dificultats d'aprenentatge brutals. Jo sempre que dic això em ve en ment una alumna que vaig tenir fa uns quants anys. Era una noia que venia d'un altre centre, i les primeres preguntes que em va començar a fer, i com jo no la coneixia, pensava que em prenia el pèl! I, llavors, bueno, doncs a aquella noia la vaig conèixer, cada vegada més, i vaig descobrir que no em prenia el pèl, que era simplement una noia que tenia uns buits de coneixement brutals. No sabia què era una erupció volcànica, i estava parlant d'una noia de primer de batxi! Quan jo parlo de Pompeia, europció volància; i ja, la primera vegada que em va fer un comentari determinat, pensava que es burlava. I llavors, no, no, em vaig adonar que tenia uns buits brutals. I aleshores, sent noia... Les noies sí que he vist que, quan tenen aquestes dificultats d'aprenentatge o tenen aquestes mancances o tenen aquests forats negres que tenen a

vegades, no? Doncs que són més perseverants, són més constants, tenen més empena, són més responsables... O sigui, hi ha molta més força de voluntat, a vegades. Els noies, a vegades, sí que m'he trobat... Que n'he tingut, eh? Però si haig de posar en una balança si he tingut més nois o més noies que funcionen d'aquesta manera, tinc claríssim que guanyen les noies, sí. Mira, fa molt de temps, amb un pediatra vaig sentir en una conversa... Me'n recordo que quan m'ho va dir evidentment no vaig estar gens d'acord. La conversa deia: "Jo continuaria segragant les escoles nois i noies". Quan ho vaig sentir, jo que vinc de... Vaig pensar: "¡Cielos!", no? Deia: "Els nois, quan estan barrejats amb les noies, perden facultats i es distreuen i, llavors, acaben, moltes vegades, no podent arribant tant lluny o fent tant com podrien fer que estant amb noies que si estiguessin sols", no? Bueno, quan jo ho vaig sentir vaig pensar: "Per favor! ¡Esto es de antaño!", no? Però sí que és veritat que, jo m'he adonat que... Evidentment, no ho faria, no els segregaria, però sí que te n'adones que els nois, moltes vegades, tenen certes distraccions, no?, que, a vegades, no els ajuden, no? Bueno, forma part de la vida, no? Igual que es distreuen aquí es distreuran quan fan allò o quan fan lo altre. Però sí que és veritat que, a vegades, he vist que els nois, sobre tot en aquesta franja d'edat... Les noies també, eh? Però que a vegades el pobres han de bregar amb moltes més coses, no?, i que això, segons com, el distreu. I les noies, en aquest sentit, segons com, tot i que... Jo haig de tenir converses amb elles de que, bueno, pues que tenen ganes de ser estimades, de tenir nòvios, de no sé què; llavors, les veus allà que estan... Que no acaben de fer, segon com, no? I jo: "A veure... Centra't! Està molt bé que t'enamoris o no t'enamoris, que t'agradi aquest, que t'agradi el... Però bueno, que no perdis de vista el teu camí i el teu focus", no? I els nois, a vegades, en aquest sentit, bueno, pues l'impuls aquest de dins, a vegades, potser, els distreu una mica més, i les noies aconseguim redirigir-les, no? O sigui, no, redirigir-les no, però que se centrin, no? Però bueno, deixant de banda això: sí que és veritat que les noies... Jo he viscut molt més això que t'he dit, no? La constància, la perseverància, la lluita... Sí, sí.

I: I en canvi, els nois, potser els veus més dispersos, més descentrats...?

E: Sí. Sí, a vegades sí. N'hi ha que no, eh? Tinc nois a la classe que, bueno, van al que van, no? Però sí que és veritat que... Si ara, per exemple, valoro totes les noies que tinc, per exemple, la classe que acabo de sortir d'ara, no? Guanyen les noies de goleada.

I: I per què creus que això és així? O sigui, que potser les noies tendeixen a ser més constants, més treballadores... I, en canvi, els nois, més dispersos, més descentrats... Quina explicació li atribuiries?

E: Aviam... Sempre es parla molt d'aquelles formes adquirides que tenim les dones com a dones. Ja sembla que ens va amb els gens, que això els de ciències ho sabran molt més. Bueno, de no haver d'anar a casar fora. I, aleshores, hem de ser com més vius, i nosaltres hem d'estar més centrades en cuidar, en estar-nos en la casa... No sé si deu haver alguna cosa genètica de que a la dona, a nivell genètic, li és més fàcil estar

més quieta o més pausada, i els nois són més de sortir, de mirar cap a fora... A veure, que jo ho pensi, perquè amb els anys ho penses i te n'adones. Per exemple, jo els faig molts discursos i moltes reflexions sobre la sort que és poder venir a l'institut i estudiar, sobre tot les noies. Els nois també, però sobre tot les noies. Els hi dic molt: a quants llocs les noies no les deixen anar a l'escola? La riquesa que és poder nosaltres, nois i noies, però [sobre tot] les noies, tenir estudis, tenir cultura, ser independents, no estar sota ningú... Jo, que vinc del món greco-romà, no? Que els hi expliques la dona sota la tutela del pare, del marit, després dels fills, si es queden viudes... Bueno, això és terrible, no? Ser dones lliures. Bueno, pues això, els hi faig molt aquesta reflexió. Jo a vegades em col·loco quan jo tenia la seva edat i jo tampoc podia fer aquesta reflexió de les noies com a noies de centrar-nos, perquè serà un tresor, per nosaltres. O sigui, serà el que millor podrem tenir nosaltres, no? Tenir estudis, tenir cultura, tenir independència... Jo crec que elles... Algun dia els hi preguntaré, si fins a quin punt en algun moment s'ho plantegen o no s'ho plantegen. Jo crec que no m'ho plantejava; jo estava allà pel que bonament podia i pel que bonament feia. Potser algunes sí que a casa sí que li han transmès aquest discurs de: "Tot el que tinguis per tu serà la teva riquesa". Potser algunes sí, però, bueno... Tandebó. M'agradaria que, en el fons, fos perquè elles se n'adonen de que aquí elles serà el seu millor tresor que puguin tenir. I, bueno, jo, com sóc persona, òbviament, que creu en els estudis i en la formació... Jo, per exemple, tinc una amiga en el meu entorn que és una persona que té zero estudis i, en canvi, la considero una persona intel·ligent, culta, rica intel·lectualment... No associo tenir estudis amb tenir títols, en absolut. Però bueno, confio i desitjo que sigui per això, perquè elles són més conscients del que vol dir tenir estudis.

I: I, llavors, per què els nois creus que no són tant conscients, en aquest aspecte?

E: Perquè, potser... Ells t'acabes adonant, el que passa és que ara és molt complicat, eh? Ara haig de pensar en promocions anterior. Tal com està la situació avui dia laboral, m'imagino que ells les incerteses deuen ser brutals. O sigui, abans quan un nano no funcionava en els aules, se n'anava a treballar. De fet, hi ha alguns que ja no estan venint, de nois... Sí, mira, els nois que han deixat ja les classes són nois.

I: I estan treballant, potser?

E: Perquè tenen negocis familiars. Un té no sé què, l'altre té un no sé quantu... Tenen empreses familiars. Llavors, estan marxant i estan començant a posar els peus en els negocis familiars. I hi ha alguna noia que no està venint, que ha començat a deixar de venir... Hi ha més nois que han deixat de venir, eh, que noies? I les noies que... La que ha deixat, per exemple, en concret, la que estic pensant jo que ha deixat de venir, és una noia que jo crec que ara el que haurà de fer és recol·locar-se i resituar-se, i espera a que vingui ara la preinscripció de cicles per entrar en cicles. Però, en canvi, els nois, que potser també miraran de fer cicles, no sé com tenen pensat, sí que sé que estan a les empreses familiars o els estan començant a fer anar a les

empreses familiars. Tot i que, bueno, jo aquí ja no entro, però m'he trobat en algunes situacions... Tot i que les famílies no els deixen que s'hi dediquin plenament, perquè: "Ai, pobret! Llevar-se d'hora i treballant tant..." i bla, bla, bla. Bueno, aquí [no s'entén]. Potser perquè els nois abans se n'aniran a determinades professions que les noies.

I: I potser aquestes professions no demanen tants estudis, vols dir?

E: No, no, què va! Anar a treballar a una carnisseria? O sigui, benere als carissers, eh? Però, vull dir, no...

I: Bueno, no necessites un batxillerat, oi?

E: I no necessites cap mena d'estudi, simplement ser un bon professional d'allò, o sigui... Ser un bon venedor, ser atent... I sí que és veritat que les noies, potser, de cara a passar a determinades professions, igual s'ho repensen més, o igual no tenen... No sé, no sé fins a quin punt igual no tenen tantes opcions d'entrar a segons quin àmbit.

I: O potser seguretat de poder assolir aquella feina.

E: Potser, potser. Clar, ara jo ja el món laboral de fa uns anys sí que... Perquè jo, de fet, havia tingut nois i noies que jo recomenava: "Ves-te'n a mirar això, ves-te'n a recursos de McDonalds, o ves-te'n a recursos de no sé on...". Ara, jo ja fa molts dies que això no ho dic, perquè aquests nanos jo sé que s'aniran a recursos d'aquí o d'allà, però amb l'edat que tenen i amb la llista de gent que no té feina... No tindran gaire opció.

I: Ok, molt bé. I qui creus que acostuma a tenir un millor comportament a l'aula, els nois o les noies?

E: Bueno, hi ha de nois i de noies que es comporten bé i hi ha de nois i de noies que no es comporten tant bé, eh? Però si també haig de posar una balança quants més nois o quantes més noies... Guanyen els nois, com a pitjor comportament. O sigui, és més fàcil que tinguís el grupet de nois que reventen que de noies que reventen.

I: I per què creus que això és així? O sigui, que els nois tendeixen a tenir un pitjor comportament respecte les noies.

E: Bueno, perquè suposo que els surt allò de... No sé... A veure, si jo penso en els nois que reventen, els que podem tenir o els que hem tingut en aquests últims anys, o bueno, els que jo he tingut a l'aula que han vingut a reventar, que n'he tingut, eh? Doncs, són nois que no volen estudiar, que se'n volen anar a

treballar, que no els deixen. Aquesta és l'altra, eh? També hauríem de parlar de la quantitat de nois i noies que estan a les aules que no ho volen ser. A batxi! Clar, jo parlo de batxi. Són nanos que no volen estar al batxi i, llavors, quan tu tens entrevistes amb les famílies, no entren en raó. Jo he tingut tutories amb pares que no han entrat en raó i: "El meu fill estudiarà perquè jo ho dic", i res. Llavors, aquests nanos, que voldrien anar a fer mecànica o voldrien anar a fer... Jo què sé! O repartidor o jo què sé, el que vulguis, paleta. Ara ja no, potser no tant diria, això de... Però serien nois amb feines més manipulatives i més físiques, no? I no els han deixat, perquè: "Tu has de tenir uns estudis". I, aleshores, si han vingut i han reventat és perquè no estan agust en un aula i no... Pues això, no? Els pesa. Bueno, tu ho saps, perquè tu encara estàs estudiant i no fa res estaves a un aula. 6h allà col·locat aguantant ara aquesta, ara l'altra, ara l'altra... I ells són més físic o més... No? I molts són molt físics.

I: Molt moguts, pot ser?

E: Molt moguts! Perquè molts, també, per exemple, els veus que després fan activitats esportives. Molts són de futbol, molts són de... La majoria de futbol, que això també seria un estudi interessant de veure: aquests que són més disruptius, quin és l'esport que fan? Jo n'he tingut molts, dels més canyeros que he tingut i més disruptius, eren del món del futbol. Llavors salía el gallo allà i... I, bueno, pues això, tenen més ganes de moure's, de fer altres coses que no sigui estar allà col·locat. Les noies, en aquest sentit, són més pausades. Mira, tu et bellugues en el pati, jo que faig guàrdia de pati: els nois... Els que més veus que es belluguen són nois; les noies apalancades, xerrant, mòbils... Sí que veus alguna noia que, a vegades, juga a futbol o salta o córrer, però es que els que més veus córrer són els nois. Bueno, és una qüestió, també, pues suposo que genètica, no? De que els nois bullen més i les noies són més reposadetes i més quietes. Llavors, això, doncs les noies ho tenen més fàcil per poder estar més hores assegudes en una cadira i els nois no ho tenen fàcil, són més nerviosos. I ara ja no entrem, deixarem de banda, tots els TDHs, no TDHS, hiperactivitats i afbskfbh, eh? Deixem això de banda, que aquí no acabaríem mai. Però bueno, jo crec que és una mica això.

I: I respecte això, penses que les noies acostumen a tenir un caràcter similar que és diferenciat del dels nois? O sigui, entenc que sí pel que m'has dit ara. Quines característiques diries pel caràcter i quines pel caràcter dels nois?

E: Característiques de funcionament, no, vols dir?

I: Sí. És a dir, com el que has dit ara de moguts o més tranquil·letes.

E: A veure, perquè et trobis una noia moguda, allò de... Pues això, més explosiva, te'n trobaràs una, però la

ràtio... D'una noia pues igual cinc nois, eh? No sé, o potser segons com més. Jo, per exemple, si penso en la meua classe que tinc ara de Llatí de primer, que són trenta i... Si jo penso les que són més belluguetes o els que són més belluguets... Bueno, els nois són molt més belluguets, molt més. Són més actius... Més actius, fins i tot, en el que ells, després, doncs això, no? Fer esport, fer altres activitats... Les noies són més, pues això, més reposades, més tranquil·les, més de parlar, més reflexives...

I: Més treballadores, també m'havies dit.

E: Més treballadores... Sí, sí, sí. Si penses en la quantitat de deures... Per exemple, qui pot portar millor l'agenda dels deures i també fas un rànquin, guanyen les noies.

I: Organitzades, potser?

E: Sí, també. Organitzades... Sí, llavors, hi ha una altra cosa... Per exemple, l'agenda que és una cosa molt visual, les carpetes, els materials. Clar, hi ha una clara diferència entre els nois i les noies!

I: De l'estoig, vols dir?

E: De tot! De tot, de tot: de la carpeta, de l'endrecament de la carpeta, l'estoig, les coloraines, les no-coloraines, l'agenda... Hi ha una diferència brutal. O sigui, els nois... Per un que et trobis que sigui ordenat, endreçat, metòdic, que controli la seva agenda, que s'ho apunti tot... Per un que et trobis, tens moltes més noies que són més organitzades. Les noies són més organitzades, més polides... Que sempre el mateix, eh? Tinc noies desendregades, tinc noies marranotes escrivint en un examen... Però, els nois, en general, poden ser més això, més desorganitzats, marranos, o sigui, males lletres, tot entatxonat, tot tatxat, que els has d'anar polint, [no s'entén]: "Tu no pots presentar això!". Llavors, en això també hi ha una clara diferència: un noi no t'entregarà mai... Jo tinc un alumne aquest any que fa les anàlisis sintàctiques amb coloraines: subejctes d'un color... I dic: "Bueno, són els exàmens de les coloraines". Això no t'ho trobaràs mai d'un noi.

I: Això ho fa un noi, dius?

E: Això ho fa una noia. D'un noi no m'ho trobaré mai. Si algun dia em trobo un noi serà, bueno... Doncs serà un noi d'unes determinades característiques, però... no. Les noies són molt més, això, més... Sí, sí.

I: Vale, molt bé. I creus que el comportament a l'aula i el caràcter personal que hem estat parlant ara, influeixen en el rendiment acadèmic?

E: Sí.

I: I com creus que influeixen? De quina manera?

E: Bueno, les noies... El fet de ser més organitzades, d'estar més consicents a l'aula... Tot el que tu portis d'organitzat, tot el que tu callis en un aula, tot el que tu facis de deures i siguis treballadora, constant... Tot allò facilita, després, el teu aprenentatge i, després, evidentment, això es revertirà a l'hora de fer exàmens...

A veure com ho explico. A l'aula tu saps de sobres que s'aprèn, no és només quan tu estudies per un examen. Tot el que tu has estat escoltant a una classe, poc o molt, perquè hi ha alumnes que no se'ls hi queda tant i després necessiten moltes hores d'estudi, però sí que és veritat que el treball, i més a matèries molt procedimentals com les meves, no?

La meva matèria no és un examen d'història que s'ho empollen i vomiten, no; la meva és treballa, treballa, treballa, treballa, i si no són constants, no van treballant, no milloren. Llavors, tots els alumnes que són constants, endreçats, treballen, organitzats i van fent, van fent, van fent, després doncs els resulta molt més fàcil aprovar. Els i les alumnes que estan suspentent aquest any són alumnes que falten, que no fan deures, que no escolten, no fan una escolta activa, no fan deures, corregim, no solucionen problemes...

Ja no parlem de que treguin millor nota o treguin pitjor nota, eh? Perquè aquí ja després estan les capacitats de cadascú i jo sempre dic el mateix: jo tinc alumnes de 9 i de 10 i tinc alumnes de 5 i de 6 que és com un 9 i com un 10. I els hi dic, eh? Els hi dic: "Felicitats, molt bé, això tu ho has de viure com un 9". Cadascú dona pel que dona, no és menys significatiu un 6 que un 10 o un 9, no, per segons qui? Et podria portar perfectament a la classe i ensenyar-te: "Aquesta persona té moltes dificultats d'aprenentatge, aquesta també, també, també...", de noies, i s'ho estan treient súper bé, però són perseverants, son pencaires.

I els nois, en aquest sentit, els hi costa una mica més. Tinc nois, eh, pencaires? De fet, tinc un nano que va començar força malament i va fer un canvi de xip, vam trobar on estava el problema, que era la dispersió i la falta de concentració ara que estudien amb mòbils, no mòbils, i estudiava mirant vídeos i... Eh? Li vaig dir: "Home, tu no pots estudiar i mirar vídeos del teu ídol dels videojocs, perquè jo vull ser el dia de demà... Jo vull retransmetre videojocs", dic: "Vale, em sembla súper bé, però si vols treure't el batxi deixa d'escoltar-lo una temporada i ja l'escoltaràs més tard!". I sí, sí. I concentració: concentració, organització... O sigui que...

E: Vale, molt bé. I, canviant una miqueta de tema... Jo, pel que tinc entès, d'un curs acadèmic al següent es fa un traspàs d'informació de l'expedient de l'alumnat. Llavors, més enllà del butlletí de notes, entre docents es comenten les fortaleces i debilitats de l'alumnat. Llavors, això és cert?

I: Sí! El que passa és que saps què passa? Que normalment el que fem, el tutor que ha estat... Els meus tutorans d'aquest any seran tutorans meus de l'any vinent. I, aleshores, jo m'autotraspasso la informació. Però, sí que és veritat que, de vegades, per números o per circumstàncies de l'alumne, no et quadra a tu

continuar-lo tenint. I, aleshores, sí, sí, a més tenim un programa que allà fem els informes d'ells, de les entrevistes que fem, les seves característiques, evidentment, privades. Jo quan és material, quan són coses molt complicades, o sigui, temes molt complicats... O sigui, jo vaig molt amb compte amb el que escric i com ho escric, perquè hi ha coses, bueno, molt heavies.

I: I què s'acostuma a comentar? O sigui, deixen de banda tot el tema que dius que és molt més personal i tal... Bueno, també ho podries comentar, però.

E: Es que clar! Tot el tema personal va lligat amb tot el tema... Si tu tens un alumne que està passant a casa no sé què i és molt heavy... [bufa] O sigui... Que tinc algun cas, eh? I n'he tingut algun cas, de que jo no sé com se'n poden sortint amb el que estan vivint o amb el que han viscut, que jo dic: "Mare meva...! Jo no sé què hagués fet". Jo tinc aquest any un alumne que no fa gaire vaig tenir entrevista amb la família i vaig dir: "Jo no sé si hagués pogut tirar endavant, eh?, amb tot el que m'està passant". [...] En aquests informes, que, a més a més, tenim uns ítems allà i els has de posar, parles de fortaleces, parles de debilitats, també, o sigui, de punts a millorar; i, evidentment, has d'explicar la situació de l'alumne personal, emocional, familiar...

I: Vale. I penses que hi ha comentaris que tendeixen a fer-se més cap a nois que cap a noies?

E: Mmm... Aviam... Bueno, jo m'he trobat per escrit i jo escric, de quan jo haig de fer els meus informes... Faig servir el mateix vocabulari o puc fer la mateixa valoració d'un noi o d'una noia si, al cap i a la fi, funcionen de la mateixa forma. És a dir, quan jo tinc al davant un noi que és estudiós i treballador i organitzat ho diré, i quan tinc una noia que és estudiosa, treballadora i organitzada, ho diré. Quan tinc al davant una noia que distorsiona, que no es concentra... Ho diré, i quan trobi un noi ho diré. No ho sé, no... A veure, penso una mica... No sé, jo no és una cosa que jo m'hagi adonat. M'hi fixaré, eh, ara que ho dius? Sí, sí, m'hi fixaré, perquè és interessant, però no és una cosa que jo m'hagi adonat, de molta diferència entre uns i d'altres.

I: Vale, ok. D'aquest bloc, no sé si vols afegir alguna cosa més.

E: No, crec que no.

I: Vale, molt bé. Doncs passem al bloc dos, que és sobre itinerari, on pretenc estudiar el biaix de gènere existent als estudis post-obligatoris, concretament en la tria d'itinerari al batxillerat. Llavors, la teva assignatura, la de Llatí i Grec, en quin itinerari s'emmarca?

E: [...] Humanitats. [...] Crec que es diu branca d'humanitats.

I: I per què creus que l'alumnat decideix escollir aquest itinerari?

E: Mira, jo tinc la sort de tenir molts alumnes, també... Després està que els atregui fer classes amb mi o no, deixant de banda això, que també en tinc, eh? No t'enganyaré. Però jo tinc la gran sort d'estar en una zona de la població on hi ha un determinat alumnat que potser el tema de les ciències, mates... No se'ls dona tant bé. Llavors, aleshores, has d'anar al món de les lletres. Llavors, si trien aquest itinerari molts són fer fugir de les ciències, de les mates, no? Desgraciadament, encara... I això és així, no? Encara els alumnes que són molt bons, molt bons, se'n van cap a les ciències. Jo he viscut autèntics drames familiars quan alumnes molt bons, molt bons, han vingut cap a les lletres. Recordo, fa uns quants anys, que tenia una família que, a més, eren profes els pares, i jo els vaig arribar a conèixer i súper bé, eh? Encantadors i meravellosos, però encara recordo quan les seves nenes van decidir fer lletres pures, o sigui, llatí i grec; va ser un drama a casa. Aleshores, els alumnes que són molt bons, molt bons, se'n van en primer de tot a les ciències. També t'haig de confesar que hi ha una certa captació, eh? Y ahí lo dejo. Des de les ciències, eh? Des de les ciències. També hi ha una certa captació: "Vine cap aquí: mates, ciència, futur, millor...". Llavors, bueno, de tota la vida les lletres han sigut... Ara el patito más feo, más feo, más feo, és l'artístic. Llavors, el segon patito feo és l'humanístic, no? El menys feo és el social, que fan llatí i mates, però les mates no les deixen, i després ja tenim el científic, que és el top. És el top, social, humanístic i l'artístic, pobres. Aleshores, bueno, si fan la meva modalitat és perquè a) estan fugint de les ciències, no ens enganyem. De fet, comença el curs, molts comencen fent mates, mates i llatí, i molts, a la que han passat uns quants dies, deixen les mates i es venen a grec.

I: Del social, vols dir?

E: Sí. Aleshores, bueno, jo sé que jo tinc aquest públic per això. Després, és veritat que també he tingut i tinc alumnes que són vocacionalment humanístics: els hi agraden les llengües i, llavors, senten molta més curiositat per fer un llatí i un grec que les assignatures de ciències. Però, bàsicament, per això, no ens enganyem.

I: I quines aptituds penses que hauria de tenir l'alumnat que esculli el teu itinerari?

E: Bueno, jo crec que el meu itinerari, no només les meves assignatures, eh? Jo, personalment, diria que som persones molt més obertes de mires, molt menys quadriculades, que n'hi ha, eh, també, de quadriculat? Però molt més oberts a diferents àmbit. Els de ciències, moltes vegades, tenen més un focus, no? I nosaltres tenim com els focus més oberts, està la cosa com més oberta. Pues això, no? Inquiets, oberts, a saber d'allò, d'allò, d'allò... No tant d'això, només, sinó de moltes coses: filosofia, història,

llengües... És tot com més obert. Bons lectors, curiosos... Pues això. Estar en constant aprenentatge i sense limitacions de: "Això no, que no és del meu àmbit", cosa que sí que he sentit en moltes persones de ciències, no en totes. Jo al [nom del professor de biologia], per exemple, que el vas entrevistar l'altre dia, per mi és un humanista, és un científic humanista. I jo, que n'he conegut algun que altre, bueno, fantàstic, no? De la mateixa manera que jo sóc una humanista amb inquietuds científiques. Però és una cosa poc freqüent. Normalment, et trobes que són com molt més: "Això és el que val i això és el bo", i no. No estan tant oberts a altres coses i menyspreen molt, alguns. Jo m'he trobat amb els comentaris de gent de ciència, de companys...

I: Cap a l'humanístic?

E: I cap al llatí i grec. O sigui, no fa gaire em van fer un comentari molt despectiu del que eren les PAUs de llatí i grec: "En els exàmens de llatí i grec els alumnes clar que tenen tant bona nota, perquè tampoc són tant difícils". No són difícils... Consideraràs tu que no és difícil. Potser és que hem treballat, la profe ha fet alguna cosa i els alumnes han après molt i han treballat moltíssim. Ja m'agradaria veure a una persona que no ha fet mai grec què faria a un examen de grec! Llavors, això m'ho he trobat molt, eh? Aquest menyspreu.

I: I penses que el teu itinerari està masculinitzat o feminitzat?

E: Feminitzat. Uf! Jo quan veig que hi ha molts o diversos nois a la classe sóc feliç, perquè a mi no m'agraden les classes només de noies. Dos cops a la meua vida he tingut classes només de noies i a mi no m'agraden.

I: Per què?

E: Pues... Bueno, potser això seria una altra cosa que tampoc ha sortit i no ho hem parlat, és veritat. Doncs perquè hi ha tota una sèrie de caràcter de noies... Per exemple, no m'agraden ni les aules només de noies o amb moltes noies i molt poca presència masculina, no m'agraden els equips de treball on dominin les noies i hi hagi poca o cap presència masculina; no m'agrada. Les noies... hi ha una tendència al centrifuge, moltes vegades hi ha una tendència als atacs despiatats, a les rivalitats entre elles. Sí, això no ho hem tret.

I: Són més competitives entre elles?

E: Sí, sí, sí. A part de ser més competitives entre elles, que jo ho puc entendre per intentar col·locar-se en un lloc, no? Després, poden ser més despietades; és a dir, a l'hora de fer-se mal entre unes i les altres... [bufa] En canvi, els nois, en aquets sentit, tens el cabrón, que el pots tenir, però... Jo sempre ho he dit, a mi una de les coses que m'encanten dels nois és que es poden enviar a la merda i als 5 minuts se acabó. Les noies no,

les noies t'envien a la merda i et quedes amb: "M'ha enviat a la merda" i allà et quedes, enganxat. Llavors, això també es nota a les aules.

I: I, sobre el tema de que estigui feminitzat l'itinerari, per què creus que això passa?

E: Ah, perquè no està ben vist. La meva modalitat... Ja t'he dit el patito feo feo quin és, eh? Però el meu itinerari no està ben vist, no té un valor social. El que val se n'ha d'anar a ciències i el que no, mira, bueno, a lletres. Ara ja, buf, el pitjor a baix, a l'artístic. Evidentment no estic gens d'acord, eh? Però que és per això, és una qüestió de prestigi social. Llavors, potser, bueno, per això també molts acaben fent ni que sigui llatí i mates, i molts acaben punxant en les mates; però allà estan erre que erre. Exceptuant algun cas que agafa i decideix passar-se al grec i a casa el deixen, sinó estan allà erre que erre amb les mates i acaben fracassant. O sigui, jo tinc molts més traspassos de noies de quan han començat fent mates i s'han passat al grec, que de nois.

I: Ai, pues mira, això és súper interessant, eh, realment? El fet que les noies com que tendeixin més a abandonar, potser, i a passar a un nivell que, en principi, és més fàcil, que no ha de per què ser així.

E: Sí, inferior i de consideració inferior, i tant! Mira, aquest any mateix jo poso cares de tots els alumnes que es van passar de les mates i tinc dos nois, però bueno, uno era: "Me voy al otro sitio porque se va el colega i en algun lloc haig de ser-hi", i de noies en vaig tenir més. I cada any igual, eh? Per un noi que es passi, se'n passen la tira de noies.

I: I, respecte els altres tres itineraris que m'has dit, també penses que estan masculinitzats o feminitzats?

E: Sí, no, masculinitzats. El científic. El científic està masculinitzat.

I: I el social i l'artístic?

E: El social potser està 50-50, perquè té les mates. Però jo hi ha molts alumnes que estan en el social que amb les mates breguen molt i no es passen, perquè aleshores s'haurien de passar al grec i uf, el grec! El grec no serveix de res, això no serveix de res, no vas enlloc; amb les mates sí que vas a algun lloc. I, aleshores... Jo crec que el social està, potser, una mica més 50-50. I en la meua no, el lingüístic hi ha més noies que noies, sí, sí, cada any, cada any. Per això quan jo veig que tinc varios nois, ah, fantàstic!

I: I l'artístic?

E: L'artístic jo crec que deu estar por ahí.

I: I per què diries que el científic està més masculinitzat? Bueno, el social ja m'has dit que és una mica 50-50, perquè conserva les mates. I l'artístic, com...?

E: El social... N'hi ha uns quants, que jo no els tinc, però en el social hi ha molts alumnes que tenen el peu mig col·locat en el meu itinerari i en el social, i és una manera d'estar aquí i allà. És a dir, no abandono l'itinerari lingüístic, però tampoc em poso de ple en l'altre. El social està allà a mig peu. El científic hi ha més nois, jo crec, per un tema de... Potser de les sortides de després. De fet, si jo penso en les noies que fan científic, jo crec que o és perquè volen fer psicologia, medicina, infermeria... Cuidar, eh? Cuidar, fer servei a, no? Per una noia que trobis enginyera, la resta són nois. Per una noia que et trobis a tecnologia, la resta són nois. El meu itinerari el que té de bo és que, bueno, obra el ventall a unes determinades carreres que tant et pots trobar a un noi com a una noia. Però, per exemple, la meua majoria de noies, que se'n van a educació infantil i primària, per un noi que tingui la resta són tot noies. I un dret: dret puc tenir algun noi i puc tenir alguna noia. Història: nois. Bueno, és un tema de, després, carreres, que es deuen associar més als nois que a les noies. Un dia et pot sortir un bolet, però, en general, hi ha una tendència de nois i de noies, sí, sí. Bueno, ja ho diuen: les noies que estan a enginyeries són classes masculines i que hi ha una noia. Igual que passa a magisteri, a educació infantil i primària: per un aula que tinguis, pot haver un noi o pot haver dos nois, gaire poc més.

I: Ok. Doncs, molt bé, d'aquest bloc ja està, no sé si vol dir alguna cosa més.

E. No.

I: Molt bé, doncs el darrer bloc és on pretenc descobrir els trets característiques i les pràctiques que defineixen un bon alumne segons el teu criteri. Llavors, ara et llegiré unes frases i m'agradaria que em diguessis si hi estàs d'acord i, si vols, pots afegir alguna explicació. Vale, la primera frase és: un bon alumne ha de ser tranquil, que sigui mogut és un impediment per impartir les classes.

E: No, no hi estic d'acord, perquè... A veure, mogut... Ser mogut és relatiu. Bueno, a mi que m'agraden els belluguets, jo he tingut... Entent-me la paraula, eh? Que és una paraula que jo utilitzo... Jo he tingut autèntics alumnes ameba, que ni sienten ni padecen, i no el converteix en un millor alumne. En canvi, he tingut alumnes que els has d'estar, de vegades, contenint una mica, no? Allò de tant en quan, que són xisposos. Després, a lo millor, sobre tot en aquest moment de l'estudi, a lo millor ho tenen una mica més complicat, però... Però això, no, no estic d'acord, amb aquesta afirmació.

I: Vale, ok. Molt bé, doncs, la següent frase és: en els estudis és més útil ser racional que emocional.

E: Ai, no. No! Oh, puc quedar-me amb meitat-meitat? Em quedo amb meitat-meitat. [interrupció] A veure, 50-50 potser no, però... És molt important ser racional, però bua... Bueno, jo crec que sóc 50-50, no ho sé. O potser 50-50 no: dominarà més lo racional. Sí, sí, dominarà més lo racional. Que domini més lo racional, però bua, sense emoció no! Hi ha d'haver passió!

I: Vale, molt bé. La tercera frase és: un bon alumne ha de ser treballador i responsable.

E: Sí. Sí, sí, ha de ser treballador i responsable, sí.

I: Molt bé. Doncs la següent és: les noies acostumen a ser més segures i decidides que els nois.

E: Sí. Torno: hi ha de tot, nois i noies, però si posem a la balança... Les noies acostumen a ser més segures i decidides, sí, sí.

I: Vale. Les noies acostumen a ser més tranquil·les, treballadores i responsables que els nois; pel contrari, els nois són més moguts, mandrosos i rebels.

E: Es que hi ha de tot. [demana que li repeteixi la frase] Bua, jo no m'atreiria a dir aquesta afirmació com a certa, que les noies acostumen a... Es que clar, jo aquestes afirmacions...

I: O sigui, pensa que no cal que siguis súper políticament correcte, sinó comentar, simplement, patrons que has vist al llarg de la teva experiència com a professora de llatí i grec, i que això tampoc vol dir que els nois sempre siguin tal o les noies sempre siguin tal.

E: Vale, vale. D'acord. Sí, sí, si ho posem així, sí.

I: Ok, vale. Després: els nois acostumen a ser més emocionals que les noies; en canvi, les noies acostumen a ser més racionals que els nois.

E: On haig d'apagar més focs és amb noies, per la qüestió de les emocions! Sí que en un moment determinat tens més possibilitat que amb un noi et trobis amb un ex-abrupte, amb una mala forma, amb una mala paraula... Amb un noi és, potser, més fàcil. Noies també, però bueno, és més fàcil, potser. Però sí que és veritat que els nois, a nivell emocional i, moltes vegades, són molt més pudorosos, els hi fa molts més vergonya i por mostrar-se... Una noia no.

I: Clar, però aquí parles dels nois no com a emocionals, sinó com a impulsius, potser.

E: Vale, no! No, no, jo també estava pensant, doncs, en... Per exemple, un noi pot estar passant un molt mal moment o tenir la necessitat o de dir determinades coses per poder desfogar-se i tal, i amb un noi serà molt més difícil que li treguis que a una noia. A una noia només que facis així [fa un gest de tocar-la] ja la tens. Hi ha noies que no, que estan bloquejades i no volen... De fet, jo tinc ara en aquests moments a una que vull intentar treure què passa, perquè està passant alguna cosa, i no hi ha manera. Està súper bloquejada. Però a les altres, a la que els hi dones una mica de clic i tibes una mica... Són molts anys, és molta experiència i els mals humans són endèmics, o sigui, els hi passen a tots per igual. Però, en canvi, un noi, en un moment determinat... Jo tinc un noi aquest any que va començar el curs amb una mala situació familiar complicada i em va costar una estona que comencés a parlar i que parlés de com se sentia. Una noia, parlar de com se sent... Facilíssim. A casa no tenen la cultura de que els nois parlin de com se senten, com no se senten, què senten... No! Això és feble, això és... No, no, no, no. "I això a casa ho saben?", "No, no, jo a casa no... D'aquestes coses no en parlem". Nois, noies potser sí... Entre elles parlen molt més d'emocions i de sentiments i de com se senten, com no i tal. Nois... Molt difícil. Però bueno, això ja en el món adult també passa! Quants nois tindrem en el nostre entorn que els vegis tots dos xerrant: "Mira, em sento així, m'ha passat això, em sento tal, tal tal"? I noies és la primera cosa que fem! Àudio. "Necessito veure't, que vull explicar-te què em va passar ahir!". Nois que ho facin? Jo crec que es deuen contar! Ojalá ho fessin tots! Però no es fa.

I: Vale, molt bé. I, abans de fer-te la darrera afirmació... Et volia preguntar, perquè has dit una cosa que ara ho estava pensant i he dit: "Osti, doncs el [nom del professor de l'artístic] i el [nom del professor de biologia] em van dir algo totalment diferent!". La pregunta de: "Les noies acostumen a ser més segures i decidides que els nois", que abans no t'he demanat explicació, però tu m'has dit que sí, que les noies acostumen a ser-ho més que els nois. En quins aspectes creus que són més segures i decidides?

I: Clar, saps què passa? Pel que jo crec que t'han contestat diferent. Perquè probablement ells tenen més nois que noies i tenen una tipologia de nois. Si penso en el [nom del professor de biologia]... Amb el [nom del professor de l'artístic] vaig una mica més perduda, perquè a més... És que és així, eh? No ens enganyem: els artistes són més... Vale? Són així! Aleshores, jo crec que el [nom del professor de biologia], com té molts més nois i són nois que volen ser ALLÒ, mentalitat de ciències... Els meus, a lo millor, divaguen una mica més: "No, mira, jo volia fer dret... Ah, no, però ara em sembla que...". En canvi, els científics són com molt més, pues això, no? Puf! Això és el que vull. 2 i 2 son 4! Això, vale? Aleshores, primera aquesta, i segona... Jo tinc moltes més noies que nois.

I: Creus que això pot condicionar, el fet de que hi hagin més noies a classe que nois?

E: Sí! Claro, jo crec que sí.

I: Però diries que potser els nois són més segurs i decidits en un altre aspecte, que les noies?

E: En altres aspectes són més segurs i decidits.

I: Com, per exemple, quins?

E: Mira, en l'esport, per exemple. En l'esport, en fer determinades activitats fora del que són els estudis... Segons com, a vegades són més... això, més decidits.

I: Vale. Però en els estudis, com a mínim segons la teva experiència...?

E: Jo tinc moltes més noies al davant amb la idea: "Vull fer tal" i a allò van. És el motor. Moltes arriben on arriben perquè tenen aquest motor: "Jo vull allò" i van a allò. I també et dic això, jo es que tinc moltes més noies que nois. Jo, dels 30 i [pico] que tinc a l'aula, en aquests moments tinc... Em queden... 5 nois. Clar, tot lo altre són noies! Clar, jo ara mateix faig un escàner a la meva classe i veig noies i veig 1 noi, 2 nois, 3 nois, 4 nois, 5 nois.

I: Clar. I a l'hora de fer preguntes a classe, per exemple?

E: Preguntes més les noies. Tot i que, afortunadament, tinc nois que... Però preguntes més les noies, sí, sí, sí, sí. I preguntes més les noies i també els sap menys greu posar-se en evidència de que no saben.

I: I per què creus que això pot ser així?

E: Bueno, jo crec que és una qüestió de feblesa.

I: De mostrar?

E: Sí. És una cosa que jo parlo molt a classe: no saber fer una pregunta demostra, bueno, que no saps, ignorància, poca aptitud, feblesa... Jo què sé, és com una barreja de no posar en manifest que jo no sé.

I: Sí, vale, ok, molt bé. Pues et faig l'última afirmació: a la meva assignatura, les noies acostumen a ser

millors alumnes que els nois. Què en penses? Diries que sí o, potser, que no?

E: Bueno, claro, si valoro que tinc més noies que nois, guanya, eh? Però si ho fes com m'imagino que jo tingués 50-50... No diria que són millors els nois que les noies o les noies que els nois, a la meua assignatura. Poden ser igual de bons, els nois que les noies. Saps què passa, a les meves assignatures? La forma de funcionar el cervell és com a les mates i, aleshores, jo crec que han de ser molt ràpids, han de ser moltes connexions mentals... I, aleshores, jo crec que aquesta manera de funcionar... Si a lo millor fossin assignatures més de llegir, més [no s'entén]... Però com és una cosa d'interconnexió neuronals, pues... No, jo diria que tant pot ser igual de bo un noi que una noia, sí.

I: Vale, molt bé, doncs... Aquestes preguntes ja estan. Llavors, com a professora de llatí i grec, recordes aquells o aquelles millors alumnes que has tingut?

E: I tant.

I: I per què els consideres destacables per sobre dels altres?

E: Doncs... Perquè són gent inquieta, molt bona en el que, diríem, les lletres; en fer aquesta agilitat mental, aquest cervell viu, actiu; grans lectors, gent curiosa i que saben moltes coses... Bueno, després, clar, ben organitzats, treballadors... Ja no entrem en educats o no educats. És que clar, va tot lligat, no? Els alumnes que tu tens que són treballadors, seriosos, responsables, són educats, són afectuosos... Però sí, si penso en la gent més brillant que he tingut, que n'he tingut molts, i en tinc, eh? Bua, tinc gent boníssima! Jo corregeixo exàmens posant comentaris, de dir, o sigui: "Als teus peus". Jo corregeixo exàmens... Bua, increïbles. I és, doncs això, si els penso els que tinc ara, són això: són curiosos, llegeixen, tenen a casa unes famílies que també els hi han obert el món a viatjar. Pues això, seria bàsicament això.

I: Molt bé. I, més concretament, quins trets característics creus que hauria de tenir un bon alumne? En quant a caràcter, comportament, actitud, aptituds...

E: Doncs jo crec que ja ho he dit: ser curiosos, ser no mandrosos, no queixosos, que jo és una cosa que em queixo molt, que es queixen molt! No us queixeu tant i aprofiteu i valoreu el que esteu fent. Però bueno, jo també ho entenc, als 16, 17, 18, un també certes coses no se n'adonava, les coses com siguin, no? Però sí que és veritat que la queixa, la no queixa... Pues això, passionals, tenir molta curiositat, de tot, sense posar etiquetes i sense posar límits de: "No, això no, que no em pertoca. No, això no, que no és del meu àmbit". Jo, que m'agrada molt fer muntanya... Quan estic a la muntanya, jo al [nom del professor de biologia] li he dit moltes vegades: "Oh! Quantes vegades penso amb tu? Que penso: Aquesta pared com m'agradaria

entendre-la! O aquestes roques, com m'agradaria saber de...". No sé, jo penso que un bon alumne ha de ser això, una persona curiosa, inquieta, activa, amb ganes de descobrir, d'explorar... I sense tenir por a ensayo-error, no? De provar i el que tu deies al començament, que hem començat a parlar, no? I, bueno, després a la vida ja veuràs. És veritat que d'això te n'adones amb el temps, no? Que al principi quan t'hi poses comences amb la idea de que: "No, vaig a fer el meu caminet", i després te n'adones que el camí no ha de ser tant... Que potser venen corbes i, potser, ara, aquest el deixes i te n'agafes un altre i a lo millor tornes. Però bueno, no? I és això, no? Pues això, ser curiós i ser inquiet, i no jutjar. [riu] I no jutjar el que no faig jo i el que sí que fan els altres! Que jutja massa.

I: Em queden dues preguntes per fer-te, però, si no et sap greu, la del bloc conclusiu te la passaré per correu perquè m'haig d'anar a la feina. Llavors, et faig l'últim: quins creus que són els principals factors que expliquen el biaix de gènere en els estudis?

E: Bueno, afortunadament, el tema de les famílies ha canviat: la nena no està pensada ja per criar, casar-se i ser mestressa de casa. En aquest sentit, hem guanyat molt. Potser, ara s'ha passat, a vegades, a l'efecte contrari, que sí o sí has de tenir estudis i han de ser AQUELLS estudis que són els bons, i tot lo que no sigui allò no és bo. Un cicle mig, no, un cicle superior, no; has d'anar a fer el batxi, perquè has d'anar a la carrera. No! Per favor, no, això no. A veure, quins factors fan el biaix? Doncs... Fua, jo què sé, és realment complicat, eh? Doncs, a veure... Ai, no t'ho sé dir, ara, m'he quedat com col·lapsada.

I: Bueno, tu tranquil·la. De fet, si ara no et ve res així en fred, si això t'ho volguessis pensar i també et ve de gust explicar-me per correu...

E: Sí, perquè ara mateix no... No atino. Es que diria potser... Començaria a divagar i a dir coses i no són ben bé. Si vols aquestes dues te les envio per escrit.

I: Vale, molt bé. Sí que em queda com la segona part [no s'entén] de la pregunta.

E: Vale, vinga, va!

I: Quin creus que és el rol del centre i del professorat en l'actuació vers aquestes desigualtats?

E: Mmm... A veure. El centre i el professor, que són els que fan el centre... Jo sempre he dit que tu t'estimes o no t'estimes una matèria, i tu ho saps prou bé, en funció de qui tens al davant. Aleshores, en funció de tu qui tens al davant, doncs, bueno, doncs si jo sóc una persona que ja en le meu dia a dia, doncs, et faig un determinat tracte, actitud, si ets nois, si ets noia... Això incideix. Es que nosaltres... Jo no sóc "la de llatí i de

grec" fent llatí i grec, jo sóc jo i, a partir del que jo estic a l'aula, transmeto tota la meua manera de pensar, funcionar. Encara que jo no parli ni de la meua religiosa ni política, però tot transpua, o sigui, jo respiro un aire i unes maneres de fer! Aleshores, pot incidir, i tant que sí.

I: I des del centre, més que des del professorat? Quin creus que és el rol?

E: Bua, però es que és realment molt, molt complicat, això! Perquè mira, el centre pot tenir un projecte i una idea de fer, però, en realitat, encara que hi hagi una idea de fer i un: "No volem fer separació de gènere", o "Volem tractar per igual", però al cap i a la fi, qui està tractant o no està tractant per igual? Clar, sóc jo! A mi el centre ja em pot dir: "No, [nom de l'E]! Tu als alumnes nois no sé què, i als alumnes... O tots per igual!", però després la que estic a l'aula sóc jo! És a dir, que jo sóc la que, en funció de la meua manera de funcionar, de pensar, de fer, d'actuar a la meua vida, faré o no faré amb els alumnes. És a dir, vale, molt bé, que sí que és xulo la idea de que hi ha una ente, no? El centre qui és el qui fa el projecte i el que vol que... Però no ens enganyem, aquí el qui fa és el professorat que està a dins de l'aula. I encara que jo tingui una consigna del meu equip directiu, que em digui: "[nom de l'E]", que no m'ho diran potser així, però que es digui: "Vinga, va! En el centre no es parla de religió", eh? M'ho invento ara; "En el centre no es parla de política" o "No parlem de...". Jo sóc després la que entro allà dins i jo seré la que faré o no faré. Uf, jo crec que sí, que els profes poden incidir. Jo, per això, com a dona i com, bueno, amb una determinada manera de funcionar que jo tinc en el meu dia a dia i en la meua vida, hi ha tota una sèrie de coses que faig molt la reflexió, no tant en: "Les dones som el millor", sinó perquè ens adonem, elles com a noies que siguin les primeres que no diguin determinats comentaris o no passin per determinades circumstàncies. Bueno, intento incidir en que, bueno, doncs, en que tots estem per igual, de bé uns i bé els altres, bueno, i que anar amb compte amb aquestes micro cosetes que de vegades no ens adonem que hi ha, que fan doncs tot això de gènere. Complicat.

Respostes per mail:

I: Quins creus que són els principals factors que expliquen el biaix de gènere en els estudis? Quin creus que és el rol del centre i del professorat en l'actuació vers aquestes desigualtats?

E: Bueno, suposo que això va, per exemple, amb tema que l'altre dia vam estar parlant de les diferències de quantitat, per exemple, d'alumnes nois o noies depenent dels itineraris, depenent de l'humanístic o del científic... Aviam, clar... Bueno, ja t'ho vaig dir, que jo tinc majoritàriament presència femenina que masculina. Però si em poso a pensar el per què jo tinc més noies que nois, repeteixo una mica... No sé si diré alguna cosa més del que vaig dir l'altre dia, però bueno. Si passa això, està clar que, com en tot, hi ha

una incidència de tot: de les famílies, d'un tema cultural de tradició d'on van més les noies i on van més els nois, què és el que està més ben vist que vagin les noies, que vagin els nois... És com una mica l'esport: hi ha molts més nois que juguen a futbol i hi ha molts menys nois que fan patinatge; i passa al revés: hi ha moltes més noies que fan patinatge i moltes menys noies que juguen a futbol. No fa gaires dies que vaig fer una xerrada sobre esport i doncs a 3r d'ESO i va sortir el tema dels nois que patinen i com estan mal vistos. Doncs seria el mateix: les noies a determinades aules, doncs, o no s'atreveixen, perquè tradicionalment les noies no fan o no van a determinades assignatures o a determinades classes. A nivell de famílies, possiblement el fet de que la teva filla digui que vol ser enginyera, no sé si hi ha moltes cases que ho encaixarien fàcilment; que vulguin fer dret o medicina potser està com més ben encaixat, això. Però segons quines coses... "Vull ser enginyera aeronàutica", pues no sé, segons quines cases sí, però segons quines cases... I, a més, també nosaltres estem a un entorn... La nostra població és la que és, on a nivell cultural tens molt poc nivell cultural, hi ha més aviat famílies molt humils i amb molt poc nivell cultural, que no pas que estiguin acostumats a fer determinades coses o a llegir determinades coses o a veure determinats programes. Tot incideix: el que veuen, el que consumeixen a la tele, el que consumeixen a les xarxes, això també. Clar, després d'haver parlat l'altre dia amb tu, que després vas pensant coses que podria haver dit o podria haver afegit... Pues això és súper important! Nosaltres tenim ara una lluita titànica que la tenim perdudíssima, que és el que els nostres adolescents miren a casa de tele i el que miren a les xarxes. I, aleshores, és veritat que les noies, potser, el tipus d'influencers que segueixen doncs són uns patrons que no són, potser, tant dedicats a la tecnologia o a les ciències. I això incideix moltíssim; segueixen aquests patrons, també. I ho tenim molt complicat amb el que juguen. I hi haurà molts més nois que fan videjocs; jo tinc molts més nois enganxats als videojocs i que són jugadors de fins les tantes de la nit que no pas noies. Noies? Jo, enganxades a jugar a la nit als videjocs... Ara mateix no sé si n'he tingut alguna. De nois, sí. Bueno, doncs això, no? Tot això ajuda a que hi hagi aquest biaix de gènere. L'entorn, moltíssim. [...] Lligant una mica amb la que després em preguntes, quin creus que és el rol del centre... Jo ja t'ho vaig dir, et vaig contextualitzar l'altre dia una mica, que una cosa és la bona intenció que pugui tenir un centre. Jo sé que estic en un centre que s'intenta la paritat, la igualtat, no fer biaix de gènere i altres moltes coses que no tenen que veure amb aquest tema. Però la bona intenció del centre no és el que després pugui passar a les aules. El centre també té una bona intenció amb que no es faci un mal ús de les xarxes socials o dels mòbils, per exemple! I, en canvi, se'n fan, i tenim cada vegada més problemes amb el tema de les xarxes socials i dels mòbils. O sigui, que el centre pot tenir molt bona intenció i molt bon projecte, boníssim, però després la realitat... O sigui, ens topem amb les famílies, amb l'oci dels nostres alumnes: com es diverteixen, també, on surten... Bueno, tot això provoca que hi hagi, després, aquestes desigualtats a les aules; o sigui, aquest biaix de gènere. I ja et dic, eh? Jo parteixo de que el meu públic és majoritàriament femení i, per tant, si jo penso per què jo tinc més noies que nois i perquè hi ha molts menys nois a les meves classes, doncs, bueno, doncs això, no? Els nois crec que tenen més pressió perquè se'n vagin a àmbits més científic-tecnològics, que no pas humanístics. La reflexió, la lectura, pues allò. Una cosa com més interior, com una riquesa més interior.

Que no vol dir que el científico-tecnològic no doni riquesa interior, eh? Però bueno, els altres ho trobo que són com més manipulatiu: les enginyeries, fins i tot una medicina; és tot molt més manipulatiu que no pas els àmbits més humanistes. Llavors, és veritat que tradicionalment les noies... Bueno, i per caràcter! Les noies són més reflexives, són més d'un món més interior, i els nois, aquest món interior, ja t'ho vaig dir l'altre dia, a no ser que hagin tingut la sort de que tinguin un entorn que el promouen, no el jutgen i, al contrari, el potencien, els nois, segons quines coses de reflexió, de sensibilitat... Tampoc vam parlar de la sensibilitat, d'emocions i tal... No s'ho permeten tant o no estan tant acostumats.

I: Com creus que s'hauria d'intervenir en aquesta qüestió des de l'educació?

E: Bueno, una altra vegada torno a dir el mateix: nosaltres podem tenir molt bones intencions. De fet, jo sóc una persona que a les meves classes intento incidir en molts aspectes: de gènere, d'esport, de bones formes... Bueno, en moltíssimes coses, no només el llatí i el grec. Bueno, ja t'ho vaig dir l'altre dia, intento que se'n adonin com són d'afortunats, tots i sobre tot les noies, de poder anar a l'institut, ser dones lliures, que no ens privin el dret a l'educació... Pues això, no? A totes les coses que jo pugui incidir com a dona cap a les meves dones de la classe, cap a les meves noies de la classe i cap als meus nois, perquè també aprenguin, també vegin els nostres punts de vista sense jutjar-los. En la mesura del possible, que intentin canviar alguna coseta d'aquelles que convindria anar canviant. Jo crec que, potser... Bueno, si penso en les aules de batxi, com estan de diferenciades la quantitat de noies i de nois en els dos àmbits que són com més extrems, que són el científico-tecnològic i el lingüístic, pues, potser, a tota l'ESO fer molta incidència d'aquest biaix: poder ajudar tant als nois com a les noies, parlar-ne, fer-los que se'n adonin d'aquests biaix de gènere... Aquell discurs que potser haurien de tenir a casa, de recolzar-los pues si senten que... Si un noi veu que és un lingüista o un filòsof o, bueno, una cosa com no tant científico-tecnològic, doncs recolzar-lo, alimentar-li aquests gustos. Potser seria això, parlar-ne... Però saps què passa? Que, llavors, ens trobem que, qui fa aquests discursos a les classes? Perquè hauria de ser algú completament neutre! Que fes aquest discurs de: "Bueno, pues és igual l'àmbit on et moguis, és igual siguis noi, siguis noia, si vols fer ciències, si vols fer lletres, si vols això o si vols fer lo altre". Faig lletres i ciències per fer-ho així extrem, eh? Però es que nosaltres ja partim de que nosaltres mateixos no som objectius, som subjectius! Jo sí que puc dir, i no es que em vulgui posar cap flor, que jo no he incidit mai en ningú que vingui a fer... O sigui, jo no he fet camps de sirena, allà: "Viine cap a l'humanístic! Allà estarà la panacea! Allà estarà la teva vida!". No! Jo sempre els hi he dit que, bueno, com seguint el títol d'un llibre que sempre m'ha agradat molt: "Ves allà on el cor et porti"; jo sempre els hi he dit que vagin on el cor els porti. Si jo no m'hagués deixat portar pel meu cor, jo no hagués fet clàssiques, perquè ja d'entrada, ja t'ho vaig dir, que el meu profe la primera cosa que em va dir va ser: "Et moriràs de fam". No hagués fet clàssiques si jo hagués fet cas al meu professor, que jo idolatrava! I l'entorn ni t'explico, que no tenia ni idea de què era el món de les clàssiques! Entorn més proper familiar i entorn no tant proper. Llatí, grec... Això per a què? "Et moriràs de fam", com em va dir! Però jo no intento

incidir... Jo tinc un alumne davant meu boníssim i em diu: "Me'n vull anar a fer biologia i tal", i jo li dic: "Doncs fantàstic! Tu tria allò que et faci feliç o que et creus ara per ara que et faci feliç". Però també et puc dir que no tothom funciona així i, en general, hi ha determinats professors, determinats àmbits, que el seu discurs és fer ciències, fer ciències perquè és el futur. I a mi, això, clar... El centre ja pot anar dient! Ja pot tenir un projecte d'igualtat i de biaix de gènere... Que no! Ja t'ho vaig dir l'altre dia: aquí, realment, els que incidim en ells som nosaltres, que som els que estem a dins de l'aula! I tot i que els nostres companys de l'equip directiu, els qui fan el projecte de centre o els qui poden pues pensar què fer o què no fer perquè no passin aquestes diferències, pues encara que ells facin un súper projecte meravellós i fantàstic, nosaltres a les nostres aules direm o no direm o el fomentarem més o menys, aquest projecte o aquest discurs en funció del que a mi m'interessi, del que a mi m'agradi, del que jo penso! O sigui, que intervenir en aquesta qüestió seria intervenir des de tots els àmbits: famílies, mitjans de comunicació... Bueno, el que es transmet, però són tantes coses... I ells, al cap i a la fi, es deixen incidir per qui segueixen, per qui escolten, depenent de l'entorn que tenen... Mira, jo no oblidaré mai, em sembla que t'ho vaig dir: jo tenia unes alumnes de pares científics i van ser unes fantàstiques alumnes de llatí i de grec. A casa, el pare, sobre tot, gairebé els retira la paraula quan van dir que volien fer el lingüístic. I això és així! O sigui, que... [bufa] Com s'hauria d'intervenir? Bueno, potser, pues des del centre sent més objectius, cosa difícil, i parlar-ne més obertament de tot això que passa, i perquè ho vegin, perquè se'n adonin, que al cap i a la fi hi ha totes unes qüestions de gènere que no... És allò dels micromasclismes, no? Que no te'n adones i quan t'ho fan veure dius: "Ostres! Jo no havia caigut en això!". I mira, i si a algú li fa canviar el paré, pues mira, benvingut sigui, però sinó... Jo no sé. Potser quan llegeixi el teu treball tu em donaràs llum i n'aprendré, del teu treball; però jo, si em poso a pensar realment què podria fer jo, pues no veig res més del que intento fer: a les meves classes sempre no intentant captar a ningú ni convèncer a ningú de que això és el millor o que això és el pitjor. Ja l'únic que intento dir-los és això: "Quina sort tenim de poder estar en aules, vulguis fer el que vulguis fer, que hi ha països i nenes que en aquest moment no poden anar... I nens, que ho tenen súper complicat per anar a l'escola!".

ENTREVISTA COORDINADORA 4rt (C4rt)

[Introducció]

56 anys. Va estudiar filologia hispànica. Porta en el món de l'ensenyament des de 1989. S'ha dedicat bàsicament a la docència: va acabar el grau i va fer les opcions de docent l'any 89; tota la seva trajectòria laboral ha sigut com a professora. Porta 32 anys a l'IBDV. Fa 3 anys que és coordinadora de 4rt, però sempre ha sigut tutora de 3r i 4rt.

I: El primer bloc és sobre rendiment acadèmic, comportament a l'aula i caràcter personal de l'alumnat. Molt bé, doncs: observes alguna **relació entre gènere i rendiment acadèmic**?

E: Sí, però en diferents etapes. És a dir, jo **crec que fins a l'ESO, fins a 4rt, les noies...** Estic parlant **generalitzant, eh? Són més metòdiques, són més organitzades.** **Els nois solen ser més tarambanes, són els típics que et presenten aquells treballs tremendos, aquelles llibretes que no es poden ni llegir.** I, en canvi, **jo crec que la cosa es va igualant a partir del batxillerat.** I, al final de batxillerat, jo crec que ja està la cosa com més igualada. **I això es veu amb la proporció de noies que promocionen de 4rt d'ESO amb relació amb les que no promocionen. O sigui, la quantitat de noies que promocionen 4rt d'ESO és més alta que la quantitat de nois.**

E: Què vols dir, amb promocionen?

I: Vol dir que tenen el graduat. **És a dir, que hi ha més repetidors d'abandonament de nois a l'ESO que de noies.** A més, **les notes, normament, són més altes les de les noies que les dels nois.** I, **a batxillerat, la cosa jo crec que comença a igualar-se,** i a la facultat jo crec que en algunes carreres es dispara cap a que els nois tenen un rendiment superior a les noies en determinades carreres.

E: Vale. I per què creus que això és així? O sigui, per què creus que les noies potser acostumen a ser com més treballadores, més...? Bueno, m'havies dit...

I: Bueno, més metòdiques. Jo crec que hi ha com, no sé si és... No ho sé. Perquè, de fet, els hi donem des de 1r d'ESO... Tenen l'assignatura d'hàbits d'estudi, d'organització. **No sé si culturalment, socialment, tendeixen les noies a pensar o a tenir models de persones que es dediquen a endreçar...** No ho sé, eh? Perquè són les **típiques que són organitzades.** De fet, jo faig molta conya, perquè **a vegades els nois tenen como mentores, no?** Jo he vist noies que els hi arreglen la carpeta. El que sempre he pensat: "Ostres, és molt curiós", no? I, després, ja et dic, a batxillerat la cosa ja comença a canviar.

I: Vale. Vale, vale. Molt bé. I, qui creus que acostuma a tenir un millor comportament a l'aula, els nois o les noies?

E: A veure, jo crec que són diferents. Mira: les noies solen ser... No tenen un enfrontament tant directe amb el profe, però això no vol dir que tinguin millor comportament.

I: Què entens tu per bon comportament?

E: Clar, quan dic bon comportament és: "No vull tenir conflictes, ni amb els companys ni amb els profes", no? A veure, la cosa és que els nois poden ser molt bruts, però els veus venir. En canvi, les noies, a vegades entren, sobre tot quan tenen llios entre elles, són com més de tapadillo, però a vegades poden ser molt més cruels que els nois. Vale? Si un noi s'ha de barallar amb un altre igual li fot un hòstia aquí al pati; vale. Però les noies entren amb la cosa de la xarxa del bullying aquest que es queda com amagat, no? Aquest bullying del telèfon, i poden fer més mal que la bofetada dels dos nois. O sigui, elles solen ser més... No es mostren tant. Si s'han d'enfrontar amb un profe, igual no s'enfronten tant directament, però no vol dir que no... A vegades, es posin en tesitures, sobre tot entre companys, molt lletges.

I: I per què creus que potser les noies són com més indirectes, es mouen més per aquesta tesitura?

E: Pues, jo crec que també perquè el noi és més toro, eh? O sigui, el noi quan és rebelde ja el veus venir, no? Perquè és el que et provoca de primera mano, no? Volgent dir: "Aquí estic jo". És una cosa com territorial, eh? O sigui... Sí, i els veus, a demés, perquè marquen el seu territori. Però, jo, personalment, prefereixo, a vegades, aquest noi que, bueno, a vegades et pot dir "filla de puta", eh?, vale?, però que els veus venir, i com que el veus venir una mica també tu et posicionen davant d'ell i dius: "Eh! Què passa?". A mi em preocupa molt més aquestes coses soterrades que, a demés, no pots controlar, perquè tu no saps lo que estan penjant a les xarxes socials. Jo puc controlar si un xaval m'està mirant de manera retadora o si està passant amb un company a l'aula de manera retadora, però això no puc controlar-ho, no sé el que hi ha a dintre. I, aleshores, per això em preocupa més.

I: Vale. Molt bé. I, penses que les noies acostumen a tenir un caràcter similar entre elles, diferenciat del caràcter dels nois?

E: Bueno, això sí que hi ha molta individualitat. Clar, no sé si... Jo es que crec molt amb la cosa individual, no?

I: Clar, però potser... Bueno, m'estaves parlant ara sobre el tema dels conflictes, també m'havies parlat sobre el tema organitzatiu...

E: Sí, potser sí que és veritat que les noies són... Ja et dic, en general, eh? Perquè també hi ha algunes que són les reines de l'arrabal, que els hi dic jo, no? Perquè, a demés, et tenen models socials d'aquesta reina de l'arrabal, [no s'entén] en té un cert prestigi, entre cometes. Sí, però en general, sí que és veritat que potser els nois són... es volen fer más el gallito, eh? El líder, el macho alfa, que els hi dic jo; i, les noies, normalment, no tenen aquest... Potser sí, però després també hi ha molta individualtat i molta casuística individual, eh?

I: Vale. Vale, vale. I, llavors, o sigui, sobre aquest tema, també. Per posar més adjectius, perquè em quedi més clar: com definires en adjectius, potser, el caràcter de les noies, però també el dels nois? O sigui, per tenir com clara la diferència.

E: Home, jo crec que els nois són més directes. Se'ls veu venir més. Vale? O sigui, no amaguen tant, potser. I, les noies, para bien o para mal, perquè a vegades també és molt difícil arribar realment al que elles tenen, s'amaguen més, no es mostren tant. No es mostren tant, normalment.

I: I de cara al tema dels estudis? Tot el que m'havies dit de...

E: Bueno, clar. Elles... Lo del tema de les enginyeries... Mira, jo hi ha dos temes que sempre els hi dic: "Per favor, heu de fer lo que us agradi, en aquest país el món està canviant a marchas forzadas, no sabeu les professions que són del futur, no us [no s'entén] de fer aquests estudis que semblen que són els que heu de fer, ni per la vostra condició de gènere". Però sí que condiciona molt: no hi ha manera de que les noies agafin el tecnològic, els hi costa també molt el tema de l'artístic perquè es pensen que l'artístic és dibuixar. No! Que tot el que és el món multimèdia passa per l'artístic. També els hi dic el tema de profes, per exemple, sobre tot magisteri, no? Em diuen: "Es que a mi m'agrada molt els nens!"; dic: "Pero fer magisteri no és que t'agradin molt els nens! És una altra cosa". Elles segueixen tenint la idea de les de cuidar, no? Metge, infermeria, magisteri... En el tema del dret ja va la cosa una miqueta més 50/50... I, els nois, molt esport...

I: Enginyeria també, no, deies?

E: I les enginyeries. O sigui, aquí tots els nois del tecnològic són...

I: Enginyers.

E: O sigui, tots els alumnes del tecnològic són nois. No hi ha manera de que les noies vagin a l'enginyeria. I mira que els hi [no s'entén], eh? Perquè suposo que després m'ho preguntaràs, si orientem, i orientem. Tenim un dia de dona i ciència, però bueno, després...

I: Sí, sí, després et preguntaré sobre això, ja veuràs. Molt bé. I creus que el comportament a l'aula i el caràcter personal influeixen en el rendiment acadèmic?

E: Sí! Perquè, a veure, no ens hem d'enganyar: al final l'has d'ajudar. Quan fem la junta d'avaluació final, jo ara penso en la final, final, que és la de 4rt d'ESO, no? Bueno, també la de 1r i de 2n de batxillerat, eh? Però, en aquest cas, com que m'estàs parlant com a coordinadora de 4rt... A veure, a vegades, ells no se n'adonen, i elles, de que hi haurà un moment en que necessitaran... Jo els hi dic sempre, eh? "Necessitareu abogados defensores", perquè la junta final a vegades és com un judici, no? I, aleshores, tens uns profes que diuen una cosa, més fiscals, uns altres més abogados defensores... I al final hem de triar... Clar, a vegades els perjudica els nois, també molt, si han tingut un enfrontament molt dur amb... I sobre tot amb algunes... I ara també sonarà masclista, però també s'atreveixen a passar-se més amb LES profes que amb ELS profes, a menys que siguis una profe de les que ya tiene un cierto nombre, i que quan et veuen pel passadís ja saben que viene tal, encara que no els hagi tingut [no s'entén]. Doncs, a vegades, els perjudica amb els nois, és veritat. Parlo de 4rt d'ESO, eh? Perquè com que són tan bruts i s'han enfrontat a vegades tant durament amb algú, pos llavorens, clar, no troben abogados defensores que diguin: "Ostres, va". I les noies, si han tingut llios, però no han tingut aquests enfrontaments tant bèsties, pues... I són més endreçadetes, no? I [no s'entén] et presenten a última hora aquell últim treball, doncs... Fins a l'ESO, eh? Ja et dic, a batxillerat la cosa canvia.

I: I en quin sentit creus que canvia? O sigui, de tot això que m'estaves dient ara.

E: Jo crec que a batxillerat els xavals espavilen. Nois, eh, parlo? Els nois comencen a veure que la cosa iba en serio, com diu el poema del Gil de Biedma. I, aleshores, jo crec que allà ja comencen a veure... També és veritat que fan coses que, a més, els hi agraden més, més específiques... Creixen... Es que clar, les noies maduren abans que els nois. Tu veus els de 1r d'ESO... Clar, veus unes noies a 1r i a 2n que podrien passar la Pasarela Cibeles, i els nens encara estan jugant tirant-se l'estoig, com qui diu, no? I, aleshores, jo crec que a 4rt comença ja la cosa de la maduració, i a batxillerat ja està molt, molt més igualada.

I: Vale. O sigui, clar, tu ara m'estàs dient com que a batxillerat els nois corregeixen, d'alguna manera, les seves febleses, com el tema de la maduració i tal, però les noies...

E: Exacte. I les noies es queden com estancades. És a dir, jo he vist casos... Normalment, eh? Parlo en plural, eh? Sempre generalitzant, que a mi no m'agrada. Les noies que despunten a l'ESO normalment segueixen despuntant a batxi; nois que no havien despuntat a l'ESO fan com un canvi i a batxillerat comencen ja a preocupar-se, i les noies que eren medianías a l'ESO no despunten al batxi. És una cosa curiosa.

I: I per què creus que passa això?

E: Jo crec que és una qüestió de maduresa. Que maduren. I clar, les noies es que són... això. Fins i tot corporalment: veus els nens de 1r d'ESO i semblen de 5è de primària, alguns d'ells. Es que clar, són molt petitets, i les noies, i sobre tot quan comencen a tenir el període, entre 1r i 2n... Es que la diferència entre nois i noies a una classe és brutal.

I: Sí, sí. Molt bé. Vale, perfecte. Doncs, d'altra banda, et comento: jo, pel que tinc entès, d'un curs acadèmic al següent es fa un traspàs de l'expedient de l'alumnat.

E: Sí.

I: Llavors, més enllà del butlletí de notes, entre docents es comenten fortaleces i debilitats de l'alumnat.

E: Sí.

I: Llavors, què s'acostuma a comentar?

E: Vale, pues... Hi ha un document, que és el document oficial amb que nosaltres fem aquest traspàs d'informació d'un tutor a l'altre, perquè el tutor sàpiga més o menys, primer, com són la personalitat, els trets característics de personalitat... També circumstàncies familiar, molt important. A veure, aquí també funciona molt la política del pasillo que dic jo, no? A vegades veus... O a l'hora de l'esmorzar... Clar, estem transmetent informació constant i dient... Però la informació és bàsicament de com veiem a l'alumne i si hi ha alguna circumstància familiar rellevant, perquè sí que es nota molt a l'ESO, sobre tot separacions traumàtiques dels pares, que cada vegada són més complicades, i quan dic complicades vull dir complicades; o morts, o altres circumstàncies. Sí que fem una comunicació no oficial, però sí oficiosa, sobre tot de com són ells, de les coses que els hi passen.

I: Molt bé. I, diries que hi ha comentaris que tendeixen a fer-se més cap als nois que cap a les noies? O al revés? Com, per exemple, el que m'estaves dient abans de: "Les noies tendeixen a ser més treballadores". Doncs que tu, a l'hora de fer un traspàs o a l'hora de que te'l facin a tu, diguis: "Pues normalment

m'acostumen a dir que el grup de nois és més treballador que el grup de nois".

E: Sí. Normalment, sí que m'ho solen dir. Sí que ho solen dir. Pues això, com a norma general, no? Més treballadores i com més organitzades, com més metòdiques. Com més metòdiques. Jo crec que les noies són aquestes... Parlo cursos baixets, eh? Que et presenten aquells dossiers amb aquella lletra tant maca, a vegades és una miqueta infantiloides, perquè són les dels coloridos i les purpurines. Clar, un noi no t'ho fa, això, no? Sí que és veritat que en els informes apareix aquesta diferenciació d'apreciació de les noies més organitzades, més metòdiques, que els nois.

I: I quins comentaris penses que acostumen a repetir-se més sobre el grup de nois?

E: Mandrós, poc organitzat. Bàsicament aquest, perquè sí [no s'entén] altes, no? Poses: "Bon alumne". En canvi, comentaris amb els nois, sí: mandrós i poc organitzat, desorganitzat... Barruer a l'hora de presentar les feines, això també és una cosa que se sol repetir en els informes. Sí, bàsicament això.

I: I penses que aquests comentaris acostumen a encertar?

E: Bueno, a vegades sí... I, a vegades, a mi el que em molesta és que es confongui la forma amb el fons. És a dir, que no vegis el potencial que pot haver-hi darrere d'alguna persona, encara que l'aspecte formal sigui un desastre. Potser això és una qüestió de vivència personal, perquè jo he tingut un fill que ha estat un desastre formalment, no? I li ha costat, bueno, d'aquells de... De que tingut que arrancar el dossier i dir-li: "Ara ho tornes a repetir, perquè això no...". Aleshores, clar, això [no s'entén] visió meva, val? I jo els hi dic que a mi m'importa més el que em diuen... Jo sóc profe de llengua, no? Es que que em facin una cosa estupenda formalment i preciosa i... Bueno, que jo odïo, perquè jo odïo los colorines, les pintures... No els hi deixo canviar de boli, que és una cosa, sobre tot els petits: "¡Y ahora en rojo!", dic: "No, no, yo monocromático, por favor, no...". Però sí que és veritat que, de vegades, aquestes coses llueixen més, no? Jo crec que hauríem d'anar [no s'entén] valorant el rerefons del que hi ha, no només... Encara que és veritat que en aquesta societat que estem, com que la cosa del posturo és tant important en tots els aspectes, doncs a vegades falta que arribem a valorar la profunditat i... I [no s'entén] les possibilitats dels xavals, i de les noies, eh? I que una noia, pues escolta, si vol fer un tecnològic, vengà, tira palante! Han d'haver-hi, enginyeres! No pot ser que no n'hi hagin! Però bueno.

I: Vale. Pues, mira, de fet, ara, el següent bloc va exactament sobre això. No sé si vols afegir alguna cosa més d'aquest últim bloc...

E: No. No, no, no. No, perquè ja anirà sortint [no s'entén].

I: Sí, sí, va sortint, va sortint. Molt bé. Doncs, el segon bloc és sobre itineraris, on pretenc estudiar el biaix de gènere existent en els estudis post-obligatoris.

E: Ja ho he comentat abans, no hi ha manera, i no sabem com arribar-hi. Fem un dia de dones i ciències, hi ha un projecte que és la de dones... Un projecte vol dir que duren una setmana, totes les assignatures estan focalitzades a fer un producte final vinculat amb un tema, val? A 3r d'ESO, que han de començar ja a fer tria, el projecte de 2n trimestre, i està en el 2n trimestre perquè després, al 3r, han de triar les assignatures que volen fer a 4rt. El projecte es diu "Va de dones", presentem dones de tots els camps, de les polítiques, de les científiques, dones inventores... O sigui, la cosa teòrica la tenen, perquè els hi donem, el coneixement els hi donem! El dia de la dona han de fer QRs amb uns vídeos de TikTok on expliquin biografies de dones científiques, o sigui... Estamos molt por la laborar! Però continuem amb aquest hàndicap, perquè clar, és un hàndicap, al final, social, i a vegades és topar amb un mur.

I: Vale. Molt bé. Pues, mira, bueno, es que, de fet, ja pràcticament m'has respost a la següent pregunta que tenia, sobre si penses que en la tria d'estudis post-obligatoris hi ha... Bueno, està condiciona pel gènere.

E: Sí, sí. Tot i que intentem lluitar, tot i que convidem a dones que són empresàries, convidem a dones que són científiques, els hi fem xerrades... Però costa, costa. Costa. Sí i sí. Ja et dic, el tema de les engnyeries per les noies... Es que ni s'ho plantegen, ni s'ho plantegen. No hi ha manera.

I: I... bueno, ja m'has dit una mica abans, de fet, però per què creus que això és així? O sigui, per què creus que potser...?

E: Perquè són models. Jo crec que hi ha models, clar.

I: O sigui, de referents, potser, que tenen?

E: Són referents socials. El tema de cuidar és un tema que jo crec que encara està molt feminitzat. I, aleshores, de les professions del científic que cuiden, [no s'entén], què fan elles? Els hi canviem. Doncs metge i infermera, val? Científic estan [no s'entén] algunes, alguna química, però, per exemple, física tampoc hi van. O sigui, les noies que fan el batxi científic, bàsicament van... Després una altra cosa és que, pel tema de la nota de tall, puguin entrar. Però, el plantejament és: metge, infermera, química, algunes ciències medioambientals, perquè també el tema de l'ecologia, que també no deixa de ser cuidar, vale? Però enginyeries... Ni enginyeria industrial, ni enginyeria de comunicació... No. No, no, no, no. Perquè potser, clar, no tenen referents. També igual es pensen que s'ha d'estudiar molt, que s'han de dedicar moltes hores...

Clar, no sé quins són els condicionaments externs que també les fan veure...

I: Això en el cas de les noies, no?

E: Això en el cas de les noies. I, al contrari: en el cas dels nois, per exemple, pues per què no poden fer un magisteri? No hi ha nois que vulguin fer magisteri! Mira, una de les coses que [no s'entén] a 4rt, nosaltres fem una assignatura que es diu "Servei comunitari", vale? Que és... Bueno, igual et surt més tard. No, callo, perquè igual et surt més tard.

I: Vale, vale, vale. I sinó després quan arribem al bloc, si no t'he dit, em dius.

E: Es que t'ho diré perquè una de les experiències que tenim està vinculada amb això.

I: Vale, molt bé. Bueno, de fet, ara ja m'has respost a la següent abans de fer-te-la, que era què creus que motiva a l'alumnat a escollir un itinerari o altre de cara a estudiar el batxillerat. O sigui, entenc que el que m'has dit del tema de cuidar, potser a batxillerat... O sigui... Mira, sí, de fet, com més enfocat al batxillerat, perquè ara m'has parlat de tema universitari, però més enfocat a batxillerat? Què diries? O sigui, quins itineraris s'ofereixen aquí?

E: Tots. Aquí fem el científic, el tecnològic, l'humanístic, que el dividim entre social i lingüístic, i l'artístic. Tenim tots els batxis, nosaltres.

I: Vale. I què creus que motiva a l'alumnat a escollir un batxillerat o l'altre? O sigui, bueno, un itinerari de batxillerat.

E: Bueno, primer, evidentment, tenim el tema de com han anat les assignatures prèvies, no? O sigui... Però hi ha un pes social molt important, molt important. I jo crec que des de les famílies, per exemple, que una noia vulgui fer el batxillerat lingüístic ningú s'ho planteja; que un noi vulgui fer el batxillerat lingüístic sí que s'ho plantejen a casa; i, sobre tot, si sóc un noi brillant, igual el batxillerat lingüístic no és el que tindria que fer, i pressionen molt perquè faci el científic. Hi ha una pressió. A veure, hi ha uns batxillerats que són com jerarquitzats de qualitat, no? O sigui, si vales vas al científic, si vales menos vas al social, si eres una chica y te cuesta, pero bueno, vamos haciendo, vas al lingüístic; si eres un poco alternativa, bueno, el artístico ja està bé, eh? I aquesta jerarquia social funciona. Funciona entre profes, també, també t'ho dic, entre profes i funciona entre famílies. Jo he tingut nens i nois que m'han vingut desesperats dient-me: "Vull fer el lingüístic, però a casa volen que faci el científic". S'emperren amb les mates, es queden amb les mates fins aquí i acaben sent desgraciats, perquè no poden amb les mates ni els hi interessa, no? Però sí hi ha una

pressió social.

I: I quines aptituds penses que demana cada itinerari?

E: Per mi, la millor per fer un batxillerat, sobre tot és que t'agradi el que estàs fent. És a dir, que la primera seria la paraula voluntat: "Vull fer el que estic fent", val? Evidentment, tinc unes assignatures, unes habilitats, unes aptituds, se'm donen millor unes coses que d'altres, però per mi la paraula voluntat i constància defineix... Evidentment, per l'artístic tens que tenir una part de creativitat molt important; no dibuixant! Creativitat d'aquí [assenyala el cap], perquè per mi tot passa per aquí, per tenir clares les idees aquí dalt. I... bé, es que... Jo ja els hi dic: "No us penseu que hi ha batxillerats més fàcils o més difícils, tot depèn de com ets tu". El que passa és que jo sóc, també, de lite, que sóc de llengües; si parlessis amb algú de ciències igual et diria una altra cosa, segur, però... Per mi la voluntat és la paraula que defineix. I a l'artístic, sí, la creativitat. Però també has de ser creatiu i has d'estar en el científic i no vols estar només fent una feina reiterativa i repetitiva, perquè també necessiten... Enginyeries! Si vols ser un bon enginyer industrial, també has de ser creatiu! No pots quedar-te amb lo que hi ha, o sigui... Que creativitat i constància serien, per mi, per fer el batxillerat.

I: Vale. Però, després, clar, o sigui, tu... O sigui, clar, al final tens la teva idea des del lingüístic, que dius tu. Però, potser... O sigui, vale, l'artístic potser sí que creativitat, no només de dibuixar com dius, sinó també d'idees, però potser pel lingüístic quines...?

E: Pues mira, la primera creativitat i, evidentment, una certa fluïdesa, una habilitat comunicativa. Important, que de vegades els científics no tenen. I quan dic comunicativa no només parlo de l'escrita, sinó també de la verbal. I és veritat que potser pel batxillerat científic, el tema aquest de la constància, a base de machacar, machacar, acaben sortint les coses. Igual la necessiten més i no han de ser tant creatius. Com a mínim a batxillerat, després jo crec que a la universitat els hi demanen també... Perquè creativitat no vol dir... Per mi és ser capaç de resoldre problemes vells amb solucions noves. Per mi, això és ser creatiu. I això ho necessiten quasi tots els àmbits. Digo yo, eh! Bueno, no ho sé. [riu] Em sembla a mi. Que cada vegada les empreses demanen... I, bueno, els grans... No sé, jo es que els hi poso la conferència del Steve Jobs quan va acabar... Als de 4rt i, clar, ell senyala molt això, no? Que ell no va ser capaç de fer una carrera, però que se'n va adonar que tots els coneixements et poden servir, et poden ajudar a trobar solucions noves per problemes vells, i això em sembla fantàstic.

I: I, potser, més de cara al social... Perquè clar, social i lingüístic són com bastant socials, perquè entren dintre una mica de la mateixa branca, del tema humanístic. Però quines aptituds diries, potser, que requereixen...?

E: Clar, mira, jo crec que el lingüístic està més encarat, en principi, cap a les filologies, les literatures. Ha d'haver-hi una part de creativitat verbal també important, val? I, en canvi, en el social, que seria tota la branca més com jurídica, no? Dret, administració d'empreses... Aquesta part més creativa o més creativa artística, no els hi cal. En canvi, sí que han de ser... Han de tenir com una memòria... un poder memorístic important, perquè, sobre tot, si han de fer dret... [no s'entén] el Código Penal, aquello... S'ho han d'aprendre sí o sí! No hay otra!

I: I de cara al científic-tecnològic, ja per acabar, quines diries, potser, que són com les més destacables, que potser no demanen tant els altres itineraris?

E: Bueno, potser has de ser molt constant, no? Perquè... A demés, els hi donen molta canya amb feines, o sigui... Són les típiques assignatures que tens deures cada dia. De què tens deures cada dia? Pues et fan deures de matemàtiques, et fan deures de física, et fan deures de química... I, clar, és a partir del machaque diari que vas, potser, aprenent més. Aquesta part, potser, no és tant, en els altres batxillerats.

I: Vale. Vale, vale, molt bé. I quin paper creus que té l'orientació del centre en la tria d'itinerari del batxillerat?

E: A veure, nosaltres intentem fer-ho... Home, evidentment, si no hi ha... Hi ha centres que no fan orientació, val, directament? Perquè jo ho sé, perquè com que nosaltres rebem a batxillerat gent que ve d'altres instituts que no és el nostre, t'ho diuen: "Es que... no ens han dit res". Per mi és molt important que hi hagi una orientació; no només a l'institut, sinó també una orientació familiar, i que els pares, mares, pares i mares, tutors o qui convisqui amb el xaval, s'assegui i li digui: "Venga, anem a veure", i que comparteixin. A vegades, els pares no saben ni el que estan triant les criatures, eh? Els xavals. O sigui, per mi l'orientació és molt important. No vol dir que sempre l'encertis, però com a mínim que ells tinguin totes les portes obertes, o sigui, que coneixin tots els colors, que dic jo, de les professions, perquè així puguin triar con conocimiento de causa, no?

I: Clar. Molt bé. I penses que des de l'orientació es pot treballar el biaix de gènere que existeix en la tria d'itineraris?

E: Bueno, sí, ja et dic: nosaltres insistim amb el tema de que les professions de cuida no tenen per què ser femenines, les professions d'empoderament del món, o sigui, enginyers i totes aquestes de gran prestigi, no tenen per què només ser cosa d'homes; però ens és molt difícil arribar al final a... Perquè, ja et dic, el pes del social està darrere.

I: Clar. Bueno, potser és el que deies, no? Que és com una feina, potser, complementària, respecte els referents que tinguin, el seu cercle proper de casa i tal.

E: Clar.

I: Vale, molt bé. Doncs, ja està aquest bloc. No sé si vols afegir alguna cosa més.

E: No. Lo que només et dic que això: el servei comunitari, que és aquesta assignatura que nosaltres treballem amb entitats i els alumnes han de fer unes hores a fora. Una de les coses que jo faig... Nosaltres tenim com a col·laboradors el Banc de Sang, el Banc de Teixit i Sang de Catalunya, tenim unes escoles de primària de Barberà i tenim l'associació de jubilats. Però, sobre tot, a les escoles de primària i en el Banc de Sang, faig una repartició equitativa de nois i noies; és a dir, que els nois, perquè si els hi fes al libre albedrío, normalment els nois no voldrien anar. A més, treballen amb els petitets, amb els de P3 i P4 i P5. Aleshores, jo faig que hi vagin tant nois com noies, perquè coneixin lo que vol dir ser... Que per mi és una feina de les més importants, perquè són els que comencen a fer els pilars dels coneixements futurs. O sigui, per mi, la feina de mestre és una de les feines que hauria de tenir més consideració social i, malauradament, no ho té. Doncs faig que vagin nois i noies! Encara que, majoritàriament, LES mestres són dones! I, en canvi, en el Banc de Sang, que es parla... Bueno, pues d'això, dels laboratoris, de que és una cosa com a vegades més científica, més d'investigació; també faig que vagin nois i noies. O sigui, que intentem sempre no fer coses molt paritàries.

I: Bueno, també està bé el fet aquest de no deixar les coses al libre albedrío, perquè llavors...

E: Oh, es que és segur! Totes les noies et dirien: "¡Ah, qué monos, los niños!", que jo els hi dic: "Que no és això, que tenir empatia amb un nen no vol dir només ser cuqui", no? No és això només. Perquè després, clar, al final què passa? Acabem reproduint els rols tradicionals, no? O sigui, la mama és la bona, la cuida, i el papa és el que està fora i porta els diners, només, i és el dur; i això no pot ser, això no hauria de ser així.

I: Clar. Sí, sí... Molt bé, doncs... Bueno, passem al tercer bloc, si et sembla.

E: Vale!

I: Aquest bloc és sobre... Bueno, el que tu podries considerar com l'alumne ideal, ara veuràs. I, bueno, bàsicament vull descobrir quins són els trets característics i les pràctiques que defineixen a un bon alumne, segons el teu criteri.

E: Vale.

I: Llavors, ara et llegiré unes frases i m'agradaria que em diguessis si hi estàs d'acord. Llavors, si vols, pots acompanyar la teva resposta d'una explicació.

E: Vale.

I: Llavors, la primera és: un bon alumne ha de ser tranquil, que sigui mogut és un impediment per impartir les classes.

E: Bueno, bueno. A veure, a veure. A veure. Jo ja es que t'he dit que, a vegades, aquests alumnes tant tranquils també me aburren. O sigui, a mi... No, no. O sigui, la tranquil·litat no vol dir que un alumne sigui bon alumne. O sigui, vale, et donarà menys problemes a la classe. Vale, si és molt... Més que intranquil, diria disruptiu, pot tenir problemes, perquè tu li diràs: "Tio, para ja!". Però, a mi, aquestes tranquil·litats... tampoc m'agraden, m'avorreixen. Jo prefereixo més vidilla, a vegades, eh? Si no hi ha mal fons. A mi el que, al final, valoro dels alumnes, és si són bones o males persones, o veus que hi ha gent que té mala llet. I és veritat que hi han xavals de 15 anys que et poden tenir molt mala llet, no només amb nosaltres, que eso ya va en mi sueldo, però sobre tot amb els companys. Jo que hi hagi un xaval o una noia que faci patir a un company... [bufa] Per mi, això, per molt bones notes que tregui... Per mi no és ser un bon alumne.

I: Vale, molt bé. Vale, la segona és: en els estudis, és més útil ser racional que emocional.

E: Bueno, depèn. Depèn de per quins estudis. [interrupció] Sí, és veritat que per determinats estudis ser racional pot ajudar, sobre tot a la branca científica-tecnològica, i potser ser més emocional o ser capaç de crear... Bueno, l'emocionalitat sempre, juntament, amb la creativitat, eh? Pot ajudar a altres tipus d'estudis, sí.

I: Llavors, o sigui... Clar, has dit tipus d'estudis i d'altres. I, quins diries, potser, que són més adequats per la racionalitat i quins per l'emocionalitat, com en el tema dels itineraris del batxillerat?

E: Clar, normalment... Tradicionalment, així, a voz de pronto, et diria: "Pues la racionalitat, evidentment, és indispensable pel científic o tecnològic, no? I l'emotivitat pel lingüístic o artístic". Però, al final, també, la creativitat la necessites per un tecnològic, per exemple, si tu vols ser un dissenyador de nous elements tecnològics o... O sigui... Tampoc m'agrada a mi aquesta divisió. Jo es que sempre penso que hem de ser com més integrals, més integradors. Que, al final, el bon alumne és el que seria capaç de fer qualsevol cosa

i, en això, sempre estem d'acord. Jo tinc un alumne de 1r de batxi, la [nom de l'alumna] que esa podria fer el que li donés la gana. Evidentment, farà el científic, porque... Està al científic, porque... Sabem que és el de prestigi, però es que és una nena que és brillant. Agafes un escrit d'ella i dius: "Vale!"; i és capaç de deduir, de raonar, té una habilitat comunicativa brutal...

I: Molt bé. Vale, doncs, la tercera és: un bon alumne ha de ser treballador i responsable.

E: Bueno, sí. Sí, sí. Això li garanteix l'èxit, però amb només això no serà brillant, eh? Un alumne brillant no només ha de ser treballador i responsable. O sigui, hi ha un punt més, no? Que és el que et dic jo sempre, no? Aquest que intenta veure les coses d'una altra manera, no es conforma només amb... El que té curiositat.

I: Vale. Vale, vale. Molt bé. Doncs la següent és: les noies acostumen a ser més segures i decidides que els nois.

E: No hi estic d'acord.

I: Vale. I per què no hi estàs d'acord?

E: Perquè jo crec que hi ha nois que són molt decidits, inclús massa, i noies que també són molt insegures. Quan les noies són insegures també són mooolt insegures. El que passa és que, a vegades, ho dissimulen més, no? Sempre, jo penso, que les noies han sigut capaces de posar, de vegades, un filtre de protecció cap als altres.

I: Vale. Vale, vale. Molt bé. D'acord, doncs, la següent és: les noies acostumen a ser més tranquil·les, treballadores i responsables que els nois; pel contrari, els nois són més moguts, madrosos i rebels.

E: En general? Sí, jo et diria que sí. Sí, és veritat. I, especialment, fins als estudis obligatoris, fins al batxillerat, sí. Bueno, lo que t'he dit abans: hi ha una qüestió, també, jo crec que de maduresa.

I: Vale, molt bé. Doncs, la següent és: els nois acostumen a ser més emocionals que les noies; en canvi, les noies acostumen a ser més racionals que els nois.

E: No. No, no, no ho crec. A veure, es que clar, quan tu dius "emocionals" vol dir... Els nois sí que és veritat que, de vegades, els hi costa menys mostrar-se. És el que hem dit al principi, no? Els veus venir més de front. I les noies no es mostren tant. Però no sé si això vol dir ser més racional o més freda... Però que

després les noies pateixen molt, sobre tot en l'aspecte dels comentaris sobre el físic. Pateixen moltíssim, les noies. I, a més, no ho diuen, que és el gran problema. El gran drama de l'anorèxia? És que elles no ho diuen. O sigui, ho veiem nosaltres, perquè... Però elles no... I, en canvi, les estan machacant. [no s'entén] s'ho estan passant fatal. O sigui, que no, no hi estic d'acord.

I: Molt bé. D'acord, doncs, l'última és: en general, les noies acostumen a ser millors alumnes que els nois.

E: No hi estic d'acord.

I: Penses que potser és al revés? En general, eh.

E: Clar, en general, les noies sí que és veritat que, com hem dit abans, són més metòdiques, fins que arriben al batxi... A vegades són més tranquil·les, perquè no es veuen tant, no tenen aquestes postures tant disruptives, tant visualment irruptives com els nois. És veritat que els nois estan, també, molt pressionats per ser los machos alfa, val? Perquè també és així. Y los machos alfa son los que triunfan entre les noies, ens agradi o no ens agradi, malauradament. Però més bons alumnes... Jo es que em resisteixo a dir que una persona que és una mica intranquil·la o que no és convencional sigui un mal alumne. Per mi, no ho és.

I: Clar, però llavors, aquí, potser... O sigui, no et refereixes als nois com a millors alumnes, sinó... Vull dir, que no veus clara aquesta distinció.

E: No, no la veig clara. Però ja et dic que, igual, jo sóc una profe una mica atípica, eh? Clar, també és veritat que els anys i el estar molt amb un [no s'entén] ja tens una leyenda creada; i això, clar, jo suposo que per això a mi em costa menys. Ells ja em coneixen, a mi, i, aleshores, hi ha coses que amb mi ja no es passaran, no? Clar, jo entenc que hi hagin profes... Jo he vist sortir profes plorant, de les aules. Clar, llavors, jo crec que alguns d'aquests estereotips, aquestes idees, pues clar, et veig molt bé que tinguis un tio que sigui més tranquil o una noia que, aparentment, és més tranquil·la, que no el macho alfa de turno que t'està retant. Clar, jo ho entenc: que no és lo mateix la meva percepció que la percepció de... Jo tinc companyes que un dia li fotia la bronca perquè pensava que era una alumna i estava amb el mòbil al passadís, em mira i em diu: "Sóc profe", i dic: "Ostres, perdona". Clar, entens? No és el mateix, no és el mateix. Primer, no és el mateix entrar a un aula si ets profe home que dona. Els homes ho tenen guanyat més. No sé, aquesta figura de l'autoritat... Després les coses ja es... Però el primer dia de classe no és el mateix. I no és el mateix ser jove que ser gran. Igual hi ha coses d'aquí, hi hauria companyes meves que dirien: "Deja, deja! Que siguin tranquils!". A mi m'avorreixen, les classes tranquil·les. Aquestes classes que no diuen res? Jo els hi dic: "Hòstia, que no estic a Walking Dead, eh? ¡Que no soy un vídeo tutorial! Podem interactuar!". Es que no ho soporto. Jo una classe de 15, però que no siguin capaços de dir res... O sigui, prefereixo una de 30 amb una

mica de vidilla, que no una de 15 que se oiga el silencio sepulcral; no ho soporto. No ho soporto, perquè no sé si estic arribat. Clar, jo necessito el feedback de saber com va la cosa. Però bueno, això ja són estils, també.

I: Doncs sí. Molt bé. I, recordes aquells o aquelles millors alumnes que has tingut? Així, d'entrada.

E: A veure, definim què és millor alumne.

I: El que tu pensis.

E: Mira, jo he tingut alumnes brillantíssims, vale? Alumnes amb unes possibilitats brutals, que no han fet res a la vida. Perquè [no s'entén] tinc alumnes que tenen casi 50 anys. Jo a classe, ara, tinc als fills dels meus alumnes, de 3r d'ESO. Tinc alumnes que han estat un desastre i que ara estan tenint una projecció, sobre tot per lo de l'artístic, boníssima. Tinc molt bons alumnes que han acabat fent molt bones coses. Jo tinc alumnes que han estat molt bona gent i que sé que seguiran sent molt bona gent. Clar, a mi lo de bons alumnes...

I: Clar, bueno, és sota el teu criteri.

E: Clar. Bueno, recordo un xaval brillantíssim, que clar, se'n va a anar, però tenia unes circumstàncies familiars que eren un desastre. Se'n va acabar anant a fer de pastor al Pirineu. Era del que es fumaven un porro de dos papeles cada matí, aquí, abans d'entrar, que li deia: "Hòstia, tio, no pots fumar-te un porro a les 8 del matí, perquè es que no estaràs pel que t'estem explicant!". Ara jo no entraré amb la història de "¡No fumes porros!", aquesta cosa moralina, perquè no és això. Vols fumar-te un porro? Te'l fumes amb els teus col·legues, potser, a la tarda; però a les 8 del matí el teu cervell ha d'estar despert! Si et fots un porro, tio, no t'enteraràs de res! Bueno, un drama. I després va tornar i va fer una carrera a Belles Arts molt bona i ha acabat sent un dissenyador gràfic súper xulo, súper guai, molt bé, o sigui... Bons alumnes, al final, són els que troben el seu camí a la vida. Hi ha alumnes que són un desastre, d'aquests tipo 4rt d'ESO, que, al final, són els que venen a reparar-me, perquè també em trobo, el calentador de gas a casa meva! "¡Hombre, [nom de l'E]!", dic: "¡Hooombre!". O sigui, que, al final, han de trobar el seu camí. Tothom ha de saber trobar el seu camí.

I: Molt bé. Ara m'has parlat de l'alumne aquest brillant, però imagino que també en recordaràs d'altres. Per què consideres que aquest alumne o d'altres són destacables per sobre dels altres? O sigui, quines són les característiques que tenen que fan que, per tu, siguin més destacables que els altres?

E: Bueno, perquè **tenen una capacitat de creativitat, de curiositat, diferent dels altres.** O sigui, hi ha alumnes que són molt machaquitos, saps? Els típics alumnes formiguets, que els hi anem dient, no? Aleshores no t'ho he dit: hi ha un calificatiu molt de noies, que és la noia formigueta, vale? La noia formigueta, aquesta noia que és tant treballadora, que igual no s'enterra, però treballant, treballant, treballant, formigueta, va... Hi ha pocs nois formiguets. En canvi, noies formiguets n'hi ha més. I acaben tenint un batxillerat, amb unes notes, bueno, que no estan malament. **Nois formiguets no n'hi ha tants.** De fet, és més el qualificatiu de noia. **Doncs... que siguin vius! Que siguin intel·ligents amb totes les intel·ligències, no només les racionalitats; amb les intel·ligències múltiples, no? Per a mi aquest és el que destaca. I acabarà trobant el seu camí, faci el que faci.**

I: I, de fet, això que has dit de formiguets, es que m'ha recordat molt a una cosa que em va explicar el [nom del professor del científic-tecnològic]. Em va parlar de que el grup de noies acostuma a ser més homogeni, però, en canvi, al grup de nois, com a mínim ell al seu itinerari, veu una divisió més clara de nois més treballadors i d'altres nois que són més dissidents. Llavors, això que m'has dit de noies formiguets, que potser acostumen a... [m'interromp] Clar, però, en canvi, en el tema dels nois, has dit que no ho són tant, però potser perquè... O sigui, a mi el que m'ha donat com a entendre és que, potser, tu també veus com aquesta distinció dels més dissidents i els més intel·ligents; llavors, dintre dels dissidents, potser, no són treballadors, i dels altres, no ho són tant, però destaquen més les habilitats que poden tenir intrínseques.

E: Clar, mira: **els dissidents solen ser els que no són treballadors; amb alguns tipus d'assignatures, amb alguns tipus de profes, és veritat que aquests xavals xocaran,** però jo sempre vull veure més enllà. Clar, la meua disciplina és diferent que fer biologia. Clar, és una cosa molt de taxonomia, que dic jo, no? Però jo sempre intento veure la qüestió més integral, no? **A mi no em molesten els dissidents. Si que és veritat que, si no curren, els hi dius: "Ei, tios, no em prengueu el pèl". Però hi ha un tipus de dissident que jo penso que acabarà trobant el seu camí, el que passa és que no és el prototip d'alumne ideal, vale? No, és veritat! Però jo també vull apostar pels dissidents.** Es que a la vida hi ha de tot, no? **I, sobe tot, jo el que vull veure és el que hi ha darrere, no que desenvolupin la seva potencialitat.** Ja et dic, jo sé que hi ha assignatures... Es que d'això, a les branques de ciències són molt: "Clar, es que es passen la vida fent exàmens, i exàmens sobre exàmens, i...". I si parles amb el [nom del professor de l'artístic], que és totalmente lo contrario que nosaltres!

I: I, llavors, potser, sobre el tema que tu m'havies dit de les formiguets, els nois has dit que, potser, no ho acostumen a ser tant, però els nois que destaquen més, llavors, què penses? Penses que potser destaquen, però no són tan treballadors i constants?

E: No, el que passa és que hi ha noies que arriben més lluny... O sigui, hi ha noies que tu diries, al principi: "Aquesta noia no pot fer un batxillerat", vale? Per les seves capacitats, eh? Per les seves limitacions cognitives, bàsicament, perquè són gent que els hi costa entendre, sobre tot, no? Les noies, a vegades, mitjançant el treball mecànic, aconsegueixen, com a mínim, aprovar el batxi. En canvi, els nois, aquest treball mecànic no el solen tenir, no és una de les habilitats que desenvolupen. Les noies poden fer un batxillerat i treure-se'l mitjançant això i, a vegades, no entenent el que estan fent; però són formiguetes, saps? Van poquet a poquet. I, això els nois, aquesta habilitat no la tenen.

I: Vale, ara ja sí que m'ha quedat clar. Molt bé. I quins trets característics creus que ha de tenir un bon alumne? Sota el teu criteri, eh? Et pregunto sobre caràcter, comportament, actitud, aptituds...

E: A veure, que sigui curiós i que sigui bona persona, i si pot ser una mica educat, també millor. Mira, curiositat vol dir: "Tinc curiositat per les coses, vull aprendre, no perquè em toqui". Una certa ambició; també és veritat que a m m'agraden els alumnes... Sempre els hi dic: "No us conformeu, o sigui, si podeu anar al 10 sigueu una mica ambiciosos, feu el batxillerat que feu". I ser bona persona per mi és molt important, perquè si ets bona persona ja no farà mal a l'altre, ja no et passaràs amb el profe. L'alumne empàtic per mi és el millor, el model d'alumne ideal.

I: Ok, molt bé. I, mira, bueno, d'això, ja hem parlat una mica, però per concretar més: quins creus que són els principals factors que expliquen el biaix de gènere en les estudis?

E: Factors ambientals, factors socials. Ambientals vol dir socials, del context en el que es mouen, val? El factor social pesa molt, també entre ells, de congèneres, eh? De lo que veuen no només amb els adults, sinó entre el grup d'iguals, clar. I et dic, la qüestió social pesa molt, el que senten a casa, el que veuen a casa, el que veuen a la ficció; quines són les professions, també, que continuen estan vinculades als homes i a les dones. Clar, a vegades aprenen més de les sèries de Netflix que lo que els hi diu un profe!

I: Clar. Vale, sí, sí, molt bé. I quin creus que és el rol del centre i del professorat en l'actuació...?

E: Bueno! Intentar desmuntar aquests mites.

I: I creus que és limitada l'actuació del centre?

E: A veure, nosaltres ho intentem, però clar... [interrupció] Volem fer-ho, però ens trobem amb el handicap de que pesa més tota la qüestió social. Però, bueno, que ja estem treballant, que en som conscients. I els

tutors de 4rt també en parlem, d'això, i fem una orientació individual amb ells.

I: Vale, molt bé. No sé si vols afegir alguna cosa més.

E: No.

I: Perfecte, perfecte. Com creus que s'hauria d'intervenir en aquesta qüestió, en el tema del biaix de gènere en els estudis post-obligatoris, des de l'educació? Potser no tant des del centre, sinó de l'educació entesa com a institució.

E: Es que et diria més xerrades, però si es que ja estem fent moltes xerrades. [li proposo passar-li per la pregunta per mail perquè pugui reflexionar la resposta i em diu que ok] Cal reforçar els models inclusius de les STEMS a les joves.

STEMS: és un enfocament educatiu que permet als estudiants viure experiències d'aprenentatge actiu i integrar diverses àrees de coneixement amb la fi de desenvolupar competències per a la vida i connectar-se amb les dinàmiques i desafiaments del context local i global. Els principis orientadors són una eina que descriu els atributs fonamentals que caracteritzen l'enfocament educatiu STEM+A: Col·laboratiu, Integrador, Contextual, actiu, Incloent, expandit. (document Visión STEM+A)

RENDIMENT ACADÈMIC

PCT

I: Observes alguna **relació entre gènere i rendiment acadèmic**?

E: Sí, una certa relació... favorable a les noies. És a dir: **en general, les noies tendeixen a ser més treballadores, tendeixen a interessar-se més pels estudis, acostumen a tenir més hàbits d'estudi.** [...] **Els nois tendeixen a ser...** No sé com dir-ho, però a no posar com a prioritat els estudis, **mentre que les noies sí.** [...] I, **en canvi, en els nois, abunda un perfil molt de jugar a videojocs o l'esport com a prioritats, i no tant el estudi.**

I: Per què creus que això és així?

E: Jo he sentit dir en algun cas que **les noies, des de la seva posició de discriminació a la societat, veuen els estudis com un ascensor social.** És a dir, que les ajuda, sobre tot tenint en compte que les noies sempre **hauran de lliutar amb la dificultat que els hi s'oposarà la maternitat; i que, per tant, els estudis és un bon coixí, diguem, de cara a una bona feina.** [...] En canvi, **en els nois, d'alguna manera, sembla que col·lectivament, no nosaltres aquí, sinó col·lectivament la societat els eduquem per ser una mica uns bandarres, una mica irresponsables, etcètera, no?**

El resultat, que és la nota, per mi té dos components molt clars: les capacitats que poguem tenir i els hàbits d'estudi. Si la component hàbits d'estudi funciona ja tens una part del que és la nota ja assegurada. Després estan les capacitats. [...] **Jo tinc noies amb molts bons hàbits d'estudi, amb moltes ganes de fer, o sigui, molt pencaires i demés, però de capacitats no van sobrades.** [...] **S'acabaran treient el batxillerat, però no tindran uns grans resultats.** En el altre cantó de la moneda, [...] **tinc nois que d'hàbits d'estudi [...] bastant malament, però com que de capacitat no estan malament.** [...] I depenent d'aquestes proporcions, a vegades [són] millors que aquest perfil de noies que et deia.

Jo, quan faci el comentari dels alumnes que repetiran, perquè els altres ja se'n van i, per tant, no caldrà, què diré? Doncs, **li costa el pensament abstracte, té problemes amb les matemàtiques; necessitaria repàs, probablement...** Clar, què passa? **Si em trobo amb un noi amb un perfil similar diré més o menys el mateix, però, realment, el que acostuma a passar és que amb els nois diré: "compte amb els jocs en línia, tal i qual, no es motiva gaire".** [...] **Noies amb problemes amb jocs en línia diria que no n'he conegut, i nois la tira.**

I: **Les noies acostumen a ser més tranquil·les, treballadores i responsables que els nois; pel contrari, els nois són més moguts, mandrosos i rebels.**

E: [...] Amb lo de les noies estic d'acord. La immensa majoria és així. Amb els nois, n'hi ha tota una colla que és així, però n'hi ha que no, que responen al patró aquell: responsable, treballador, etcètera.

I: Quins trets característics ha de tindre un bon alumne?

E: La capacitat d'abstracció, els hàbits d'estudi... També ajuda un altre factor que no n'hem parlat que és l'atrevir-se a fer preguntes, és a dir, preguntar, [...] no fer-te por el ridícul. [...] Perquè jo he tingut alumnes molt bons, molt bons, molt bons, o molt bones, molt bones, molt bones, però... Clar, no van més enllà d'on podrien anar perquè no s'atreveixen a preguntar. [...] El grup que més pregunta són el grup dels que són una mica bons. I tinc, diguem, dos nois preguntons o tres, i el mateix número de noies.

C4rt

Crec que fins a l'ESO, fins a 4rt, les noies [...] són més metòdiques, són més organitzades. Els nois solen ser més tarambanes, són els típics que et presenten aquells treballs tremendos, aquelles llibretes que no es poden ni llegir. I, en canvi, jo crec que la cosa es va igualant a partir del batxillerat. [...] I això es veu amb la proporció de noies que promocionen de 4rt d'ESO en relació amb les que no promocionen. O sigui, la quantitat de noies que promocionen 4rt d'ESO és més alta que la quantitat de nois. [...] És a dir, que hi ha més [...] abandonament de nois a l'ESO que de noies. A demés, les notes, normament, són més altes les de les noies que les dels nois. I, a batxillerat, la cosa jo crec que comença a igualar-se. [...] No sé si culturalment, socialment, tendeixen les noies a pensar o a tenir models de persones que es dediquen a endreçar, [...] perquè són les típiques que són organitzades. De fet, jo faig molta conya, perquè a vegades els nois tenen como mentores. Jo he vist noies que els hi arreglen la carpeta.

Són més endreçadetes, no? I [...] et presenten a última hora aquell últim treball.

Jo crec que a batxillerat els xavals espavilen. [...] Els nois comencen a veure que la cosa iba en serio. [...] També és veritat que fan coses que, a més, els hi agraden més, més específiques... Creixen...

Les noies que despunten a l'ESO normalment segueixen despuntant a batxi; nois que no havien despuntat a l'ESO fan com un canvi i a batxillerat comencen ja a preocupar-se, i les noies que eren medianías a l'ESO no despunten al batxi. [...] Jo crec que és una qüestió de maduresa.

I: Diries que hi ha comentaris que tendeixen a fer-se més cap als nois que cap a les noies? O al revés?

E: [Les noies,] com a norma general, més treballadores i com més organitzades, com més metòdiques. [...] Jo crec que les noies són aquestes [...] que et presenten aquells dossiers amb aquella lletra tant maca, a vegades una miqueta infantiloides, perquè són les dels coloridos i les purpurines. Clar, un noi no t'ho fa, això.

I: I quins comentaris penses que acostumen a repetir-se més sobre el grup de nois?

E: Mandrós, poc organitzat, barruer a l'hora de presentar les feines.

A mi el que em molesta és que es confongui la forma amb el fons. És a dir, que no vegis el potencial que pot haver-hi darrere d'alguna persona, encara que l'aspecte formal sigui un desastre. [...] Jo sóc profe de llengua, no? [...] Que em facin una cosa estupenda formalment i preciosa i... Bueno, que jo odïo, perquè jo odïo los colorines, les pintures... [...] Però sí que és veritat que, de vegades, aquestes coses llueixen més. Jo crec que hauríem d'anar valorant el rerefons del que hi ha, no només...

El que al final valoro dels alumnes, és si són bones o males persones. [...] Jo que hi hagi un xaval o una noia que faci patir a un company... [bufa] Per mi, això, per molt bones notes que tregui... No és ser un bon alumne.

Tradicionalment, així, a voz de pronto, et diria: "Pues la racionalitat, evidentment, és indispensable pel científic o tecnològic i l'emotivitat pel lingüístic o artístic". Però, al final, també, la creativitat la necessites per un tecnològic, per exemple, si tu vols ser un dissenyador de nous elements tecnològic. Que, al final, el bon alumne és el que seria capaç de fer qualsevol cosa i, en això, sempre estem d'acord. Jo tinc un alumne de 1r de batxi, la [nom de l'alumna] que esa podria fer el que li donés la gana. Evidentment, farà el científic, porque sabem que és el de prestigio, però es que és una nena que és brillant.

I: Un bon alumne he de ser treballador i responsable.

E: Això li garanteix l'èxit, però amb només això no serà brillant. Un alumne brillant no només ha de ser treballador i responsable. O sigui, hi ha un punt més. Aquest que intenta veure les coses d'una altra manera, no es conforma només amb... El que té curiositat.

Hi ha noies que tu diries, al principi: "Aquesta noia no pot fer un batxillerat", per les seves capacitats, per les seves limitacions cognitives, bàsicament, perquè són gent que els hi costa entendre, sobre tot. Les noies, a vegades, mitjançant el treball mecànic, aconsegueixen, com a mínim, aprovar el batxi. En canvi, els nois, aquest treball mecànic no el solen tenir, no és una de les habilitats que desenvolupen. Les noies poden fer un batxillerat i treure-se'l mitjançant això i, a vegades, no entenen el que estan fent; però són formiguetes, saps? Van poquet a poquet. I els nois aquesta habilitat no la tenen.

PA

I: Observes alguna relació entre gènere i rendiment acadèmic?

E: Entre gènere i rendiment? Home, es que és molt difícil treure conclusions d'això. Jo diria que depèn

bastant de l'alumne. [...] Una altra cosa és la passivitat, no? O la falta d'implicació.

Comportament és lo que et dic: no puc dir que hi hagi problemes de comportament. Hi ha problemes de falta d'implicació, de falta de rendiment, però que tenen més a veure a lo millor amb problemes personals. [...] A nivell de lo que és el rendiment personal, sí que hi ha problemes. Hi ha alumnes que estan molt tocats; vull dir, que tenen problemes de salut mental... A veure, tampoc vull exagerar, però bueno, sí. [...] El tema de la pandèmia jo crec que ha sigut brutal, en aquest sentit. Llavors, estan desorientats, estan confosos, s'estressen molt, no sé, es desanimen, eh? Això sí que hi és. Però, en aquest sentit, tampoc hi ha una diferència de gènere, això pot passar tant a nois com a noies.

Es que hi ha de tot, jo crec que hi ha de tot. També s'ha de dir que tenim molts menys nois que noies, a la modalitat. Però això des de sempre. [...] Però a nivell de rendiment? Es que depèn molt de la persona. [...] Ara, per exemple, que tinc un grup de primer que són quasi bé tot noies, pues són més treballadores. Potser els nois no són tant treballadors. Però es que tampoc puc generalitzar, perquè hi ha noies que són molt passives.

Clar que s'ha d'estar mínimament tranquil, però si són excessivament tranquils és un avorriment! Per exemple, tinc un grup que no parlen; o sigui, tu vens aquí, vens a la meva classe i fliparies: silenci absolut. Tu els hi dius: "Heu de fer això", pum, es posen a fer-ho, però silenci absolut. I, en canvi, tinc un grup, el grup de primer, es que és molt contrastat, que tot són noies, precisament, que parlen molt, són bua!, i en canvi són molt treballadores. I aquests callen molt i no diuen res, però són molt passius. [...] Una cosa és passiu i l'altre és ser poc treballador. Ser passiu vol dir que no aporten, que no s'impliquen, que no són propositius. Que no t'aporten, que no tenen una opinió personal. [...] I, en canvi, doncs hi ha gent que és molt activa. [...] Perquè pot ser una persona molt hiperactiva i tal, però, en canvi, molt treballadora. [...] Home, clar! És més agradable que algú sigui tranquil, no? Si algú és molt mogut pues et posa nerviós i tal, però no vol dir que no rendeixi, no?

[Un bon alumne] ha de ser treballador, perquè, de vegades, és més important ser treballador que no pas tenir molta capacitat. Hi ha gent que té molta capacitat però que no fa res. Hi ha gent que és més justa, però que penca molt i penca molt. Treballar és essencial. [...] I ser responsable també és important, perquè clar, si tu no ets capaç de marcar-te uns objectius i prioritzar, doncs el teu rendiment, evidentment, no serà el mateix.

Les noies, [...] en general, poden ser més constants, més formiguetes. És més fàcil trobar una alumna formigueta noia, de les que els costa, aquelles noies que no són tant brillants o no tant ràpides.

Les noies sí que he vist que, quan tenen dificultats d'aprenentatge o tenen mancances o tenen aquests forats negres que tenen a vegades, doncs són més perseverants, són més constants, tenen més empena, són més responsables... O sigui, hi ha molta més força de voluntat, a vegades. [...] Si haig de posar en una balança si he tingut més nois o més noies que funcionen d'aquesta manera, tinc claríssim que guanyen les noies, sí.

"Els nois, quan estan barrejats amb les noies, perden facultats i es distreu i, llavors, acaben, moltes vegades, no podent arribant tant lluny o fent tant com podrien fer que estant amb noies que si estiguessin sols". [...] Te n'adones que els nois, moltes vegades, tenen certes distraccions que, a vegades, no els ajuden. [...] És veritat que, a vegades, he vist que els nois, sobre tot en aquesta franja d'edat... Les noies també, eh? Però que a vegades el pobres han de bregar amb moltes més coses i que això, segons com, els distreu. I les noies, en aquest sentit, [...] jo haig de tenir converses amb elles de que tenen ganes de ser estimades, de tenir nòvios.

I: Quina explicació atribuiries diferència entre el rendiment acadèmic dels nois i les noies?

E: Sempre es parla molt d'aquelles formes adquirides que tenim les dones com a dones. Ja sembla que ens va amb els gens. [...] Bueno, de no haver d'anar a casar fora. I, aleshores, hem de ser com més vius, i nosaltres hem d'estar més centrades en cuidar, en estar-nos en la casa... No sé si deu haver alguna cosa genètica de que a la dona, a nivell genètic, li és més fàcil estar més quieta o més pausada, i els nois són més de sortir, de mirar cap a fora... [...] Potser algunes sí que a casa els han transmès aquest discurs de: "Tot el que tinguis per tu serà la teva riquesa". Potser algunes sí, però, bueno... Tandebó. M'agradaria que, en el fons, fos perquè elles se n'adonen de que aquí [els estudis] serà el seu millor tresor que puguin tenir.

Abans quan un nano no funcionava en els aules, se n'anava a treballar. De fet, hi ha alguns que ja no estan venint, de nois... Sí, mira, els nois que han deixat ja les classes són nois. [...] Tenen empreses familiars. Llavors, estan marxant i estan començant a posar els peus en els negocis familiars. [...] Potser perquè els nois abans se n'aniran a determinades professions que les noies [...] i no necessites cap mena d'estudi, simplement ser un bon professional d'allò. [...] I sí que és veritat que les noies, potser, de cara a passar a determinades professions, igual s'ho repensen més, o igual no tenen tantes opcions d'entrar a segons quin àmbit.

Les noies, el fet de ser més organitzades, d'estar més consicents a l'aula... Tot el que tu portis d'organitzat, tot el que tu callis en un aula, tot el que tu facis de deures i siguis treballadora, constant... Tot allò facilitat, després, el teu aprenentatge i, després, evidentment, això es revertirà a l'hora de fer exàmens. [...] La

meva matèria no és un examen d'història que s'ho empollen i vomiten, no; la meva és treballa, treballa, treballa, treballa, i si no són constants, no van treballant, no milloren. Llavors, tots els alumnes que són constants, endreçats, treballen, organitzats i van fent, van fent, van fent, després doncs els resulta molt més fàcil aprovar. Els i les alumnes que estan suspenent aquest any són alumnes que falten, que no fan deures, que no escolten, no fan una escolta activa, no fan deures, no solucionen problemes... [...] Et podria portar perfectament a la classe i ensenyar-te: "Aquesta persona té moltes dificultats d'aprenentatge, aquesta també, també, també...", de noies, i s'ho estan treient súper bé, però són perseverants, son pencaires. I els nois, en aquest sentit, els hi costa una mica més. Tinc nois, eh, pencaires?

COMPORTAMENT A L'AULA

PCT

Tots es comporten més o menys bé, però si hi ha algun comportament una mica... allò... fora del que hauria de ser, 90% són nois. En general, les noies, potser alguna... No sé, no treballa el que hauria de treballar, etcètera, però donar problemes no et donarà mai problemes. [...] Molt més nois que noies, com a problemàtics.

I: Per què creus que això és així? [que les noies es comporten millor]

E: Els rols masculí i femení que desgraciadament puguin quedar en la societat. Els nois com a una mica més gallitos, com una mica més [...] qüestionadors, i les noies una mica més submises. Podria ser que alguna noia ho veïés igualment de malament, estigués igual de'n contra que un noi de les normes, diguem, però en canvi no s'atreveixi a posar-ho de manifest. Potser les noies són més submises, en general.

L'any passat tenia un alumne que era relativament inquiet i una mica pesat, fins i tot, però, en canvi, estava concentrat en la classe i, des d'aquest punt de vista, per ell era profitós. És a dir, per mi potser em posava un plus de dificultat en la classe, perquè de vegades preguntava tant que interrompia el discurs, etcètera; però, si ens centrem en ell, no era una dificultat perquè estava concretat, que això és fonamental.

El problema és quan estàs inquiet i no et centres.

C4rt

Les noies [...] no tenen un enfrontament tant directe amb el profe, però això no vol dir que tinguin millor comportament. [...] Quan dic bon comportament és: "No vull tenir conflictes, ni amb els companys ni amb els profes". La cosa és que els nois poden ser molt brutos, però els veus venir. En canvi, les noies, [...] sobre tot quan tenen llios entre elles, són com més de tapadillo, però a vegades poden ser molt més cruels que els nois. Si un noi s'ha de barallar amb un altre igual li fot un hòstia aquí al pati. Però les noies entren amb la cosa de la xarxa del bullying aquest que es queda com amagat, aquest bullying del telèfon, i poden fer més mal que la bofetada dels dos nois. O sigui, elles [...] no es mostren tant. Si s'han d'enfrontar amb un profe, igual no s'enfronten tant directament, però no vol dir que, a vegades, no es posin en tesitures, sobre tot entre companys, molt llegtes.

I: Per què creus que això és així?

E: Perquè el noi és més toro. O sigui, el noi quan és rebelde ja el veus venir, perquè és el que et provoca de primera mano, volgent dir: "Aquí estic jo". És una cosa com territorial. [...] I els veus, a demés, perquè marquen el seu territori. Però, jo, personalment, prefereixo, a vegades, aquest noi que et pot dir "filla de

puta", però que els veus venir. [...] A mi em preocupa molt més aquestes coses soterrades que, a demés, no pots controlar, perquè tu no saps lo que estan penjant a les xarxes socials. Jo puc controlar si un xaval m'està mirant de manera retadora o si està passant amb un company a l'aula [...], però això no puc controlar-ho, no sé el que hi ha a dintre.

A vegades, aquests alumnes tant tranquils també me aburren. [...] La tranquil·litat no vol dir que un alumne sigui bon alumne. O sigui, vale, et donarà menys problemes a la classe. Si és molt... més que intranquil, diria disruptiu, pot tenir problemes. [...] Però, a mi, aquestes tranquil·litats... tampoc m'agraden, m'avorreixen. Jo prefereixo més vidilla, a vegades.

I: les noies acostumen a ser més tranquil·les, treballadores i responsables que els nois; pel contrari, els nois són més moguts, madrosos i rebels.

E: En general? Sí, jo et diria que sí. Sí, és veritat. I, especialment, fins als estudis obligatoris, fins al batxillerat. [...] Hi ha una qüestió, també, jo crec que de maduresa.

Els dissidents solen ser els que no són treballadors; amb alguns tipus d'assignatures, amb alguns tipus de profes, és veritat que aquests xavals xocaran, però jo sempre vull veure més enllà. [...] A mi no em molesten els dissidents. [...] Hi ha un tipus de dissident que jo penso que acabarà trobant el seu camí, el que passa és que no és el prototip d'alumne ideal. [...] Però jo també vull apostar pels disidentes.

PA

Pensa que aquí no tenim cap mena de problema de comportament. També són grups reduïts, clar, tenim uns 18 alumnes o 20 per grup. [...] Una altra cosa és la passivitat, no? O la falta d'implicació. Però problemes de comportament en el sentit de males conductes, pues la veritat és que no.

Es que jo no he posat mai cap falta. Home, em consta que als altres batxillerats sí que se'n posen algunes per alguns tipus de comportament i tal, però es que aquí... Una mica també som una família. Som poquets.

El comportament a l'aula [influeix en el rendiment acadèmic]? [...] També. [...] S'estableixen unes dinàmiques: depèn de si estàs en un grup que tira molt, segurament això et facilitarà molt, doncs, que tu també estiguis més motivat o et facilitarà l'aprenentatge o, fins i tot, clar, ells treballen també entre ells. Vull dir, que també la interacció que tinguin entre ells és molt important. Si hi ha bona relació, doncs tot això afavoreix al rendiment.

Clar que s'ha d'estar mínimament tranquil, però si són excessivament tranquils és un avorriment! Per exemple, tinc un grup que no parlen. [...] Tu els hi dius: "Heu de fer això", pum, es posen a fer-ho, però silenci absolut. I, en canvi, tinc un grup, el grup de primer, es que és molt contrastat, que tot són noies, precisament, que parlen molt, són bua! I, en canvi, són molt treballadores. I aquests callen molt i no diuen res, però són molt passius.

Potser sí que hi ha una tendència [...]: les noies són com més responsables, més treballadores. És una generalitat, però bueno, podem dir que sí, però això també és per una qüestió social. És a dir, se les ha educat perquè es portin bé. I els nois, doncs, se'ls hi permet doncs que clar, com que són moguts, [...] doncs se'ls hi deixa fer. Però jo no crec que sigui una qüestió genètica, sinó que és una qüestió cultural. [...] A veure, jo crec que sí, que el patró hi és, en aquest sentit.

Perfil de l'alumne ideal: Aviam, comportament és que siguin persones una mica inquietes, i quan em deies calmat o tranquil o tal... La paraula és inquiet. Una persona inquieta no implica que sigui una persona extremadament moguda. Inquieta és una inquietud de dintre, de que té ganes d'aprendre, de que li interessin les coses, que li interessin moltes coses i, per tant, pregunta i fa i busca.

PSH

Guanyen els nois, com a pitjor comportament. O sigui, és més fàcil que tinguís el grupet de nois que reventen que de noies que reventen. [...] Són nois que no volen estudiar, que se'n volen anar a treballar, que no els deixen. [...] Són nanos que no volen estar al batxi i, llavors, quan tu tens entrevistes amb les famílies, no entren en raó. [...] Però serien nois amb feines més manipulatives i més físiques, no? I no els han deixat, perquè: "Tu has de tenir uns estudis". I, aleshores, si han vingut i han reventat és perquè no estan agust en un aula. [...] I molts són molt físics. [...] Molt moguts! Perquè molts, també, per exemple, els veus que després fan activitats esportives. [...] Dels més canyeros que he tingut i més disruptius, eren del món del futbol. Llavors salía el gallo allà i... Pues això, tenen més ganes de moure's, de fer altres coses que no sigui estar allà col·locat. Les noies, en aquest sentit, són més pausades. [...] Bueno, és una qüestió, també, pues suposo que genètica, no? De que els nois bullen més i les noies són més reposadetes i més quietes. Les noies ho tenen més fàcil per poder estar més hores assegudes en una cadira i els nois no ho tenen fàcil, són més nerviosos.

Perquè et trobis una noia moguda, [...] més explosiva, te'n trobaràs una, però la ràtio... D'una noia pues igual cinc nois. [...] Els nois són molt més belluguets, molt més.

Ser mogut és relatiu. Bueno, a mi que m'agraden els belluguets. [...] Jo he tingut autèntics alumnes ameba, que ni sienten ni padecen, i no el converteix en un millor alumne. En canvi, he tingut alumnes que els has

d'estar, de vegades, contenint una mica, [...] que són xisposos. Després, a lo millor, sobre tot en aquest moment de l'estudi, a lo millor ho tenen una mica més complicat, però... Però això.

I: Les noies acostumen a ser més tranquil·les, treballadores i responsables que els nois; pel contrari, els nois són més moguts, mandrosos i rebels.

E: Sí.

CARÀCTER PERSONAL

PCT

Si em dius els nois que causen problemes, sí que puc definir [...] aquest perfil: no gaire treballador, volguer arribar a un objectiu però sense posar l'esforç que cal. Ara, amb les noies, jo diria que en general solen ser treballadores. [...] Clar, ara ho estem comparant amb un sector dels nois, perquè hi ha un altre sector de nois que sí que fan el que toca fer. Llavors, el grup dels nois potser el veig una mica més heterogeni i més difícil de definir com a ens. En canvi, a les noies, potser que m'atreviria a fer una definició així, global: [...] més o menys aplicades, amb certs hàbits d'estudi, submises...

[El] perfil d'angoixa potser és més freqüent en les noies. [...] El perfil pseudoludopatia, diguem, o de massa jocs en línia, predomina en els nois.

L'any passat tenia un alumne que era relativament inquiet i una mica pesat, fins i tot, però, en canvi, estava concentrat en la classe i, des d'aquest punt de vista, per ell era profitós. És a dir, per mi potser em posava un plus de dificultat en la classe, perquè de vegades preguntava tant que interrompia el discurs, etcètera; però, si ens centrem en ell, no era una dificultat perquè estava concretat, que això és fonamental. El problema és quan estàs inquiet i no et centres.

I: en els estudis, és més útil ser racional que ser emocional.

E:[...] Diria que sí.

Les noies moltes vegades són més cagadubtes, així dient-ho vulgarment, malgrat que siguin treballadores i bones alumnes, eh? Però, en quan a segures i decidides, potser tendeixen a ser-ho menys. Llavors, en els nois tens una mica de tot. Però si dius: "Quines són les persones més segures i decidides de la promoció?", moltes vegades anirem a nois.

I: Vale. Llavors, la sisena: els nois acostumen a ser més emocionals que les noies; en canvi, les noies acostumen a ser més racionals que els nois.

I: [...] Si m'ho dius al revés... Potser sí que t'ho acceptaria amb el cantó de les noies. En el cas dels nois... Depèn, sí. Hi ha tot un sector que, sobre tot els bons alumnes noi, que sí que serien més racionals.

E: I diries que les bones alumnes noies també són racionals?

I: Sí. [...] Ara jo no sé si és un estereotip o què, però potser sí que les noies tendeixen a moure's també més... En general, eh? En la seva vida i, per tant, també en els estudis, des del punt de vista dels sentiments i les emocions. I, en canvi, els nois, en aquest sentit són més freds, etcètera. Llavors, des

d'aquest punt de vista, una noia bona, evident, de 10s, per entendre'ns, potser no serà tant racional com un noi.

I: Quins trets característics ha de tindre un bon alumne?

E: El caràcter tranquil ajuda, el ser més o menys racional, sense excloure la part emotiva.

E: [Un bon alumne s'atreveix a fer preguntes a l'aula]

I: I creus que això també podria entrar dintre del fet de ser com més decidit o segur ?

E: Sí, home, clar. Has de tenir una certa seguretat perquè no et faci por fer el ridícul. Quan ets insegur o insegura... [...] El grup que més pregunta són el grup dels que són una mica bons. I tinc, diguem, dos nois preguntons o tres, i el mateix número de noies.

C4rt

En general, sí que és veritat que potser els nois [...] es volen fer más el gallito. El líder, el macho alfa, que els hi dic jo. [...] Jo crec que els nois són més directes. Se'ls veu venir més. O sigui, no amaguen tant, potser. I, les noies, para bien o para mal, [...] s'amaguen més, no es mostren tant.

Les noies maduren abans que els nois. [...] Jo crec que a 4rt comença ja la cosa de la maduració, i a batxillerat ja està molt, molt més igualada.

Sí que és veritat que en els informes apareix aquesta diferenciació d'apreciació de les noies [com a] més organitzades, més metòdiques, que els nois. [...] [Sobre els nois:] Mandrós, poc organitzat

A vegades, aquests alumnes tant tranquils també me aburren. [...] La tranquil·litat no vol dir que un alumne sigui bon alumne. O sigui, vale, et donarà menys problemes a la classe. Si és molt... més que intranquil, diria disruptiu, pot tenir problemes.[...] Però, a mi, aquestes tranquil·litats... tampoc m'agraden, m'avorreixen. Jo prefereixo més vidilla, a vegades. Si no hi ha mal fons. El que al final, valoro dels alumnes, és si són bones o males persones. [...] Jo que hi hagi un xaval o una noia que faci patir a un company... [bufa] Per mi, això, per molt bones notes que tregui... No és ser un bon alumne.

És veritat que per determinats estudis ser racional pot ajudar, sobre tot a la branca científica-tecnològica, i potser [...] l'emocionalitat, juntament amb la creativitat, pot ajudar a altres tipus d'estudis. [...] Tradicionalment, així, a voz de pronto, et diria: "Pues la racionalitat, evidentment, és indispensable pel científic o tecnològic i l'emotivitat pel lingüístic o artístic". Però, al final, també, la creativitat la necessites per un tecnològic, per exemple, si tu vols ser un dissenyador de nous elements tecnològic. Que, al final, el bon alumne és el que seria capaç de fer qualsevol cosa i, en això, sempre estem d'acord.

I: Un bon alumne he de ser treballador i responsable.

E: Això li garanteix l'èxit, però amb només això no serà brillant. Un alumne brillant no només ha de ser treballador i responsable. O sigui, hi ha un punt més. Aquest que intenta veure les coses d'una altra manera, no es conforma només amb... El que té curiositat.

Jo crec que hi ha nois que són molt decidits, inclús massa, i noies que també són molt insegures. Quan les noies són insegures també són molt insegures. El que passa és que, a vegades, ho dissimulen més. Sempre, jo penso, que les noies han sigut capaces de posar, de vegades, un filtre de protecció cap als altres.

I: les noies acostumen a ser més tranquil·les, treballadores i responsables que els nois; pel contrari, els nois són més moguts, madrosos i rebels.

E: En general? Sí, jo et diria que sí. Sí, és veritat. I, especialment, fins als estudis obligatoris, fins al batxillerat. [...] Hi ha una qüestió, també, jo crec que de maduresa.

Els nois sí que és veritat que, de vegades, els hi costa menys mostrar-se. [...] Els veus venir més de front. I les noies no es mostren tant. Però no sé si això vol dir ser més racional o més freda... Però que després les noies pateixen molt, sobre tot en l'aspecte dels comentaris sobre el físic. Pateixen moltíssim, les noies. I, a més, no ho diuen, que és el gran problema.

En general, les noies sí que és veritat que [...] són més metòdiques. [...] A vegades són més tranquil·les, perquè no es veuen tant, no tenen aquestes postures tant disruptives, tant visualment irruptives com els nois. És veritat que els nois estan, també, molt pressionats per ser los machos alfa. [...] Y los machos alfa son los que triunfan entre las noies, ens agradi o no ens agradi, malauradament.

A mi m'avorreixen, les classes tranquil·les. Aquestes classes que no diuen res? Jo els hi dic: "Hòstia, que no estic a Walking Dead, eh? ¡Que no soy un vídeo tutorial! Podem interactuar!". Es que no ho suport. Jo una classe de 15, però que no siguin capaços de dir res... O sigui, prefereixo una de 30 amb una mica de vidilla, que no una de 15 que se oiga el silenci sepulcral. No ho suport, perquè no sé si estic arribant. Clar, jo necessito el feedback de saber com va la cosa.

I: Trets destacables dels millors alumnes que recordes?

E: Tenen una capacitat de creativitat, de curiositat, diferent dels altres. O sigui, hi ha alumnes que són molt machaquitos, saps? Els típics alumnes formiguets. [...] Hi ha un calificatiu molt de noies, que és la noia formigueta, [...] aquesta noia que és tant treballadora, que igual no s'entera, però treballant, treballant, treballant... Hi ha pocs nois formiguets. En canvi, noies formiguets n'hi ha més. I acaben tenint un batxillerat, amb unes notes, bueno, que no estan malament. Nois formiguets no n'hi ha tants. De fet, és més el qualificatiu de noia. Doncs... que siguin vius! Que siguin intel·ligents amb totes les intel·ligències, no

només les racionalitats; amb les intel·ligències múltiples. Per a mi aquest és el que destaca. I acabarà trobant el seu camí, faci el que faci.

A mi no em molesten els dissidents. [...] Però hi ha un tipus de dissident que jo penso que acabarà trobant el seu camí, el que passa és que no és el prototip d'alumne ideal. [...] Però jo també vull apostar pels dissidents. [...] I, sobe tot, jo el que vull veure és el que hi ha darrere, no que desenvolupin la seva potencialitat.

I: Quins trets característics creus que ha de tenir un bon alumne?

E: [...] Que sigui curiós i que sigui bona persona, i si pot ser una mica educat, també millor. Mira, curiositat vol dir: "Tinc curiositat per les coses, vull aprendre, no perquè em toqui". Una certa ambició: [...] sempre els hi dic: "No us conformeu, si podeu anar al 10 sigueu una mica ambiciosos, feu el batxillerat que feu". I ser bona persona per mi és molt important, perquè si ets bona persona ja no faràs mal a l'altre, ja no et passaràs amb el profe. L'alumne empàtic per mi és el millor, el model d'alumne ideal.

PA

E: Elles potser tendeixen més a estressar-se més, a passar-s'ho més malament. En general, no? Són més patidores, potser. I ells són una mica més tranquils, en aquest sentit.

I: I per què creus que això és així?

E: Això ja no té que veure amb l'educació [...] de l'escola. [...] O potser ho exterioritzen més. [...] Potser també que els nois tampoc exterioritzen tant els sentiments. Però, en tot cas, jo crec que, si anem a suposar que pateixen més, és també per una qüestió més general que no ve d'estar aquí en el centre.

[Les noies] potser, doncs, no ho sé, tenen més arraigat el sentit de culpa o el sentit de que no estan fent lo que han de fer.

El caràcter personal és clar que afecta al rendiment acadèmic. [...] Hi ha alumnes que a lo millor treballen molt i no se'n surten i hi ha alumnes que tenen molta més facilitat. Vull dir, clar, hi ha alumnes que pateixen més, n'hi ha que pateixen menys...

Clar que s'ha d'estar mínimament tranquil, però si són excessivament tranquils és un avorriment! Per exemple, tinc un grup que no parlen. [...] Tu els hi dius: "Heu de fer això", pum, es posen a fer-ho, però silenci absolut. I, en canvi, tinc un grup, el grup de primer, es que és molt contrastat, que tot són noies, precisament, que parlen molt, són bua! I, en canvi, són molt treballadores. I aquests callen molt i no diuen res, però són molt passius. [...] Una cosa és passiu i l'altre és ser poc treballador. Ser passiu vol dir que no

aporten, que no s'impliquen, que no són propositius. Que no t'aporten, que no tenen una opinió personal. [...] I, en canvi, doncs hi ha gent que és molt activa. [...] Perquè pot ser una persona molt hiperactiva i tal, però, en canvi, molt treballadora. [...] Home, clar! És més agradable que algú sigui tranquil, no? Si algú és molt mogut pues et posa nerviós i tal, però no vol dir que no rendeixi, no?

Un ha de ser anal·lític i ha de ser reflexiu. Ha de ser crític, però hi ha una part que també un ha de ser sensible [...], no pot ser excessivament fred. Bueno, vull dir, que cadascú és com és, però que dir que una cosa és millor que l'altra és una tonteria, les dues parts són importants.

[Les noies] no són més insegures, però els nois tampoc són més insegurs. Hi ha de tot: hi ha nois molt insegurs, noies molt insegures, però jo no crec que sigui una característica de gènere.

Emocionals ho són tots, però lo que passa és que les noies expressen més els seus sentiments! Els nois són més reservats, però bueno, això també és una qüestió cultural, d'educació. Els noi els han educat perquè no expressin! Quan es relacionen entre ells hi ha molts temes que no es parlen, segons quines coses. Però bueno, jo crec que això també ha anat canviant. [...] No és que no siguin emocionals, però, en tot cas, no anailtzen els seus sentiments, no en parlen, no els expressen.

Jo he tingut alumnes nois molt bons i noies molt bones. No té que veure amb el gènere, té que veure amb una capacitat innata, és algo que els hi surt de dintre.

És una barreja de capacitat anal·lítica i de sensibilitat. [...] El perfil ideal és una persona que sigui molt sensible, perquè és un món en que la intuïció, la creativitat, és un element fonamental; però, per altra banda, és importantíssim que sigui una persona anal·lítica. [...] Un bon alumne no cal que sigui un geni, no? Vull dir, que sigui un cas especial. Pot ser molt bon treballador, però ha de tenir aquestes capacitats, no? Ha de tenir sensibilitat, ha de ser proactiu, ha de tenir una visió anal·lítica de les coses, ha de ser reflexiu, ha de ser autocrític, ha de ser crític.

PSH

[Els nois] són més actius. [...] Les noies són més reposades, més tranquil·les, més de parlar, més reflexives... [...] Més treballadores. [...] Si penses [...], per exemple, qui pot portar millor l'agenda dels deures i també fas un rànquin, guanyen les noies. [...] [Són més] organitzades. Sí, llavors, hi ha una altra cosa... Per exemple, l'agenda, que és una cosa molt visual, les carpetes, els materials. Clar, hi ha una clara diferència entre els nois i les noies!

Els nois, per un que et trobis que sigui ordenat, endreçat, metòdic, que controli la seva agenda, que s'ho apunti tot... Per un que et trobis, tens moltes més noies que són més organitzades. Les noies són més organitzades, més polides... [...] Els nois, en general, poden ser més desorganitzats, marranos, o sigui, males lletres, tot entatxonat, tot tatxat, que els has d'anar polint.

Jo quan veig que hi ha molts o diversos nois a la classe sóc feliç, perquè a mi no m'agraden les classes només de noies. Dos cops a la meua vida he tingut classes només de noies i a mi no m'agraden. [...] Les noies... hi ha una tendència al centrifugue, moltes vegades hi ha una tendència als atacs despiatats, a les rivalitats entre elles. [...] A part de ser més competitives entre elles, [...] poden ser més despietades. És a dir, a l'hora de fer-se mal entre unes i les altres... [bufa] En canvi, els nois, en aquets sentit, tens el cabrón, que el pots tenir, però... Jo sempre ho he dit, a mi una de les coses que m'encanten dels nois és que es poden enviar a la merda i als 5 minuts se acabó. Les noies no, les noies t'envien a la merda i et quedes amb: "M'ha enviat a la merda" i allà et quedes, enganxat.

I: En els estudis és més útil ser racional que emocional.

E: Que domini més lo racional, però bua, sense emoció no! Hi ha d'haver passió!

I: Un bon alumne ha de ser treballador i responsable.

E: Sí, sí, ha de ser treballador i responsable, sí.

Les noies acostumen a ser més segures i decidides, sí, sí. [...] Saps què passa? Pel que jo crec que t'han contestat diferent [els profes de l'artístic i el C-T]. Perquè probablement ells tenen més nois que noies i tenen una tipologia de nois. [...] Jo crec que el [nom del professor de biologia], com té molts més nois i són nois que volen ser ALLÒ, mentalitat de ciències... Els meus, a lo millor, divaguen una mica més. Aleshores, primera aquesta, i segona... Jo tinc moltes més noies que nois. [...] Jo crec que sí [pot condicionar tenir més noies que noies]. [...] En altres aspectes [els nois] són més segurs i decidits. [...] En l'esport, en fer determinades activitats fora del que són els estudis... Segons com, a vegades són més... això, més decidits. [...] Preguntes més les noies, [...] i també els sap menys greu posar-se en evidència de que no saben. [...] Jo crec que és una qüestió de feblesa [...]: no saber fer una pregunta demostra, bueno, que no saps, ignorància, poca aptitud, feblesa...

On haig d'apagar més focs és amb noies, per la qüestió de les emocions! Sí que en un moment determinat tens més possibilitat que amb un noi et trobis amb un ex-abrupte, amb una mala forma, amb una mala paraula... Amb un noi és, potser, més fàcil. [...] Però sí que és veritat que els nois, a nivell emocional i, moltes vegades, són molt més pudorosos, els hi fa molts més vergonya i por mostrar-se... Una noia no. [...] Una noia, parlar de com se sent... Facilíssim. A casa no tenen la cultura de que els nois parlin de com se senten, com no se senten, què senten... No! Això és feble. [...] Entre elles parlen molt més d'emocions i de

sentiments i de com se senten, com no i tal. Nois... Molt difícil.

I: Per què consideres els millors alumnes que has tingut destacables per sobre dels altres?

E: Són gent inquieta, molt bona en les lletres; en fer aquesta agilitat mental, aquest cervell viu, actiu; grans lectors, gent curiosa i que saben moltes coses... Bueno, després, clar, ben organitzats, treballadors... Ja no entrem en educats o no educats. És que clar, va tot lligat, no? Els alumnes que tu tens que són treballadors, seriosos, responsables, són educats, són afectuosos...

I: Quins trets característics creus que ha de tenir un bon alumne?

E: Ser curiosos, ser no mandrosos, no queixosos, que jo és una cosa que em queixo molt, que es queixen molt! [...] Pues això, passionals, tenir molta curiositat de tot, sense posar etiquetes i sense posar límits de: "No, això no, que no em pertoca. No, això no, que no és del meu àmbit". [...] Jo penso que un bon alumne ha de ser això, una persona curiosa, inquieta, activa, amb ganes de descobrir, d'explorar... I sense tenir por a ensayo-error, no?

ITINERARI

PCT

Jo crec que hi ha una raó objectiva i potser altres subjectives. Hi ha una raó objectiva i és que els itineraris científics sempre tenen més possibilitats de cicles formatius i de graus possibles als quals accedir després. Tal com està muntat el currículum del batxillerat, un alumne del científic després pot estudiar gairebé tot. Potser els graus molt lingüístics no, però la resta, pràcticament pot anar a fer el que vulgui. Econòmiques, per exemple. En canvi, un alumne de l'itinerari humanístic o artístic ho tindrà molt difícil per anar a graus de ciències, enginyeries, etcètera. [...] I, a més a més, ara ve la part subjectiva, o de les percepcions o els estereotips de la societat: els graus científics acostumen a tenir com un prestigi social.

Jo crec que han de tenir unes certes capacitats de pensament abstracte. [...] Has de saber veure més enllà d'exemples concrets de la realitat, i saber, diguem, moure't a un nivell conceptual. Anant a lo pràctic: en matemàtiques, un alumne sense pensament abstracte tindrà molts problemes. [...] Crec que no és necessari una altra capacitat... Bueno, que t'agradi la ciència, evidentment, que potser no és una tonteria, perquè hi ha alumnes que estan en el científic senzillament perquè voldrien treballar d'això, o perquè el prestigi a la societat està allà, però no ben bé perquè els hi agradi les ciències. Això ja no és ben bé una capacitat, sinó [...] una qüestió de motivació.

I: Penses que l'itinerari C-T està masculinitzat o feminitzat?

E: Si ho poses tot en el mateix paquet és homogeni. Si ara ens fixem en la part tecnològica i en la part científica, és totalment heterogeni. Els alumnes que volen fer enginyeria [...] o els cicles de grau superior relacionats amb això, és a dir, [...] els tecnològics, sexe masculí 100%. [...] Ara, i si pensem, per exemple, en el científic, més pensant [...] en la branca sanitària, més noies, moltes més noies.

Jo crec que som un reflexe de la societat. O sigui, què és el que veus per la tele? Enginyers; enginyeres, poques. I què veus? Infermeres; infermers, pocs. Quan vas a l'hospital, qui atèn al teu avi? Una infermera. Els nois no es veuen com a infermers, les noies no es veuen com a enginyeres. [...] Jo crec que això és un reflexe del que els nanos perceben durant tota la seva vida fins a aquest moment, [...] tota la informació que els hi arriba, o directament o a través dels mitjans de comunicació. [...] Tu t'identifiques potser amb un model, però dels que t'arriben per la via que sigui, [...] tant a nivell personal com [...] per una altra via, no? De la sèrie de torn, per exemple.

El que sí que és veritat, independentment del gènere, és que hi ha molts alumnes que trien alguns d'aquests itineraris... Per desgràcia, eh? Però el trien no per voluntat pròpia, diguem, no per vocació, sinó

perquè el consideren més fàcil.

E: Veuen més enllà de la pantalla, de la teva projecció, de les teves explicacions. Són capaços d'abstreure i, fins i tot, plantejar-te altres situacions o casos, d'acord amb la generalització que tu expliques. Fonamentalment, això; que van una mica més enllà de purament el que s'explica. [...] De fet, una de les coses que he dit moltes vegades que els identifica és que et plantegen preguntes que en aquell moment no les saps, perquè això, van més enllà de la teva explicació: la posen en qüestió, relacionen unes parts amb unes altres dels coneixements d'un curs i d'un altre.

I: Potser diries que, dels [millors] alumnes que recordes ara mateix hi havien més nois o més noies?

E: Més noies.

C4rt

No hi ha manera de que les noies agafin el tecnològic. Els hi costa també molt el tema de l'artístic, perquè es pensen que és dibuixar. No! Que tot el que és el món multimèdia passa per l'artístic. També els hi dic el tema de profes, [...] sobre tot magisteri. Em diuen: "Es que a mi m'agrada molt els nens!"; dic: "Però fer magisteri no és que t'agradin molt els nens! És una altra cosa". Elles segueixen tenint la idea de [...] cuidar: metge, infermeria, magisteri... En el tema del dret ja va la cosa una miqueta més 50/50... I, els nois, molt esport...

Tots els alumnes del tecnològic són nois. No hi ha manera de que les noies vagin a l'enginyeria.

E: Ja et dic, el tema de les engnyeries per les noies... Es que ni s'ho plantegen, ni s'ho plantegen. No hi ha manera.

I: Per què creus que això és així?

E: Perquè són models. Jo crec que hi ha models, clar. [...] Són referents socials. El tema de cuidar és un tema que jo crec que encara està molt feminitzat. I, aleshores, de les professions del científic que cuiden, [...], què fan elles? [...] Doncs metge i infermera. [Al] científic estan [...] algunes, alguna química, però, per exemple, física tampoc hi van. O sigui, les noies que fan el batxi científic, bàsicament van [...] [a] metge, infermera, química, algunes ciències medioambientals, perquè també el tema de l'ecologia, que també no deixa de ser cuidar. Però enginyeries... Ni enginyeria industrial, ni enginyeria de comunicació... No. [...] Perquè potser no tenen referents. També igual es pensen que s'ha d'estudiar molt, que s'han de dedicar moltes hores...

Primer, evidentment, tenim el tema de com han anat les assignatures prèvies. Però hi ha un pes social molt important. [...] I jo crec que des de les famílies, per exemple, que una noia vulgui fer el batxillerat lingüístic ningú s'ho planteja; que un noi vulgui fer el batxillerat lingüístic sí que s'ho plantegen a casa; i, sobre tot, si

sóc un noi brillant, igual el batxillerat lingüístic no és el que tindria que fer, i pressionen molt perquè faci el científic. Hi ha una pressió. A veure, hi ha uns batxillerats que són com jerarquitzats de qualitat, no? O sigui, si vales vas al científic, si vales menos vas al social, si eres una chica y te cuesta, pero bueno, vamos haciendo, vas al lingüístic; si eres un poco alternativa, el artístico ja està bé, eh? I aquesta jerarquia social funciona. Funciona entre profes, també, [...] entre profes i [...] entre famílies. Jo he tingut nens i nois que m'han vingut desesperats dient-me: "Vull fer el lingüístic, però a casa volen que faci el científic".

Per l'artístic tens que tenir una part de creativitat molt important. No dibuixant! Creativitat d'aquí [assenyala el cap], [...] per tenir clares les idees aquí dalt. [...] Però també has de ser creatiu si has d'estar al científic i no vols estar només fent una feina reiterativa i repetitiva. [...] Si vols ser un bon enginyer industrial, també has de ser creatiu! [...] Creativitat i constància serien, per mi, per fer el batxillerat.

I: Quines aptituds diries que demana l'itinerari lingüístic?

E: La primera creativitat i, evidentment, una certa fluïdesa, una habilitat comunicativa. Important, que de vegades els científics no en tenen. I quan dic comunicativa no només parlo de l'escrita, sinó també de la verbal. I és veritat que potser pel batxillerat científic, el tema aquest de la constància, a base de machacar, machacar, acaben sortint les coses. Igual la necessiten més i no han de ser tant creatius. [...] Per mi és ser capaç de resoldre problemes vells amb solucions noves. Per mi, això és ser creatiu. I això ho necessiten quasi tots els àmbits.

I: I el social?

E: En el social, [...] aquesta part més creativa artística no els hi cal. En canvi, sí que han tenir un poder memorístic important.

I: I al científic-tecnològic?

E: Potser has de ser molt constant, no? [...] Els hi donen molta canya amb feines, o sigui... Són les típiques assignatures que tens deures cada dia: [...] matemàtiques, [...] física, [...] química... I, clar, és a partir del machaque diari que vas, potser, aprenent més. Aquesta part, potser, no hi és tant en els altres batxillerats.

Nosaltres tenim com a col·laboradors el Banc de Sang, el Banc de Teixit i Sang de Catalunya, tenim unes escoles de primària de Barberà i tenim l'associació de jubilats. Però, sobre tot, a les escoles de primària i en el Banc de Sang, faig una repartició equitativa de nois i noies; és a dir, que els nois, perquè si els hi fes al llibre albedrío, normalment els nois no voldrien anar. [...] Doncs faig que vagin nois i noies! Encara que, majoritàriament, LES mestres són dones! I, en canvi, en el Banc de Sang, que es parla [...] dels laboratoris, de que és una cosa com a vegades més científica, més d'investigació; també faig que vagin nois i noies. O sigui, que intentem sempre fer coses molt paritàries. [...] Perquè després, clar, al final què passa? Acabem reproduint els rols tradicionals. O sigui, la mama és la bona, la cuida, i el papa és el que està fora i porta els diners, només, i és el dur; i això no pot ser, això no hauria de ser així.

PA

I: Per què creus que l'alumnat decideix escollir aquest itinerari?

E: Bueno, aquí sí que hi ha molts prejudicis, però que no són exactament de gènere, sinó que són per la ignorància que es té respecte que són els estudis artístics. Normalment, s'entén [que el batxillerat artístic] és pintar i ser artista, i, per tant, és una modalitat, diguéssim, per gent que no és massa intel·ligent. [...] Els nois, per descomptat, han de fer el científic. Però això és una qüestió ja de context social, eh?

I: I per què creus això?

E: És una cosa que és evident. Perquè és una cosa que es comenta, perquè és una cosa que les mateixes famílies ho potencien. [...] O sigui, els estudis relacionats amb el científic i les feines que es poden fer després són feines més de nois: les enginyeries, les matemàtiques, les ciències en general. No es que no hi puguin haver noies! Sí, hi poden haver noies, però bueno; els nois es considera que tenen una mentalitat més anal·lítica, no? I que les dones són més intuïtives. [...] Llavors, per tant, si decidim que les humanitats és una modalitat menys anal·lítica, més globalitzadora, més intuïtiva, més sensible, i les arts ja és lo que ve a la cua, doncs és normal que un noi tingui més reticències a fer [...] l'artístic. [...] No és que sempre hagi sigut així, però hi ha una tendència a que hi hagi més noies. Normalment sempre hi ha més noies. [...] Hi ha el prejudici de que aquí venim a fer l'artista i, a més a més, hi ha professorat que es pensa que això és una modalitat de formació d'artistes, i no és veritat. [...] Hi ha un desconeixement i un prejudici molt gran, en aquest sentit, i llavors, per tant, no serveix per res. [...] I llavors, és clar, també, des del punt de vista dels pares és normal que si entenen que aquí es ve a fer l'artista doncs això no té sortida. [...] Llavors, aquí hi ha una gran discriminació, però no només per [...] gènere; és una discriminació per capacitat intel·lectual també, fins i tot. T'ho dic perquè aquí venen alumnes de reforç que no haurien de fer batxillerat, però bueno, com que l'artístic és un batxillerat considerat menor, no? [...] I no et diré que algun alumne de reforç pugui després brillar, que això ha passat! Però lo que és molt curiós és que passi d'una manera freqüent. [...] N'hi ha molts pocs, molt pocs, que acabin triant la modalitat. [...] Aquí sí que hi ha uns clars prejudicis i que també es tradueixen també en el nombre de noies.

I: Quines aptituds penses que hauria de tenir l'alumnat que esculli el teu itinerari?

E: D'entrada, que estigui interessat en lo que és tot el món de la imatge i del disseny. [...] S'ha de tenir un sentit crític, autocrític, s'ha de ser flexible, s'ha de tenir capacitat d'adaptació a diferents situacions... [...] La capacitat d'adaptació, el sentit crític, el saber resoldre problemes sense prejudicis. No partir de premisses preestablertes, perquè és un tipus de feina que sempre has d'anar qüestionant tot el que fas. [...] Les professions relacionades amb el món de la imatge [impliquen] un cert grau de creativitat, [...] una actitud com molt proactiva, molt de no quedar-te amb la primera solució que trobes, no tenir mandra d'enfrontar-te a situacions diferents...

E: [Al món de l'art] està feminitzat el batxillerat; després, en el món laboral, no és així. [...] El que passa, i potser sí que passa en general amb el tema dels batxillerats, és que l'educació secundària està molt desconnectada de la comunitat. [...] En relació amb quantitat de feines que genera el món de la imatge, aquí hi ha poquíssima gent estudiant. No té sentit, perquè les sortides són brutals. [...] El món laboral jo crec que funciona diferent i també depèn de l'àmbit. [...] Concretament, en l'àmbit del disseny, en l'àmbit del cinema, en [...] l'àmbit de l'animació, fins i tot, hi ha tantes noies com nois. [...] Hi ha moltes noies estudiants però, en aquest àmbit [laboral], jo diria que hi ha més o menys [nois i noies].

I: [...] M'ha semblat curiós el fet que [...] es concentrin tantes noies al batxillerat i després [al món laboral el percentatge sigui més equitatiu].

E: Jo crec que és això, que hi han molts prejudicis. Llavors, hi ha prejudicis en aquest sentit, hi ha carreres que [...] sembla que siguin més de noies, però que això després no es tradueix en una realitat.

PSH

Jo tinc la gran sort d'estar en una zona de la població on hi ha un determinat alumnat que potser el tema de les ciències, mates... No se'ls dona tant bé. Aleshores, has d'anar al món de les lletres. Llavors, si trien aquest itinerari molts són fer fugir de les ciències, de les mates, no? Desgraciadament, [...] encara els alumnes que són molt bons, molt bons, se'n van cap a les ciències. Jo he viscut autèntics drames familiars quan alumnes molt bons, molt bons, han vingut cap a les lletres. [...] Ara el patito más feo, más feo, más feo, és l'artístic. Llavors, el segon patito feo és l'humanístic, el menys feo és el social, que fan llatí i mates, però les mates no les deixen, i després ja tenim el científic, que és el top. [...] Aleshores, bueno, si fan la meua modalitat és perquè estan fugint de les ciències, no ens enganyem. [...] Després, és veritat que també he tingut i tinc alumnes que són vocacionalment humanístics: els hi agraden les llengües i, llavors, senten molta més curiositat per fer un llatí i un grec que les assignatures de ciències. Però, bàsicament, per això, no ens enganyem.

Jo, personalment, diria que [a l'itinerari humanístic-social] som persones molt més obertes de mires, molt menys quadrículades. [...] Però molt més oberts a diferents àmbit. Els de ciències, moltes vegades, tenen més un focus, no? I nosaltres tenim com els focus més oberts, està la cosa com més oberta. [...] Inquiets, oberts, a saber d'allò, d'allò, d'allò... No tant d'això, només, sinó de moltes coses: filosofia, història, llengües... És tot com més obert. Bons lectors, curiosos... [...] Estar en constant aprenentatge i sense limitacions de: "Això no, que no és del meu àmbit", cosa que sí que he sentit en moltes persones de ciències, no en totes.

[El meu itinerari està] feminitzat, perquè no està ben vist, [...] no té un valor social. El que val se n'ha d'anar a ciències i el que no, mira, bueno, a lletres. [...] Però que és per això, és una qüestió de prestigi

social. [...] Jo tinc molts més traspassos de noies de quan han començat fent mates i s'han passat al grec, que de nois.

Al científic hi ha més nois, jo crec, per un tema de... Potser de les sortides de després. De fet, si jo penso en les noies que fan científic, jo crec que o és perquè volen fer psicologia, medicina, infermeria... Cuidar, eh? Cuidar, fer servei a. Per una noia que trobis enginyera, la resta són nois. Per una noia que et trobis a tecnologia, la resta són nois. El meu itinerari el que té de bo és que obre el ventall a unes determinades carreres que tant et pots trobar a un noi com una noia. Però, per exemple, la meua majoria de noies, que se'n van a educació infantil i primària, per un noi que tingui la resta són tot noies. I un dret: dret puc tenir algun noi i puc tenir alguna noia. Història: nois. Bueno, és un tema de carreres que es deuen associar més als nois que a les noies.